

**SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA: KARABÜK İLİ YENİCE İLÇESİ
ÖRNEĞİ**

Murat ÇORBACI

**2022
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜREL MİRAS VE MİRAS ALAN YÖNETİMİ**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Fahri DAĞI**

**SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA: KARABÜK İLİ YENİCE İLÇESİ
ÖRNEĞİ**

Murat ÇORBACI

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Kültürel Miras ve Miras Alan Yönetimi Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

Dr. Öğr. Üyesi Fahri DAĞI

KARABÜK-2022

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	3
TEZ ONAY SAYFASI	8
DOĞRULUK BEYANI	9
ÖNSÖZ.....	10
ÖZ.....	11
ABSTRACT.....	12
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	13
ARCHIVE RECORD INFORMATION.....	14
KISALTMALAR	15
ARAŞTIRMANIN KONUSU	16
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	16
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	17
GİRİŞ.....	17
1.BİRİNCİ BÖLÜM	25
1.1.Kültür	25
1.2.Kültürel Miras	26
1.2.1. Somut Olan Kültürel Miras.....	27
1.2.2. Somut Olmayan Kültürel Miras.....	27
1.3. Kültürel Mirasın Önemi.....	29
1.3.1. Kültürel Mirasın Korunma Süreci.....	29
1.3.2. Kültürel Mirası Korumanın Önemi.....	30
1.4.Turizmle İlgili Kavramlar	31
1.4.1.Turizm ve Turist.....	31
1.5.Turizm Türleri.....	32
1.5.1. Kültürel Miras Turizmi	34
1.6. Dünya’da ve Ülkemizde Kültür Turizminin Gelişimi.....	35

1.6.1. Dünyada Kültür Turizmi.....	35
1.6.2. Ülkemizde Kültür Turizmi.....	36
2. İKİNCİ BÖLÜM.....	37
2.1. Doğum	37
2.1.1.Doğum Öncesi.	38
2.1.1.1. Gebelik Hali.....	38
2.1.1.2. Gebelikten Kurtulma.....	39
2.1.1.3. Aşerme.....	40
2.1.1.4. Hamilenin Kaçınmaları	40
2.1.1.5. Çocuğun Cinsiyeti.....	41
2.1.2 Doğum Sırası.....	41
2.1.3.Doğum Sonrası.....	42
2.1.3.1. Göbek Kesimi - Tuzlama – Yıkanması.....	42
2.1.3.2. Göbekte İlişkili İnanışlar.....	42
2.1.3.3. Müjde Verme.....	43
2.1.3.4. Ad Koyma.....	43
2.1.3.5. Lohusa Bakımı – Bebeği Ziyaret	43
2.1.3.6. Kırk Basması.	44
2.1.3.7. Kırklama	44
2.1.3.8. İlk Diş.....	44
2.1.3.9 Sünnet	45
2.1.3.10 Askerlik.....	46
2.2. Evlenme	47
2.2.1.Evlenme Durumu.....	47
2.2.1.1. Eş Seçimleri.....	48
2.2.1.2.Kız İsteme - Söz Kesimi.....	48
2.2.2. Nişanlılık	49
2.2.2.1. Nişan - Nişanlı Görme.....	49
2.2.2.2. Düğün Sözü.....	50
2.2.2.3. Urba Kesimi	50
2.2.3. Düğün Hazırlıkları.....	50
2.2.3.1. Düğüne Davet	51
2.2.3.2. Düğün Günü	51

2.2.3.3. Kına Yakma	53
2.2.3.4. Hak Alma	55
2.2.3.5. Bahçe Çıkarma	56
2.2.3.6. Gelin Çıkarma	57
2.2.3.7. Gerdek Gecesi	59
2.2.4. Düğün Sonrası	60
2.2.4.1. Duvak	60
2.2.4.2. Üç Günlük	61
2.3. Ölüm	61
2.3.1. Ölüm Öncesi	62
2.3.1.1. Ölüm Belirtileri.....	62
2.3.2. Ölüm Sırası	62
2.3.3. Ölüm Sonrası	62
2.3.3.1. Ölüm Haberinin Duyurulması.....	62
2.3.3.2. Defin İşlemleri.	63
2.3.3.2.a.Yıkanma – Kefenlemesi	63
2.3.3.2.b.Cenaze Namazının Kılınması	64
2.3.3.2.c.Cenazenin Defnedilmesi	64
2.3.3.3. Defin Sonrası	65
2.3.3.3.a.Ölü Evi Ziyareti ve Merasimler.....	65
2.3.3.3.b.Merasim Günleri-Ölünün Anılması	65
2.3.3.3.c.Ölünün Kullandığı Eşyalar.....	65
2.3.3.3.ç.Yas Hali.....	65
2.3.3.3.d.Mezar Ziyareti	66
3.ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	67
3.1. Dini Bayramlar.....	67
3.1.1. Ramazan Bayramı Kutlaması.....	67
3.1.2. Kurban Bayramı Kutlaması.....	68
3.2. Türbe Ziyaretleri.....	70
3.2.1. Oğlan Baba Türbesi.....	71
3.2.2. Göktepe Türbesi	72
3.2.3. Kabalıklı Türbesi	72
3.2.4. Hisar Türbesi	72

3.2.5. Ircaluk Türbesi	73
3.2.6. Kıyancık Türbesi	75
3.2.7. Kayabaşı Türbesi	75
3.2.8. Mayasıl Suyu	75
3.2.9. Nevazim Türbesi (Kadı Mezarlığı)	75
3.2.10.Nar Oluğu Türbesi	76
3.2.11.Peygamber Taşı	76
3.2.12.Sülük Gölü	77
3.3. Kurşun Dökme	77
3.4. Hidrellez	78
3.5. Yağmur Duası	78
3.6. Diğer Bazı İnanmalar	78
4.DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	80
4.1. Halk Takvimi	80
4.2. Halk Mutfağı	81
4.2.1. Çorbalar	82
4.2.2. Ana Yemekler	82
4.2.3. Tatlılar	83
4.2.4 Unlu Yiyecekler	84
4.3. Köy Seyirlik Oyunları	85
4.3.1. Köy Göçtü Oyunu	85
4.3.2. Arap Oyunu	85
4.3.3. Güvercin Takla	85
4.4. Çocuk Oyunları	86
4.4.1. Köşe Kapmaca	86
4.4.2. Atçılık	86
4.4.3. Beş Taş	86
4.5. Bilye (Mile) Oyunları	86
4.5.1. Baş Vurma	87
4.5.2. Vuruş-karış oyunu	87
4.5.3. Üçgen oyunu	87
4.6 Çivi Oyunu	88
4.7. Türküler	88

4.8. Maniler.....	93
4.9. Ninniler.....	108
4.10.Bilmeceler	110
4.11.Dualar	111
4.12.Beddualar	112
4.13.Yenice Ağız Sözlüğü	113
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	140
KAYNAKÇA	142
FOTOĞAF LİSTESİ	149
EKLER	151
EK 1: Yenice Köçekleri	152
EK 2:İrcaluk Suyu	153
EK 3: Çilli Türküsü.....	154
EK 4: Ceviz Helvası	155
EK 5: Bazlama Ekmeği.....	156
EK 6: Göktepe Türbesi	157
EK 7: Yenice Gazetesi.....	158
ÖZ GEÇMİŞ	159

TEZ ONAY SAYFASI

Murat ÇORBACI tarafından hazırlanan “SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: KARABÜK İLİ YENİCE İLÇESİ ÖRNEĞİ” başlıklı bu tezin Yüksek Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Fahri DAĞI

Tez Danışmanı, Kültürel Miras ve Miras Alan Yönetimi Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Kültürel Miras ve Miras Alan Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 19 / 08 / 2022

Unvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan: -----

.....

Üye : -----

.....

Üye : -----

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yaptığımı beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Murat ÇORBACI

İmza :

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Yenice kültürel miras özellikleri, bu özelliklerin halk yaşayışına yansımaları incelenmiş ve bu bağlamda da Türk kültürünün en büyük dayanaklarından olan kültürel miras ürünlerinin ortaya çıkarılmasına küçük bir katkı yapmak amaçlanmıştır. Yenice'ye ait kültürel miras öğelerin tespitine yönelik bu çalışma; genel olarak, var olan kaynakların taranması, toplanması, tasnif edilmesi, saha araştırması ve elde edilen bulguların değerlendirmesini içeren bir derleme çalışmasıdır.

Birinci bölümde; konu ile ilgili literatür taraması yapılarak kültürel miras kavramına ilişkin bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde; Yenice İlçesine ait geçiş dönemleri ele alınmıştır. Doğum, Evlenme ve ölüm başlıkları altında geçiş dönemlerine ait uygulama ve inanışlar derlenmiştir.

Üçüncü bölümde, halk kültürüne ait öğeler; bayramlar, halk inanışları ve uygulamalardan bahsedilmiştir.

Dördüncü ve son bölümde; Yenice'deki diğer halk bilimine ait ürünler olan türküler, maniler, ninniler, bilmeceler ve Yenice Ağız Sözlüğü incelenmiştir

Yenice'nin çok zengin bir kültürel mirasa sahip olduğu tespit edilmiş olup, yöresel halk folkloruna yönelik çalışmalar ile Yenice yöresine ait çalışmaların derinleştirilmesi hususunda önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmanın yapılması konusunda beni yönlendirerek Türk halk kültürüne ve Edebiyatına küçük de olsa bir katkı yapmamı sağlayan hem ders döneminde hem de çalışma sürecinde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Fahri DAĞI'ya teşekkürü bir borç bilirim.

KARABÜK-2022 Murat ÇORBACI

ÖZ

Bir milleti diğerlerinden ayıran ana unsurların başında dil ve kültür gelir. Kültür, bir milletin ananelerinden, yaşantısından, örflerinden, sözlü ve yazılı edebiyatından, lisanından, musikisinden, dininden, ahlâkından estetik ve iktisadi ürünlerinden oluşur. Bu kapsamda da kültürel miras ürünleri, bir millet için önemli unsurlardandır. Bu unsurlar, bireyin geçmişten günümüze yaşantısını yansıttığı gibi bireyin kendi yaşantısını anlamlandırmaya da yardımcı olur. Kültürel mirasın önemi dikkate alındığında, unutilan ve yitirmekte olan değerlerin var olan âna kazandırılması Türk kültürüne büyük bir fayda sağlayacaktır. Bütün bunlar düşünülerek önemli kaynaklara sahip olan Karabük'ün Yenice ilçesinin kültürel miras unsurları bu tezin konusunu oluşturmuştur. Millet olmanın aslî unsurlarının oluşması, ortak bir mekânda ortak birtakım yaşantıların paylaşılmasını gerekli kılmaktadır. Bu ortak yaşantı kendisini kültür alanında göstermektedir. Kültürel miras unsurları, bir toplumun ortak yaşantılarını, duygu ve paylaşımlarını, değer dünyalarını yansıtan öğelerin başında gelmektedir.

Küreselleşmenin sınırları ortadan kaldırdığı yerel olan öğelerin içlerinin bir bir boşaltıldığı bu çağda; yabancılaşma, bireyler için en büyük sorunların başında gelmektedir. Birey yaşadığı topluma adapte olamamakta kendi kimliğini bir türlü inşa edememektedir. Bireyin kimlik inşası kültürel öğelerle etkileşimiyle mümkün olmaktadır. Kültürel miras unsurları, bireyin yaşadığı toplumu ve değerleri içselleştirmesini sağladığı gibi onun sağlıklı bir kişilik ve karakter geliştirmesine de yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler; Yenice, Folklor, Halk Kültürü, Halk Edebiyatı, Somut Olmayan Kültürel Miras

ABSTRACT

Language and culture are the main elements that distinguish a nation from others. Culture consists of the traditions, life, customs, oral and written literature, language, music, religion, morals, aesthetic and economic products of a nation. In this context, cultural heritage products are important elements for a nation. These elements not only reflect the life of the individual from past to present, but also help the individual to make sense of his own life. Considering the importance of cultural heritage, bringing forgotten and lost values to the present moment will provide a great benefit to Turkish culture. Considering all these, the cultural heritage elements of Karabük's Yenice district, which has important resources, formed the subject of this thesis. The formation of the essential elements of being a nation necessitates the sharing of some common experiences in a common space. This common life shows itself in the field of culture. Cultural heritage elements are at the forefront of the elements that reflect a society's common lives, feelings and sharing, and value worlds.

In this age where the local elements are emptied one by one, where globalization has removed the borders; Alienation is one of the biggest problems for individuals. The individual cannot adapt to the society he lives in and cannot build his own identity. The construction of an individual's identity is possible through interaction with cultural elements. Cultural heritage elements not only enable the individual to internalize the society and values he lives in, but also help him develop a healthy personality and character.

Keywords; Yenice, Folklore, Folk Culture, Folk Literature, Intangible Cultural Heritage

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Somut Olmayan Kültürel Miras Üzerine Bir Araştırma: Karabük İli Yenice İlçesi Örneği
Tezin Yazarı	Murat ÇORBACI
Tezin Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Fahri DAĞI
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	19.08.2022
Tezin Alanı	Kültürel Miras ve Miras Alan Yönetimi Anabilim Dalı
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	159
Anahtar Kelimeler	Yenice, Folklor, Halk Kültürü, Halk Edebiyatı, Somut Olmayan Kültürel Miras

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	A Study on Intangible Cultural Heritage: The Case of Yenice District of Karabük Province
Author of the Thesis	Murat ÇORBACI
Advisor of the Thesis	Asistant Professor Fahri DAĞI
Status of the Thesis	Master Thesis
Date of the Thesis	18.08.2022
Field of the Thesis	Department of Cultural Heritage and Heritage Management
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	159
Keywords	Yenice, Folklore, Folk Culture, Folk Literature, Intangible Cultural Heritage

KISALTMALAR

bk.: Bakanız

BAKKA.: Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı

çev. : Çeviren

Enst. : Enstitüsü

KK. : Kaynak kişi

KTB: Kültür ve Turizm Bakanlığı

s: Sayfa

SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü

TDAV: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı

TDK: Türk Dil Kurumu

Yay: Yayınları

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Karabük ili Yenice ilçesinin günümüzde var olan, somut olmayan kültürel miras unsurlarının araştırılmasıdır. Bu kapsamda kente ait folklorik özelliklerin halk yaşayışına yansımaları incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Karabük ilinin Yenice ilçesi doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, çadır kampçılığı, doğa fotoğrafçılığı gibi turizm aktiviteleri için turizm imkânları gelişmiş bir ilçedir. Yenice alternatif turizm olanakları içinde cazibe merkezi durumundadır. İlçe zengin kaynaklara sahip olmasına rağmen turizm imkânlarından yeterli düzeyde faydalanamamaktadır. İlçenin somut kültürel miraslarının yanı sıra somut olmayan kültürel mirasları da mühim bir turizm potansiyelini oluşturmaktadır. İlçe turizm merkezi ilan edilmiştir lakin yeterli önem verilmediği için pasif durumda kalmıştır. Araştırmanın amacı ise Yenice ilçesinin Somut olmayan kültürel miraslarını tüm detaylarıyla araştırıp bunları yazılı bir metin haline getirmek ve gelecek nesillere aktarımını kolaylaştırmaktır. Diğer hedefse, ilçenin Somut olmayan kültürel miraslarını turizm alanında değerlendirmek ve ilçeye katkı sunmaktır.

Araştırmanın önemi; Yenice için bu zamana kadar somut ve somut olmayan kültürel mirasları korumak adına yeterli ölçüde bilimsel çalışma yapılmamıştır. Bu bakımdan büyük önem taşımaktadır. Ayrıca yerel halkın kimliğini oluşturan somut olmayan kültürel mirasları ortaya çıkarılarak kalıcı hale getirmiş olmak son derece önemlidir. Yenice ilçesi doğal ve kültürel turizm gücüne sahip bir görüntü vermesine rağmen turizmden payına düşeni alamamaktadır. Bu çalışma için tanınmasını ve hak ettiği değeri görmesine büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada öncelikle kent ile ilgili yapılan çalışmalar derlenmiştir. Bu kapsamda Lisansüstü tezlerin yanında makaleler ve kitaplardan istifade edilmiştir. Çalışmanın devamında ise kentte yaşayan ve ek'te verilen kişiler ile konular hakkında derinlemesine mülakat yapılmıştır.

GİRİŞ

İnsanoğlu var olduğu günden günümüze kadar, buldukları coğrafyanın kültürüne ve bunun yaşamlarına kattığı güzellikler ile yoğrulmuştur. Doğumlarından ölümlerine kadar geçen süreçlerinde her anlarını güzellikler içinde geçirme gayreti içinde olmuşlardır. Böylece toplulukların çevreleriyle her alanda bir etkileşimleri söz konusudur. Yemekleri, kıyafetleri gelenek ve görenekleri ile toplum anlayışı içinde yaşamlarına devam etmektedirler. Bu etkileşimlerinden ortaya çıkan kültürel unsurlar, zamanla beraber unutulmaya yüz tutmuş ve yok olma süreçlerine girmiştir.

Kültürel mirasın korunması dünya da birçok ülkenin önemli öncelikleri arasındadır. Gelecek nesillere aktarılması amacıyla farklı alanlarda çalışmalar yapılmaktadır. Bilimsel olarak yapılan çalışmaların sahadaki yansımalarının olumlu olduğu görülmektedir. Avrupa birliği bu kapsamda teşvik edici çalışmalar ve projelerin üretilmesi amacıyla maddi desteklerini artırmıştır. Özellikle somut olmayan kültür miras değerlerinden el sanatları, halk hikâyeleri, atasözleri, düğün, doğum, nevrüz kutlamaları bazılarıdır.

Yenice Karabük ilinin en fazla ormanları ile kaplı olan bir ilçedir. Dünya'da 100 önemli sıcak noktalardan birisi olan Yenice ormanları varlığı ile kente önemli bir katkı sağlamaktadır.

Yapılan çalışma sonucunda, Yenice ilçesinin somut olmayan kültürel mirasının turizm alanında ele alınarak ilçe de turizm alanının gelişimine yardımcı olmak amaçlanmıştır. Bu vesileyle Yenice'de somut olmayan kültürel mirasları geleceğe taşınması kolay olacaktır. Yenice yöresinin çok zengin bir kültürel mirasa sahip olduğu

tespit edilmiş olup, yöresel halk folkloruna yönelik çalışmalar ile Yenice yöresine ait çalışmaların derinleştirilmesi hususunda önerilerde bulunulmuştur.

YENİCE İLÇESİ HAKKINDA

Tarihçe

Yenice, Karabük ilinin ormanlar ile kaplı önemli bir ilçesidir. Tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Bizanslılardan günümüze uzanan tarihi vardır. O dönemde meydana gelen savaşlardan korunmak amacıyla kent yüksek kesimlerde yerleşim göstermektedir. Yenice,1461 yılında Cenevizlerden Fatih Sultan Mehmet tarafından alınmıştır. Rivayete göre Yenice'nin adı, fethinde belirlenmiştir. (<http://www.yenice.gov.tr/kisaca-yenice>).Yenice, alındıktan sonra söylentiye göre, Fatih Sultan Mehmet, fethi gerçekleştiren komutana sormuş;

“Nice oldu?”

Komutanın Yanıtı:

“Yenice alındı” olmuştur.”

Rivayete göre Yenice'nin adı böyle saptanmıştır.

Yenice Cumhuriyet kenti Karabük'ün mevcut 5 ilçesinin nüfus bakımından 2. Büyük kentidir. İlçe sınırları içinde barındırdığı ormanları ile Türkiye'nin de önemli kentleri arasında yer almaktadır. 1923 yılında cumhuriyetin ilanı ile birlikte Henry Prost'un düzenli imar planları arasında gösterilen Yenişehir planı şehircilik tarihinin önemli bir basamağıdır. O dönemlerde Karabük Öğlebeli mahallesinin bir köyü olarak bilinmekteydi. Safranbolu sancağına bağlı durumundadır. Demir çelik fabrikasının temeli atıldıktan sonra hızla göç almış ve Karabük hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir.

Zonguldak iline bağlı bir ilçe olan Karabük, ülkemizin 78. İli olma hakkını 1995 yılında elde etmiştir. Karabük; Eflani, Eskipazar, Ovacık, Safranbolu ve Yenice ilçelerinden oluşmaktadır.

Coğrafi Yapısı ve İklim

Yenice'nin toplam yüz ölçüm alanı, 4.145 km²'dir. Sahip olduğu alanın 271.403 hektarı orman alanı, 93.020 hektarı tarıma uygun alan, diğer alanları; meralar, yerleşim alanlarından oluşmaktadır. Karabük'ün yüzde 65,48'i ormanlık bitki örtüsüyle kaplıdır.

Karadeniz Bölgesi'nin batısında yer alan Karabük'te Ölçüm Periyodu (1965 - 2021) iklim verilerine göre, Ort. En yüksek sıcaklık 32.6 (°C) ile Ağustos ayında, en düşük sıcaklık ise -0.4 (°C) ile Ocak ayında ölçülmüştür. Yıllık ortalama Sıcaklık ise 13.6 (°C) dir. Ortalama Yağışlı Gün Sayısı yıllık 113.5 gün olarak gerçekleşmiştir. Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm) yıllık baz da 487.5 olarak gerçekleşmiştir. (*Yenice Ormanları, Doğa Yürüyüş Parkurları. Cemre Ofset Medya Reklam.2009 S.9-15*).

Bitki Örtüsü

Yenice ormanları dünyadaki önemli olarak kabul ve sıcak nokta olarak bilinen içerisinde birçok anıtsal ağaçların yer aldığı ormanlar ile kaplıdır. 4000'e yakın endemik bitki topluluğu ile ender bölgelerimiz arasında yer almaktadır. Kent içinde yer alan kavaklı ve çitdere bölgeleri 1987 yılında tabiatı koruma alanı olarak ilan edilmiştir. İhlamur, göknar ve meşe gibi önemli bitki türlerini barındırır.

El değmemiş alan içinde 2012 yılında yapılan araştırmada memeli tür olarak; karaca geyik, ayı, , kurt, başak, yaban kedisi, su samuru, porsuk, gelincik, çakal, ağaç sansarı, kirpi, yaban domuzu, orman faresi, küçük nalburunlu yarası, sincap, tavşan gibi hayvanlara rastlanılmıştır. Bölgede başta; tahtalı güvercin, guguk kuşu, çulluk, puhu kuşu, gri doğan, alakarga, küçük atmaca, kuzgun, alaca sinekkapan, aksırtlı ağaçkakan, dağ horozu, küçük, çizgili ötleğen, yeşil ağaçkakan başta olmak üzere yaklaşık 130 kuş türü gözlemlenmiştir. Ilıman kuşak ormanında ayrıca tür bakımından dünyada tehlike altında gösterilen Apollo ve bölgesel olarak da tehdit altında olduğu görülen çok gözlü "Eros Mavis" ile "Orman Güzel Esmeri" isimli kelebek türlerini Yenice Ormanlarında görmek mümkündür. (*Yenice Ormanları, Doğa Yürüyüş Parkurları. Cemre Ofset Medya Reklam.2009 S.9-15*)

Nüfus Yapısı

Yenice ilçesinin 34 köyü bulunmaktadır. İlçe merkezinde 10, Yortanpazarı Beldesinde 7 olmak üzere toplam 17 mahallesi bulunmaktadır. 2021 yılı sonunda nüfus 19.854 olarak tespit edilmiştir. Nüfusun, 9.954 erkek ve 9.900 kadındır. Erkek nüfus kadın nüfusundan fazladır. İlçe merkez nüfusu 9.330 görünmektedir. Nüfus gittikçe yaşlanmakta, ilçe göç veren ilçe durumuna gelmektedir. (<http://www.yenice.gov.tr/kisaca-yenice>)

Ekonomik Yapı

Yenice ilçesinin, 34 köyü bulunmaktadır. Arazi yapısı oldukça eğimlidir. Eğitim nedeniyle tarım yapmaya elverişli olduğu söylenemez. İlçenin 95 bin hektar yüzölçümünün yalnızca 10.199 hektarlık alanı tarıma elverişlidir. Bu alanın 2.543 hektarlık kısmında hububat üretimi yapılmaktadır. Köylerdeki çiftçilik yapan aileler, ticari amaçla üretimden ziyade kendi ihtiyaçları için tarımsal faaliyet yapmaktadırlar. Aile başına düşen tarım arazileri hisseli ve küçüktür. İlçe de modern tarım teknikleri de çok uygulanmamaktadır. Yenice ilçesinin tarıma elverişli bölümlerinin 310 hektarlık kısmını meyve ağaçları oluşturmaktadır.

Sebze üretimine uygun olan alanlar ise 285 hektardır. Son zamanlarda ise seracılık yaygınlaşmaya başlamıştır. Serada üretim yaygınlaşması için, İlçe merkezi ve köylerde İl Özel İdare imkânları devreye sokularak Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü kanalı ile çok sayıda sera kurulmuştur. Bu seralarda çeşitli meyve sebze üretimi yapılmaya başlanmıştır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, İşkur arasında düzenlenen protokolle kurslar düzenlenerek bilinçli ve modern üretim teknikleri, kursiyerlere öğretilmekte ve kursiyerlerin modern tarımla ilgili bilgi sahibi olmaları hedeflenmektedir.

Yenice ilçesi, hayvancılık yönünden zengin sayılmaz. Mera ve çayırılık alanların sınırlı olması önemli etkenlerden birisidir. Diğer etkenlerden biri de halkın devlet işlerinde çalışıyor olmasıdır. Türkiye Taş Kömürü Zonguldak işletmeleri, Karabük ve Ereğli Demir Çelik fabrikaları ile Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları vb. devlet kurumlarında çalışan sayısının fazla olması, bu işyerlerinden emekli olunması, ilçede tarım ve hayvancılığın geri plana itilmesine sebep faktörlerdir.

Yapılan hayvancılık faaliyetleri aile işletmeciliği şeklinde yapılarak kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruludur. Bütün bu olumsuzluklara rağmen büyük ve küçükbaş hayvan sayısı yine de az değildir. İlçede Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün 2020 yılı sonu resmi rakamlarına göre 3597 baş koyun, 1446 baş keçi, 8726 büyükbaş hayvan (manda dahil) varlığı bulunmaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığının destekleme politikası kapsamında; anaç manda, malak, buzağı, arılı kovan, anaç koyun ve keçi, besi yem desteği, su ürünleri desteği verilmektedir.

Yenice ormanları, dünya ve Türkiye'nin sayılı sıcak noktalarından biri olarak iğneli ve yapraklı orman türü olarak oldukça zengindir. Türkiye'deki 9 sıcak noktadan birisi yenice ormanlarıdır. Özellikle Camiyanı mevkiinden adını alan Camiyanı Çamı dünyaca üne sahiptir.

Yenice orman varlığı ekonomik anlamda yerel halkın geçim kaynaklarının başında yer almaktadır. Yılın her ayı faaliyetlere devam edilmektedir. İhlamur üretimi konusunda önemli projeler devam etmektedir. Bunun yanında yenice seyir teras ormanlık alan içinde önemli turizm alanlarından birisidir. Çeşitli orman ürünleri yörenin geçim kaynaklarını oluşturmaktadır. (*Yenice Ormanları, Doğa Yürüyüş Parkurları. Cemre Ofset Medya Reklam.2009 S.9-15*)

Kentte yer alan sanayi kuruluşların büyük bir çoğunluğu kereste ve mobilya ürünleri üzerinedir. Bunların en önemlisi YORÜS A.Ş'dir. Özelleştirme kapsamında satılmış ve özel bir şirket tarafından işletilmektedir. Kereste fabrikası 1955'te kurulmuştur. Günümüzde yurt dışına ihracat yapan önemli sanayi kuruluşudur.

Bunların dışında özel sektör tarafından irili ufaklı çok sayıda kereste işletmesi kurulmuş, ilçe ekonomisine önemli bir katkı sunmuştur. Orman ürünleri dışında sanayi dallarının da kurulması konusunda eğilimler vardır. Son yıllarda hediyelik eşya ve ahşap oyuncak sektörüyle ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Esnaf Sanatkârlar Odası ve diğer bazı sivil toplum kuruluşlarıyla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Halk Eğitim Merkezi ve Yenice Çok Programlı Anadolu Lisesi bünyesinde kurslar açılarak kursiyerlerin meslek sahibi olma düşüncesiyle sertifika almaları sağlanmıştır. Kursu başarıyla tamamlayan bazı kursiyerler iş imkânına kavuşmuştur.

Yenice de bulunan orman varlığı sebebiyle, yapılan kesimlerin iller arası nakliyatı konusunda oldukça etkin bir durumdadır.

Ulaşım

Yenice ilçesine ulaşımı gerçekleştirmek için iki çeşit alternatif bulunmaktadır. Bunlar; demiryolu ve karayoludur. TCDD tarafınca Karabük- Zonguldak arasında gün içinde yapılan tren seferleriyle Yenice ilçesine ulaşım sağlanmaktadır. Ankara'dan yaklaşık 350 km ve Zonguldak'tan yaklaşık 65 km mesafedeki Yeşil Yenice istasyonu, şehir merkezinde yer almaktadır. Karayoluyla Yenice'ye ulaşmak isteyenler ise iki yönden ulaşabilir. Yenice'ye Zonguldak ve Karabük'ten Yenice'ye olarak otobüs seferleri mevcuttur. Özel araçla Zonguldak'tan gelecek ziyaretçilerin Zonguldak-Ankara yolu üzerindeki Gökçebey kavşak noktasından Yenice yönünü takip etmeleri gerekir. Kavşaktan döndükten sonra, Yenice'ye 15 dakikada ulaşmak mümkündür. Bir diğer yol Karabük üzerinden Yenice'ye ulaşmaktır. Bu yol, yaklaşık 33 km'dir. Yenice'ye gelenleri büyüklü küçüklü 19 adet tünel karşılamaktadır. Ülkemizin büyük şehirlerinden Ankara ve İstanbul'dan Yenice'ye; Yenice'den, Ankara ve İstanbul'a günün belli saatlerinde otobüs seferleri yapılmaktadır. Demiryolu ve karayolu tercih edilerek Yenice'ye ulaşmak mümkündür.

Sosyal Yapı

Yenice ilçemizde sosyal hayat oldukça hareketlidir. Her yıl Göktepe Yaylasında Göktepe Şenlikleri yapılmaktadır. Burada çeşitli konserler, eğlenceler, spor müsabakaları ve vatandaşlarca piknik yapılmaktadır. Yenice merkezinde bisiklet yarışları, Şeker kanyonunda yürüyüş, kamp, bisiklet yarışları yapılmaktadır. Şeker kanyonunda hafta içi ve sonu piknik yapılabilmektedir. İl içinden ve il dışından çok sayıda ziyaretçi gelmektedir.

Yenice belediyesince ilçemiz manzarasını seyir amaçlı Ihlamur Teras adında seyir terası yapılmış olup burada konaklama, yeme içme, gezme değişik aktiviteler yapılabilmektedir. Bu tesis ilçemiz ve bölgemiz için önemli tesislerden biri olmakla birlikte tesise çok sayıda ziyaretçi gelmektedir. Özellikle teras ve bungalov evler ziyaretçilerin dikkatini çekmektedir.

Turizm

Türkiye'nin muhteşem yeşil ormanlarından olan Yenice ormanları, Karabük ilinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Yıl boyunca, ziyaret edilebilecek bir yer olan Yenice ormanları için Karabük Valiliği ve Yenice Kaymakamlığı tarafından çalışmalar

yapılmıştır. Yenice ormanları içinde 5 adet kamp alanı, 15 adet yürüyüş ve 7 adet bisiklet rotası bulunmaktadır. Orman alanı içinde flora ve fauna türleri oldukça fazladır. Sonbahar mevsiminde orman rengârenk bir görsel şölen sunmaktadır. İçindeki şelaleler ve güller ormanı daha cazibeli kılmaktadır. Ayrıca ormanın içinde yön levhaları bulunmaktadır. Yenice ormanları, sessiz sakin bir ortam isteyenler ve yeşilin her tonunu görmek isteyenlerin aradığı ortamdır. Yenice’de görülmesi gereken yerlere göz atalım.

Şeker Kanyonu, Yenice Karabük karayolu üzerinde olan ve uzunluğu 6,5 km olan Şeker Kanyonu, tabiat aşıklarının ziyaret ettiği yerlerden birisidir. Kanyonun ilk 2 km'sine vasıta ile ulaşılabilirken, 4,5 km'sinde yürüyerek çıkılabilir. Kanyonun yüksekliği 100 metreden başlar ve 250 metreye kadar yükselir. Şeker Kanyonu, kaya tırmanışları için de oldukça müsaittir. Kanyon; çadırli kamp, rafting, dağcılık ve yürüyüş gibi doğa sporlarına da elverişlidir. Kanyonda yeme-içme imkânı mevcuttur. *(Yenice Ormanları, Doğa Yürüyüş Parkurları. Cemre Ofset Medya Reklam.2009 S.9-15)*. Göktepe yaylası, ilçe merkezine 9 km. uzaklıkta, orman içinde yer almaktadır. Bu yaylanın en büyük özelliği, Açık Hava Orman Müzesi olarak belirlenmiş olmasıdır. Burada, on üç değişik türde ağaç bulunmaktadır. Göktepe Yaylası; Zümrüt Yenice Göktepe Şenliklerinin düzenlendiği yerdir. Yenicelilerin piknik için tercih ettikleri yerlerdendir.

Ihlamur teras, İlçe merkezine bağlı Merkez Mahallesiinde bulunmaktadır. İlçe merkezine 4 km, il merkezine ise 40 km uzaklıktadır. Yenice Belediyesince düzenlenen bu alan, il içi ve il dışı pek çok misafir ağırlamaktadır. Seyir terasının bulunduğu alanda: restoran, kafe, dinlenme alanları, piknik yerleri, bungalov evler ve macera parkları mevcuttur.

Fındıkaltı mesire alanı piknik alanı olarak kullanılmaktadır.

Süreyya çamlığı, Yenice-Zonguldak demiryolu hattında, Kayadibi istasyonuna varmadan Çamlaraltı mevkiindedir. Süreyya çamlığı aynı zamanda piknik yeri olarak da kullanıma sunulmuştur. İsmi İran Şahı Rıza Pehlevi'nin eşi Süreyya'nın 1960 senesinde gerçekleştirdiği bir tren yolculuğu esnasında burada mola vermesi sonucunda almıştır. (<https://www.zhaber.com.tr>). Bunların dışında Çırapazarı denilen piknik alanı da mevcuttur.

Eğitim ve Öğretim

İlçede 19 resmi, 3 özel olmak üzere toplam 22 okul/kurum vardır. Merkez ve Yortan beldesinde 2 Çok Programlı Anadolu Meslek Lisesi, 1 Anadolu Lisesi mevcuttur. İlçe Merkezinde bağımsız Anaokulu, İmam Hatip Ortaokulu, 7 ilkokul ve ortaokul, Halk Eğitimi Merkezi, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ve Motorlu Sürücü ve Taşıt Kursu bulunmaktadır. 2021 yılı sonu itibariyle okullarımızda toplam 1938 öğrenci bulunmaktadır. Üniversite ve Ortaöğretime Geçiş Sınavı kazanan ve ilçe dışında okumak isteyen öğrenciler, Karabük başta olmak üzere ilçe dışında okumaktadırlar.

1.KÜLTÜREL MİRAS

1.1. Kültür

Kültür kavramı çok çeşitli anlamlarda kullanılabilen geniş kapsamlı bir sözcüktür. Farklı disiplinlerin araştırma konusu olmuştur. “Kültür; tarih, antropoloji, etnoloji, psikoloji ve sosyoloji vb. sosyal bilimlerin birlikte ele aldıkları bir mevzudur.”(Arslanoğlu, 2001: 245).

Kültür sözcüğü Latince dilindeki “Cultura” ya da “Colere” sözcüklerinden gelmektedir. Latince de yetiştirmek, bakmak sözcüklerine karşılık gelir (Usal ve Kuşluvan, 2002 s.124). Tarımsal nitelikte ekip biçmek gibi anlamları olan Cultura ilk kez Almanya da 1750 yılından sonra insan deneyimi ve insanın yaşama biçimi olarak bir anlam kazanmıştır (Uygur ve Baykan, 2007: 32).

Türk Dil Kurumu (TDK) kültürü sosyal ve tarihsel gelişmeler kapsamı içerisinde oluşan tüm maddi ve manevi değerler ve bu değerleri oluşturma da, daha sonra gelecek olan nesillere ulaştırmada kullanılan, insanların sosyal çevrelerine egemen olmasının ölçütünü gösteren araçların tamamı, hars, ekin” olarak tanımlanmıştır (Türkçe Sözlük, 2022). Kültür Turizm Bakanlığı (KTB) kültürü, “bir topluluğu diğer topluluklardan farklı gösteren, geçmişten bu yana değişerek devam gösteren, inançları, sanatı, örf ve adetleri, anlayış ve davranışları ile bir kimliği meydana getiren düşünce ve yaşama tarzıdır ” şeklinde ifade etmiştir (KTB, 2022).

Edward Burnett Taylor 19. Yüzyılın sonlarında kültüre kapsamlı bir tanım yapmıştır ve bundan sonraki tanımlar bu tanımdan çeşitlenmiştir. Taylor’un tanımında “bireyin, toplumun bir parçası olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, adet, ahlak, gelenek, hukuk, alışkanlık ve yeteneklerin karmaşık bütünü” olarak ifade edilen kültür; toplumsal gelişme noktasında gösterilen ortak çabaların bir toplamını oluşturmaktadır (Haviland, 2008 s.120).

Kültür, insanların neler düşündüklerini, nasıl davrandıklarını ve neler yaptıklarını içeren süreçlerden ve bu süreçlerin ürünlerinden oluşmaktadır. (Mbaiwa ve Sakuze, 2009 s.62). Kültürü toplumların geçmişlerinden gelen maddi ve manevi mirasların bütünü şeklinde ifade etmektir. Burada geçen maddi mirasta anlatılmak istenilen mimari yapılar, ilim ve bilgi toplamları, teknik unsur ve aletler, idari yapı ve

sanat eserleridir. Manevi miras ile anlatılmak istenilen ise fikir ve düşünce olguları, inanç sistemleri, gelenek ve görenekler, değer yargıları, teşkilatlanma yöntemleri, eğlence ve sanat anlayışları ve müzik olarak sıralanmaktadır (Doğan, 2000. s.313). Özetle, insanın üretmiş olduğu araç, gereç ve kullanım eşyalarının tamamı somut kültürü, insana ait gelenek, görenek, kurallar, ritüeller, örf ve adetler gibi hususlar ise somut olmayan kültürü oluşturmaktadır (Göğebakan, 2015:50).

Toplumlar arasındaki en büyük farklılığın kaynağı kültürdür. Kültür, bireylerin genel olarak yaşama, olaylara ve insanlara karşı tutumunu şekillendirmekte, onların kendine özgü beğeni ve davranışlarının meydana gelmesine sebep olmaktadır (Şentürk Kara, 2013:263). Bireyin yaşamak için seçtiği yerler onun yaşam tarzını ve kültürünü etkilemektedir. Kültür, insanın doğa karşısında hayatını devam ettirebilmesi için ürettiği her şeydir (Azcan,2013:4-5).

1.2. Kültürel Miras

Kültürel miras, insanlık tarihinden bugüne kadar dünyada yaşamış toplumların, dönemin yıpratıcılığına ve tahrip ediciliğine karşın günümüze kadar gelmiş kıymetli kültür varlıklarıdır. Bu kıymetli kültür varlıkları geçmiş zaman da yaşamış medeniyetlerin yaşam biçimleri, inançları, gelenek ve görenekleri gibi birçok konuda bilgi sahibi olunmasını sağlamaktadır. (Sezer, 2017:176). Miras, bir nesilden diğer nesile aktarılanlardır. Miras kavramı hem doğal hem de kültürel unsurları içerir. Kültürel mirasın en geniş tanımı Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Bildirgesi'nde şu şekilde açıklanmaktadır: "Bugüne kadar varlığını sürdüren ve onlar aracılığıyla somut olmayan kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunan yöntem ve yöntemler, nesilden nesile yaşatılan kültürel kimliğin bir parçası olarak toplumun bir parçası olarak gelecek nesillere bir fırsattır." (<https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf>) Zamanla kültürel miras kavramının içeriği daha kapsamlı hala gelerek tarihi kalıntıları ve eserleri içermeyen, insanın yaşamıyla ilgili olan soyut değerleri de içerisine alan bir kavram olmuştur. İnsanlığın oluşumunun bütün birikimi olarak maddi ve manevi olarak düşünülmemektedir (Uygur ve Baykan, 2007: 33). İnsanlığın var olduğu süreç boyunca, toplumsal yaşamlarında yarattıkları mimari yapılara kadar, bütün yaşamlarını içeren, günümüze kadar ulaşabilmiş değerlerin hepsi kültürel miras olarak isimlendirilebilir (Uysal, 2018: 6). Özetle, kültürel miras geçmiş zamandan

gelecek zamana aktarılarak somut ve somut olmayan değerlerin tümü olarak tanımlanabilir (Uysal, 2018, s.7). Aslında bu değerlerin korunup kayıt altına alınması gerekmektedir. (Karaca vd., 2017).

İnsanların çoğu kültürel miras için pozitif düşünelere sahiptir (Silverman ve Ruggles, 2007: 3). Kültürel miras geçmiş zaman ve bugün arasında ilişki sağlayarak manevi açıdan insanın ufkunu açan bir kavramdır (Ünsal ve Pulhan, 2012 s.45). Kültürel miras aynı zamanda bireyin geçmişten bugüne deneyimlerini ve başarılarını aktaran, belirli bir toplumdaki insanların ilişkilerini güçlendiren ve onların gelecekteki haklarını inşa etmelerini sağlayan bir hazinedir (Kiper, 2004: 14).

Kültürel miras, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Aslan ve Çokal, 2016:54-55). Bunların dışında doğal miras olarak değerlendirilen başka bir miras topluluğu bulunmaktadır. Doğal miras, istisnai öneme ve evrensel değere sahip doğal anıtlar, jeolojik ve fizyolojik oluşumlar, tükenme tehlikesi taşıyan bitki ve hayvan çeşitlerini kapsamaktadır (Seyhan, 2014:26).

1.2.1. Somut Olan Kültürel Miras

Somut olan kültürel miras, yapay bir fiziksel yapıya sahip somut bir kültürel değer varlığıdır. Bu varlıkların korunması ve saklanması gelecek nesiller için değerli ve önemlidir. Somut kültürel miras taşınabilir ve taşınamayan olarak ikiye ayrılır. Taşınabilir somut kültürel miras; eski cam ve metal nesnelere, toprak kaplar, heykeller, çini, tablolar, el yazmaları, para ve daha fazlası gibi öğeler olarak sıralanabilir. Taşınmaz somut miras; Camiler, türbeler, tiyatrolar, hamamlar, kaleler, surlar, sit alanları gibi eserlerden oluşmaktadır (Uysal, 2018:8).

1.2.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel miras, toplumların, çeşitli grupların ve bazen kişilerin, kültürel miraslarının bir unsuru olarak gerçekleştirdikleri anlatımlar, performanslar, uygulamalar, kabiliyetler ve bunlar ile alakalı araç, gereç ve kültürel yerler manasına gelmektedir. Somut olmayan kültürel miras, geçmiş zamanların tecrübelerinden aktarılarak şekillenmiş, nesilden nesile ulaşan bir değerlerin tamamıdır. Kültürel mirasların içerisinde buldukları çevre ile aralarında geniş bir bağ vardır. Somut

olmayan kültürel miras, toplumların kültür unsurlarını oluşturan yaşadığı toplumun dokusudur (Turan, 1990, s.13).

Somut olmayan kültürel miras, somut kültürel mirasın alanı olmayan görsel, işitsel, sözel uygulama ve inançları içermektedir (Köşklükaya, 2013: 126-140). Somut olmayan kültürel miras toplumların geçmişleriyle, kendine özgü doğasıyla, etrafı ile ilgili olan iletişimini kesmeden nesilden nesile toplum tarafından aktarılır ve bu devamlılık oluşturarak devam eder. Bu devamlılık topluma bir benlik duygusu kazandırmaktadır. Bu sayede kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkı sağlar. Somut olmayan kültürel miras ortak geçmiş ve tarihe ait olan toplumun sahip olduğu tecrübelerden sosyal hafızasını oluşturan her şey haline gelir (Oğuz, 2013: 30-57).

Somut Olmayan Kültürel Miras” kavramı 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında Paris’te düzenlenen UNESCO’nun 32. Genel Konferansı’nda imzalanan “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması” sözleşmesiyle gündemde yer almaya başlamıştır (teftis.kulturturizm.gov.tr, Aydoğdu, 2018:27; Arıkan, 2008:4). Bu sözleşmede somut olmayan kültürel miras beş başlık altında toplanmıştır. Somut olmayan kültürel miras alanları şu şekilde sıralanmaktadır (aregem.kulturturizm.gov.tr):

- "*Sözlü gelenekler ve anlatımlar*",
- "*Gösteri sanatları*,"
- "*Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler*",
- "*Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar*,"
- "*El sanatları geleneği*"

Türkiye’nin ilk yazımları Hükümetler arası Komite’nin İstanbul’da 2008 yılında gerçekleşen 3. Olağan Toplantısı’nda Başyapıtların 16. madde kapsamındaki Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesine alınmasıyla gerçekleşmiş ve 2022 itibari ile bu listedeki miras sayısı 21 olmuştur (www.unesco.org.tr).

1.3. Kültürel Mirasın Önemi

Kültürel miras oldukça kapsamlı ve yoruma açık bir kavramdır. Bu nedenle kültürel mirasın sadece ortaya koyulan eserler olarak düşünülmesi oldukça yalın bir anlayış olarak kalacaktır. Geçmiş doğru anlama ve yorumlama noktasında önemli tecrübe ve birikimleri içermektedir. Ulusal sınırlarında ötesinde uluslararası boyutta da ‘sınırları’ aşan ‘ortak birikimlerin tamamlayıcı’ parçalarını oluşturmaktadır (Rukancı, 2018).

Kültürel miras varlıklarının sadece tarihsel değer ifade ettiği için korunması gerektiği düşüncesi doğru bir yaklaşım değildir. Tarihsel değere indirgemek, kültürel miras değerlerine atfedilen önemi ve koruma içgüdüsünü nitelendirmede yetersiz kalacaktır. Bu değerlerin insanlar tarafından bilinmesi, tanınması ve gezilmesi ekonomik bir kaynak olarak önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle kültürel mirasın yerli ve yabancı halka tanıtılması ve sunulması oldukça dikkat ve önem gerektiren bir konu haline gelmektedir. Bölgesel kalkınma açısından ciddi bir ekonomik kaynak oluşturan kültürel miras değerlerinin, ortaya çıkartılmasının yanı sıra; bu değerlerin sunumu, tanıtılması ve bilinirlik kazanması da değerler üzerinden maksimum fayda sağlayabilmek açısından önem taşımaktadır (Cihangir ve Köksal, 2019).

Kültürel mirasın toplumsal birikimleri yansıttığı aşikâr bir durumdur. Kuşaklar arası aktarımın doğru ve sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi, uygulanacak stratejilerde sürdürülebilir ilke ve prensiplerin kullanılması yoluyla gerçekleşecektir (Akça, 2017).

1.3.1. Kültürel Mirasın Korunma Süreci

Kültür insanlara toplum sıfatı kazandıran bir özelliktir. İnsanlar ortak kültür etrafında bir araya gelmekte; kendilerini bir kültüre ait hissettikleri için toplumsal bir değer yargısı oluşturmaktadırlar. Kültürel mirasın değer kazanması, insanların onu benimsemeleri yoluyla gerçekleşmektedir. Aksi durumda toplumsal farkındalığın olmaması kültürel mirası yok etmektedir. Toplumsal varlığın devamlılığı, kültürün yaşatılmasıyla mümkün hale gelmektedir (Cihangir ve Köksal, 2019).

Kültürel miras insan benliğinin bir parçası olarak, zaman ve mekâna bağlı olarak varlığını sürdürür. İnsan eliyle yapılan tüm objeler, inşa edilen yapılar ve

sanatsal eserler varlık sebebi itibariyle; insanın ruhsal durumunun, günlük ihtiyaçlarının, toplumda üstlendiği rollerin, değer yargılarının ve inançlarının bir ürünüdür. Bu anlamda kültürel mirası yaratıcılığın bir kaynağı olarak nitelendirmek mümkündür. Toplumlar geleneklerine ve yaşam biçimlerine bağlı olarak bu üretkenliklerini bir ritüel haline getirmişlerdir (Karapınar, 2017). Bu nedenlerle kültürel mirasın korunması için hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birçok antlaşma yapılmıştır.

Kültürel mirası korumak, yaşamı korumak kadar önemli, hatta kaçınılmazdır. Küreselleşme ve savaşlardan dolayı tehdit altında olan kültürel mirası korumanın en iyi yolu “kitlesel sahiplenme” dir (Şahin ve Güner, 2006: 1).

Droj’a göre (2010: 2) kültürel mirasın korunma süreci 4 aşamalıdır;

Kültürel miras için uygun araştırma yapılmalı,

Kültürel mirasın değeri, koruma statüsü, potansiyel tehlikeler tespit edilmeli

Uygun bir koruma politikası oluşturulmalı ve yürütülmeli

Kültürel miras etkili izlenmeli ve zamanında geri bildirim sağlanmalıdır.

1.3.2. Kültürel Mirası Korumanın Önemi

Koruma sözcüğü “Bir yapıtın tarihini ve anlamını öğrenmeye, maddi olarak korunmasını gerçekleştirmeye ve ihtiyaç duyulduğunda restore ederek kullanılmasını sağlamaya yönelik tüm işlemler” şeklinde tanımlanmaktadır (ICOMOS, 1994). Kültürel mirasın korunması, tarihi doku ve eserlerin korunarak varlıklarını devam ettirmeleri, “sürdürülebilirlik” temelli yaklaşım ve ilkeler ile olmaktadır (Akça, 2017). Türkiye’de koruma ile ilgili yasal süreç ‘2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’ ile uygulanmıştır. Bu anlamda kanunun madde 3/4 uyarınca koruma kavramının kapsamı ; “Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakımı, onarımı, restorasyonu ve işlev değişiklikleri; taşınabilir kültür varlıklarında ise koruma, bakım, onarım ve restorasyon çalışmaları” şeklindedir (2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu). (18325,2863-sayili-kultur-ve-tabiatarliklarini-koruma-kanunu-.pdf (ktb.gov.tr)). Koruma çalışmalarının ilk aşaması kültürel mirasın tespiti ve tescili işlemleridir. Korunmaya değer kültürel miras bilirkişiler tarafından

tespit edilir ve detaylı bir envanteri oluşturulur. Envanter öncelikle kültürel mirasın tescil kararını çıkarttırmak ve düzenli bir arşivinin oluşması için gereklidir (Okuyucu, 2011: 24). Tespit ve tescil işlemlerinden sonra kültürel mirasa yapılacak olan müdahale şekline karar verilir. Her yapının sorunları farklı olduğu için farklı müdahale yöntemleri ortaya çıkmıştır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'na (KTVKYK) göre müdahale biçimleri şöyledir (KTVKYK 1999) ; [18325,2863-sayili-kultur-ve-tabiat-varliklarini-koruma-kanunu-.pdf \(ktb.gov.tr\)](#).

•Bakım: Yapının tasarımında, malzemesinde, mimari yapısında değişiklik yapmadan yalnızca yaşam ömrünün devam etmesini sağlamak için yapılan müdahalelerdir. Çatı aktarımı, oluk onarımı, boya-badana gibi.

•Onarım: Yapının yaşam ömrünü devam etmesini sağlamakla birlikte tasarımında, malzemesinde, mimari yapısında değişiklik gerektiren müdahalelerdir.

•Basit Onarım: Yapıların özgün şekillerine bağlı kalarak bozulan mimari unsurlarının yenilenmesi ile yapılan müdahalelerdir.

•Restorasyon: Restorasyon ve restorasyon projeleri, incelemelerin içerik, kapsamına ve ilgili diğer belgelere göre Koruma Kurulu tarafından belirlenen müdahalelerdir. Yapılacak olan müdahalelerin en az olması beklenir. En fazla kullanılan koruma yöntemidir. Sağlamaştırma, Temizleme, Bütünleme, Yenileme, Yeniden Yapma, Taşıma başlıca restorasyon tekniklerindedir.

•Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon): Korunması gerekli olan ancak yıkılmış bir yapının kalıntıları, rölöve, fotoğraf, arşiv belgesi vb. gibi mevcut belgelerden yararlanılarak özgün özelliklerine bağlı kalarak yeniden yapılmasıdır.

1.4. Turizmle İlgili Kavramlar

1.4.1. Turizm ve Turist

Turizm kelimesi ilk olarak 18. yüzyılda İngiltere'de kullanılmıştır. Anlamı ise sonunda başlangıç noktasına geri dönen "seyahat, öğrenme, araştırma" anlamına gelen "tur (tur)" kelimesinden gelmektedir. Özellikle Fransızlar yüzyıllar boyunca çeşitli nedenlerle seyahat etmişlerdir. Ancak bu seyahatlerin bir kısmı turizmle ilgilidir,

çünkü seyahat ettikleri yerler genellikle kendi coğrafi bölgelerinde olan bir yerler olmuştur (Fridgen, 1997: 88).

Richardson'a (2010: 66) göre, modern küreselleşen dünyada turizm, ekonominin dış ekonomik faaliyeti çeken en hızlı büyüyen, en önemli ve dinamik olarak gelişen sektörlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Böylece birçok gelişmekte olan ülke ve bölge, turizmin gelişmesi yoluyla ekonomik katkıyı artırarak ekonomilerini büyütmeyi başarmıştır. Turizm aynı zamanda yeni yerel ekonomik faaliyetlerin yaratılmasına yardımcı olmak için bölgesel bir kalkınma aracı görevi görmektedir. Abdullah'a göre "Turizm" kelimesinin kapsamlı bir kavramı vardır ve konaklama, yemek, ulaşım gibi çok sayıda faaliyetle ilişkilendirir ve bu faaliyetlerinin tüm ekonomik yönlerini etkimektedir (Abdullah, 2005: 5).

Turist, ikamet ettiği yerden kısa bir süre için başka bir yere taşınan ve mevcut turizm işinden yararlanarak psikolojik memnuniyet sağlamak amacıyla ikamet ettiği yere dönen kişidir. Başka bir deyişle turist, mevcut turizm işinden yararlanarak, ikamet ettiği yeri kısa bir süre için terk eden ve psikolojik tatmin sağlamak amacıyla ikamet ettiği yere dönen kişidir (Darwish, 1998: 18). Bununla birlikte, Abawi, turisti, başka bir ülkede, maddi kazanç veya eğitim dışında herhangi bir nedenle asıl ve mutlak meskeninin dışına seyahat eden kişi olarak tanımlamıştır (Abawi, 2008: 31).

1.5.Turizm Türleri

Turizm içerik bakımından çok kapsamlıdır ve kendi içerisinde birçok alt konulara ve bunlar ile ilişkili disiplinlerden meydana gelir (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2021).

Kültürel şehir turizmi: şehir yaşamı içerisinde tarih, kültür, kongre, yeme-içme, spor, gece hayatı, alışveriş gibi birçok farklı etkinlik yer almaktadır. Şehir turizmi, en eski turizm türlerinin arasında olmasının yanı sıra günümüzde tekrar ortaya çıkmış bir turizm türüdür. Bu turizm türü, tatil yapmak, tarihsel ve kültürel bilgi ve deneyim edinmek, spor etkinliklerini izlemek, sanatsal etkinliklere katılmak, alış-veriş yapmak ve başka toplumların yaşam biçimlerini ve düşünce tarzlarını araştırmak gibi sebeplerle gerçekleştirilen kısa süreli ziyaretlerden oluşmaktadır (Şarkaya İçellioğlu, 2014:42).

Etnik Turizm: Etnik turizm terimi, ilk kez Smith (1977) tarafından kullanılmıştır. Smith, etnik turizmi egzotik, ilginç ve yerli insanların geleneklerinin halka pazarlanması olarak tanımlamaktadır. Smith bu tanımı Eskimolar, Panama San Blas Kızılderilileri, Endonezya'daki Toraya halkı üzerine yapılan çalışmalardan etkilenecek yapmıştır. Etnik turizm, yerel köyleri ve evleri görmeyi, dansları ve törenleri seyretmeyi, sanat tarihinde değerli olan antika eşya alışverişlerini kapsamaktadır. Bu turizme katılan turistler daha çok popüler mekânlardan uzak duran, elit kesimin onayıyla motive olmuş ve meraklı sınırlı sayıdaki turistlerden oluşmaktadır (Jamontaite ve Akova, 2016:34). Ayrıca insanlar; kökenlerini, atalarının topraklarını, geleneklerinin türediği yerleri merak ederek, etnik kökenlerinin olduğu yerlere seyahat etmektedirler. Bu açıdan etnik turizm kültür turizminin küçük bir hali olarak algılanmaktadır (Tarsuslugil, 2013:27).

Dini Turizm: Dini turizm genel olarak, insanların devamlı yaşadıkları yerler haricinde inanç merkezlerine dini inançlarını uygulamaya yönelik yaptıkları ve bu ziyaretlerinde genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerden talep ederek gerçekleştirdikleri, barınmalarından oluşan olaylar ve ilişkiler bütünüdür (Eşitti ve Kınır, 2015:179). Dini turizm, dini mekânları ve anıtları ziyaret etmek, dini olaylara 34 katılmak, hacca gitmek ve manevi eğitim gibi aktiviteleri içermektedir (Csapo, 2012:222).

Özgün Turizm: Özgün turizm, turistlerin özgünlük potansiyellerini geliştirme isteğiyle, buldukları destinasyonun özelliklerini aktif bir şekilde katılarak öğrenmelerine ve geliştirmelerine imkân tanıyan bir turizm türüdür (Akşit Aşık, 2014:787-788). Otantik ve özgün olarak kabul edilen geleneksel zanaat ve el sanatları, parfüm yapımı, porselen boyama, gastronomi ve dans gibi insanların yeteneklerini geliştirebileceği aktiviteler özgün turizm aktiviteleri arasında yer almaktadır. Özgün turizm aktiviteleri destinasyonların özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Örneğin; Biot'ta cam üfleme, Paris'te kruvasan pişirilmesi, Barselona'da Rumba dansı, Amerika'da Maya geleneklerine göre el sanatları öğrenmek gibi birçok aktivite mevcuttur (Güven, 2016:328).

Kültür Turizmi: Kültür turizmi, kültürler arasındaki farklılıklardan doğmaktadır. İnsanların kendi kültürlerinin dışında başka kültürleri öğrenmeye ve görmeye karşı olan merakı kültür turizminin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Gül ve

Gül, 2017:55). Kùltür turizmi, geçmiş ve ağdaş kùltürlerin somut ve soyut değerleri hakkında bilgi edinme, deneyim kazanma ve görme amacıyla gerçekleşen ve bununla ilgili ürünlerin ve hizmetlerin satın alınması gibi faaliyetlerden oluşan bir turizm türüdür (Gülcan, 2010:102). Başka bir tanıma göre kùltür turizmi, insanların yeni bilgi ve deneyim kazanarak kùltür seviyesini arttırmak ve kùltürel farklılıkları öğrenmek gibi nedenlerle kùltürel mekânları görmek veya kùltürel olaylara katılmak amacıyla yaptıkları seyahatlerdir (Doğaner, 2013:13).

1.5.1. Kùltürel Miras Turizmi

Miras sözcüğü doğal ve kùltürel olmak üzere iki şekilde tanımlanmaktadır. Bu sebepten dolayı miras turizmini kùltürel miras turizmi ve doğal miras turizmi şeklide iki unsura ayırmak gerekmektedir (Doğaner, 2003:2). Kùltür turizmi birçok yazar ve araştırmacı tarafından farklı tanımlanmıştır. Kùltürel turizm Silberg'e göre bir topluluğun sanatsal, tarihsel ve yaşam tarzları ile motive olmuş başka ülkelerden gelmiş bireylerin ziyareti olarak tanımlamıştır (Mccan and Ray, 2003: 59). Swarbrooke'a göre kùltür turizmi, kùltürel kaynaklar üzerine inşa edilmiş bir turizm türüdür. Bu unsurlar, klasik miras cazibesinden geleneksel el sanatlarına, yiyecek ve içeceklere ve hatta geleneksel spor ve oyunlara kadar uzanır. (McGettigan and Burns, 2001:137).

Turizm de sıradanlaşan her yerde olan ürünler ve yerlere olan ilgi zamanla azalmış, doğa ile iç içe, geçmişteki kùltüre merak ve yerinde görebilmek, yaşam tarzı, kùltürel temaslar, el sanatları, inanç sistemleri ve eğlence biçimleri ilgi görmeye başlamıştır (Emekli, 2006: 54). Birçok turist farklı toplumların kùltürlerini tanımak amacıyla ziyaret yapmaktadır. Turistlerin bu farklı kùltürleri tanımak için yaptıkları seyahat ve konaklamalara “kùltür turizmi” adı verilmektedir (Uygur ve Baykan, 2007: 33).

Bahçe (2009) Kùltür turizmini “bir bölgede yaşayan bir grup insanın gerçek bir ortamda, ziyaretçinin ilgi ve amaçlarına göre maddi ve manevi özelliklerini tanımayı amaçlayan seyahat” olarak tanımlamıştır. Kùltürel unsurlar, mekanlar ve etkinlikler seyahat etmek için önemli bir güdülenme kaynağıdır. Kùltür turizminin kapsadığı turizm unsurları şunlardır; arkeolojik turizm, hüzün turizmi, diaspora turizmi, edebiyat turizmi, eğitim turizmi, etkinlik turizmi, etnik turizm, gastronomi turizmi, gönüllü

turizmi, inanç turizmi, kent turizmi, kırsal turizm, yaratıcı turizm, Slow Turizm ve Miras Turizm'idir (Genç, 2020: 15).

Miras turizmi kültür turizminin bir alt sınıfında yer almaktadır. Birçok araştırmacı miras turizmini ele almış ve farklı tanımlar yapmıştır. Miras turizmi, "bir toplumun geçmişine ait soyut ve somut tüm değerlerine sahip çıkılmasıyla ilgili bir kültür hareketi sonunda son yıllarda ortaya çıkan bir turizm akımı" olarak ifade edilmektedir (Kozak vd., 2020: 39). Doğaner'e göre miras, kültürel miras ve doğal miras olarak ikiye ayrılmaktadır. Geçmişin jeolojik ve jeomorfolojik kanıtı olarak vadi, volkan, karstik, kıyı gibi coğrafi şekiller doğal kaynaklı miras, tarihi dönemler de geçmiş toplumların kendi coğrafyasında oluşturduğu tarihi yapı ve kalıntılar ise kültürel kaynaklı miraslardır (Doğaner, 2001: XI).

1.6. Dünya'da ve Ülkemizde Kültür Turizminin Gelişimi

1.6.1. Dünyada Kültür Turizmi

Kültürün seyahat motivasyonu olarak tarihi çok eski zamanlara dayanmasına rağmen kültür turizmi ilk defa 1980'li yılların başında Avrupa Komisyonu'nda ortaya atılmıştır (Çulha, 2008:817). Kültür turizminin gelişmesinde kitle turizminin ekonomik getirisinin beklenen seviyede olmayışı, arz kalitesi ile talep arasında görülen tutarsızlıklar, dar bir kıyı bandında artan yoğunluğun kaynakların aşırı kullanımına sebep olması, çevre üzerinde olumsuz etkiler oluşturup, kaliteyi düşürmesi gibi nedenlerden dolayı daha bilinçli tüketici isteklerinin oluşması ve kültür turizminin yeni biçimlerinin gelişmesi gibi nedenler etkili olmuştur. (Toker, 2011, s.8-9).

20. yüzyılın dördüncü çeyreğinden itibaren turizm sektörünün olgunlaşması ve doyuma ulaşması ile yeni pazarlar aramaya başlanmış ve bunun sonucunda, eko turizm, macera turizmi ve kültür turizmi gibi turizm türleri oluşmuştur. Bu türler içerisinde kültür turizmi, en hızlı gelişen turizm türüdür. Bu gelişimin en önemli nedenlerinden biri de son 25-30 yılda ortaya çıkmış ve Avrupa'da miras ile ilgili çekicilikleri kullanmaya oldukça meraklı yeni bir orta sınıf veya hizmet sınıfı sayısının artmasıdır. Seyahat motivasyonlarında meydana gelen değişikliklerinde bu gelişme de etkisi vardır. Küreselleşmeyle birlikte dünya adeta bir köy haline gelmiş, böylece insanlar farklı yerlerle ilgili daha fazla bilgi edinebilmiştir. Bunun sonucunda,

insanların farklı kültürleri ve değişik yerleri tanımaya olan merakı artmıştır. Bu grubun oluşturduğu turistler mirasla ilgili çekiciliklerin tüketilmesi konusunda en aktif turistler olarak gösterilmektedir (Günel vd., 2009:276).

Uluslararası düzeyde önemli olan ve bu yüzden takdir edilmeye ve korunmaya değer olan yapılara, anıtlara ve sitlere “Dünya Mirası” statüsü verilmektedir. Dünya Mirası listesindeki dikkat çekici husus; tarihsel ve kültürel geçmişi zengin olan ülkelerin kültürel varlıkları, zengin bir tarihsel ve kültürel geçmişi olmayan ülkelerin ise doğal varlıklarında görülen fazlalıktır. Ayrıca dünyada en fazla turist çeken ülkeler ve bu ülkelerin Dünya Miras Listesinde olan miras sayıları arasında bir paralellik bulunmaktadır (Göğebakan, 2015:64).

2022 itibari ile dünya genelinde UNESCO Dünya Miras Listesine kayıtlı 1154 kültürel ve doğal varlık bulunmaktadır. Kültürel ve doğal varlıkların; 897 tanesi kültürel, 218 tanesi doğal ve 39 tanesi ise karmadır. En çok dünya mirası olan ülke, 58 tane miras ile İtalya’dır (whc.unesco.org).

1.6.2. Ülkemizde Kültür Turizmi

Ülke turizmimiz, özellikle somut varlıklara dayanan kültür turizmi olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonraki yıllarda Osmanlı Devletinin başkenti olan İstanbul’a çoğunlukla diplomatik, ticari ve politik seyahatler gerçekleşmiştir (Gülcan, 2010:103-104). Türkiye’de turizm sektörü, son yıllarda hızla gelişmeye ve değişmeye başlamıştır. Türkiye, sahip olduğu eşsiz turizm destinasyonlarıyla daha fazla turist çekerek, turizmden daha fazla gelir elde edebilecek bir potansiyele sahiptir (Azcan, 2013:24).

Anadolu topraklarında; Hititler, Sümerler, Urartular, Likyalılar, Lidyalılar, Frikyalılar, İyonlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar, Türkiye Cumhuriyetine varıncaya kadar birçok medeniyetin izleri ve kalıntıları kalmış ve bunlar Türkiye’yi eşsiz ülke durumuna yükseltmiştir. Ayrıca Türkiye’nin sahip olduğu kültürel zenginlikler içerisindeki gelenek, görenekleri, din, müzik, tarih, resim, mimari, gastronomi, el sanatları ve giyim tarzı da ayrı bir öneme sahiptir. Türkiye’de coğrafi bölgelerin her biri, doğal güzellikleri ve çekicilikleri, eski ve günümüz uygarlık

ürünleriyle, tarihleri, farklı yerleşimi, köy ve şehir alanları, kısaca sahip oldukları kültürleri ve kültürel çekicilikleri ile çok önemli değerlerdir (Emekli, 2005:103).

Türkiye'nin sahip olduğu kültür varlıklarının zenginliği ve değeri Türkiye'ye büyük bir avantaj sağlamaktadır. Dünyada birçok ülke zengin kültürel varlıklara ve dünya mirası değerlerine sahiptir. Ancak hiçbir ülke, Türkiye'nin medeniyet ve kültür varlıklarının zenginliği ve çeşitliliği ile rekabet edebilecek kadar önemli bir mirasa sahip değildir. (Abi, 2012:8). Çin, dünyanın en büyük açık hava müzesi iken, Türkiye kültürel miras bakımından dünyanın en zengin ve en çeşitli açık hava müzesidir. İtalya deyince aklımıza ilk Roma uygarlığı, Yunanistan denilince aklımıza Yunan uygarlığı geliyor. Türkiye denilince ise akla çeşitli uygarlıklardan oluşan geniş bir miras gelmektedir (Düzgünoğlu, 2004:1).

2.GEÇİŞ DÖNEMLERİ

Bu bölümde, Yenice’de bu geçiş dönemleriyle ilgili uygulamalar incelenmiştir. Çok eski zamanlardan bu yana bilindiği üzere insan hayatının doğum, evlenme ve ölüm olmak üzere üç önemli “geçiş dönemi” vardır. Bu dönemlerin her biri kendi içerisinde alt bölümlere ayrılmaktadır. Bu mühim üç dönemin etrafında birçok töre, inanç, ayin, adet, dinsel özlü işlemler birleşerek geçişleri ait oldukları kültürün kurallarına uygun bir şekilde yönetmektedirler. Geçiş dönemlerinin amacı bireyin bu “geçiş” dönemlerindeki durumunu belirlemek, kutlamak ve kötü etkilerden uzak tutmaktır. Yaygın olan inanca göre, insan bu tür dönemler sırasında güçsüz ve zararlı etkilere karşı açıktır (Örnek 1995: 131).

2.1. Doğum

Doğum, üreme kabiliyetine sahip olan insan hayatının başlangıç noktasıdır (Kalafat, 1995, 83). Bu sebeple Yenice’de meydana gelen doğum olayı oldukça önemli bir gelişme olarak bilinir. Kentte doğum ve doğuma ilişkin çeşitli inanış ve uygulamaları görmek mümkündür. Bu bölümde doğum öncesi ve sonrası adetler incelenmiştir.

2.1.1. Doğum Öncesi

2.1.1.1. Gebelik Hali

Toplumların kırsal bölgelerinde kadının saygın olabilmesi için mutlaka doğum yapması gerekmektedir. Çocuk sahibi olamayan kadın kısır olarak görülür, kınanır ve hor görülür. Kadın hamile kalmazsa kusur sadece onda bulunur. Bu sebeple kadın gebe kalmak ister. Kadın anne olmak için çeşitli yollar dener. Bu yollar çoğunlukla dinsel-büyüsel olanlar veya halk hekimliği alanına girenlerdir. Dinsel özellikte olanlar kapsamında kutsal olan yerleri ziyaret etmek, oraların suyundan içmek, toprağını ellemek, türbelerine, çalı ve ağaçlarına bez bağlamak gibi davranışlar başta gelen faaliyetlerdir.

Eski Türklerden günümüze birçok mezar ve türbelerin etrafındaki ağaçlar kutsal sayılmış, buralar ziyaret edilen, medet umulan yerler olmuştur. Mezar, türbe ve tekkelerde şifa aramak görülen diğer davranış biçimlerindedir. Anne olmak isteyen

kadınlar buraları ziyaret etmekte, dilekler dilemektedir. Kutsal olarak gördüğü ve derdine çare olacağına inandığı bu yerlerin suyundan içer, taşını, toprağını eller ve bunlarla birlikte yanında su ve toprak götürür (Başçetinçelik, 2010: s.1).

Yenice ilçesinde de kadınlar; Oğlan Baba, Göktepe, gibi türbelere çocuk sahibi olmak için gitmişler ve dilekte bulunmuşlardır. Yöre halkının inancına göre bu türbelere gidenlerin duası kabul olmuş ve çocuğu olmuştur. (K.K. 8)

Bu uygulamalardan sonra bir kadının çocuğu yoksa mahallesinde bulunan ebe ile görüşerek yerel bazı ilaçlardan ister. Yeme veya vücudun belli yerlerine sürmesi ile şifa aranılmaya devam edilir. (K.K.6). Yörede çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar; doktora gitmek, ebeye görünmek, türbeye gidip dua etmek, çeşitli bitkilerden ilaç yapmak ve bunları içmek ya da rahme koymak gibi uygulamalar görülmüştür. Saman, su içine konulup kaynatılır, kaynamış suyun buharı rahme tutulur. Bu uygulamanın da faydası olduğu söylenmiştir (K.K.17). Süt buharına oturulur. Soğan suyu içilir. Bir hafta içilip 15 gün ara verilir şeklinde uygulanır.

Günümüzde çocuk sahibi olmak isteyen yöre kadınlar, doktor ve hastanelere giderek şifa arar. Toplumun yaşam düzeyinin yükselmesiyle birlikte geleneksel olan uygulamalar yerini modern tıp uygulamalarına bırakmıştır.

2.1.1.2. Gebelikten Kurtulma

Toplumların genelinde de görüldüğü üzere Yenice'li de, evlenmek toplumun devamı olarak görülmüştür. Evlenen çiftlerden, kısa süre içinde ailesine, çevresine hamilelik haberi vermeleri beklenmiştir.

Evlilik, doğuma izin veren bir geçiştir. Evlenenlere, öncelikle çevreleri tarafından çocuk sahibi olmaları için baskı yapılır. İnsan hayatının ilk evresi olan doğum, dünyadaki bütün toplumlarda mutlu bir olay olarak kabul edilmiştir (Güvenç, 1999, s.243). Bu sebeple gebelikten korunma ya da kaçınma gibi işlemlere çok gerek duyulmamış, ancak iki ya da üç çocuktan sonra gebe kalmak istenmemiştir. Yenice'de 'Biri az, ikisi karar, üçü zarar' denilmiş, aileler bu kurala uymaya çalışmışlardır. Bu sebeple istenmeyen gebelikten kurtulmak için bazı yöntemlere başvurulmuştur. Bunlar; yüksek yerden atlamak ya da ağır yük taşımak gibi... (K.K.3)

Dünyaya gelen çocuk evin huzuru ve neşesidir. Çevresi ile güçlü bağlar kurulmasına vesile olur (Altun, 2004, s.87). Fazla çocuk istemeyen aileler hamilelik durumu yaşarlarsa, Yüksek yerden atlayarak çocuk düşürme yöntemlerinin az da olsa uygulandığı söylenmiştir (K.K.17). Hiç çocuk istemeyen aileler kürtaj haricinde farklı bir yöntem kullanırlar. Yörede bu işleme “bağlatma” denir. İkidenden fazla çocuğu olanların, üçüncü çocukları ileri yaşlarda ve ikinci çocukla yaş farkı olduğunda son çocuğa “Tekne Kazıntısı” da denilmektedir. (K.K.6)

2.1.1.3. Aşerme

Aşerme, hamileliğin belirli bir döneminde gebe kadında görülen bir durumdur. Belli bir ay geçtikten sonra hamile kalan kadının canının çektiği yiyecekler temin edilmeye çalışılır. Bu konu kentte oldukça hassas bir durumdur. Aşeren kadının eğer istediği yapılmaz ise, çocuğun sakat olmasından korkulur veya düşük yapması olağan gibi bir algı oluşmaktadır. (Boratav, 1999a, s. 146). Kentte bazı çocukların uzuv eksikleri görüldü ise, hamile kadının istediği alınmadı veya yedirilmedi düşüncesi hâkim olur. (K.K.22).

2.1.1.4. Hamilenin Kaçınmaları

Anne karnındaki çocuğu iyi ya da kötü yönde etkileyeceğine inanılan bazı eylemler vardır. Bu eylemlerden kaçınmak ya da bunları yerine getirme isteği annenin benliğini sarsar. Bu türden olup da, kötü eylemler (kaçınmalar) diye nitelendirilen bazı uygulamalar mevcuttur.

Halk arasında bebeğin sağlıklı ve güzel olması için annenin, bazı hareketlerden kaçınması gerektiğine inanılır. Çünkü anne ile bebek arasında hem madden hem de manen bir bağ olduğu bilinmektedir. Anne huzursuz olursa bebekte olur. Anne sağlıklı ise bebekte sağlıklı olur düşüncesi toplumda yer edinmektedir (Örnek, 1995, s.138).

Yenice de hamile kalan kadının bebeğinin gamzeli olması istenirse ciğer yedirilir. Bunun dışında çocuğun geleceği etkilenmesin diye dedikodu veya bir başkaları hakkında kötü konuşulmaması istenir (K.K.14, K.K.22).

Anne hamile iken asla harama el uzatmamalıdır. Yoksa çocuk hırsız, arsız ve söz dinlemez olur. Gebe kadın huyu güzel çocukları eleştirmekten uzak durursa

çocuğu da güzel huylu ve söz dinleyen olur. Gebe kadına çocuğu da yaramaz olur düşüncesiyle balık yedirilmez. Çocuğun dudağı yarılır diye tavşan, derisi benekli olur diye ciğer yedirilmez. Gelincik gebe kadın için uğursuzdur, gördüğünde mutlaka yıkanmalıdır. (K.K.23)

2.1.1.5. Çocuğun Cinsiyeti

Hamilelik esnasında mühim bir nokta da doğacak çocuğun cinsiyeti konusudur. Toplumun her kesiminde ailesinin istediğı cinsiyet ağırlık kazanmaktadır. Özellikle ata erkil toplumlarda erkek çocuğu beklentisi baskın bir durumdadır (Örnek, 1995: s.136).

Yörede çocuğun cinsiyeti ile ilgili inanç ve uygulamalar şunlardır: Türbelere ziyaret edilip dualar edilir ve kurban adanır (çocuk sahibi olmak isteyen aileler Oğlanbaba Türbesine gider(K.K.4).

Bebeğin cinsiyetini anlamak için bazı yöntemler geliştirilmiştir: Hamile kadın, ekşi yediğinde bebeğin kız; tatlıyı çok yediğinde bebeğin erkek olacağına inanılır. Hamile kadının göbeğı sivri olursa bebeğin oğlan; karnı ve kalçaları sivri olmadığında bebeğin kız olacağına inanılır (K.K.18). Hamile kadının gelip oturacağı yerde bulunan minderlerden birinin altına bıçak, diğlerinin altına makas konur. Hamile hanım, makas olan mindere oturduğunda bebeğin kız; bıçak olan mindere oturduğunda bebeğin erkek olacağına inanılır (K.K. 23). Yörede illa erkek çocuğu olsun diye bir baskı gözlemlenirse de aileler erkek çocuk üzerinde neslin devamını arzulamışlardır.

Son yıllarda erkek yâda kız evlat olması değil, sağlıklı olması dilenmektedir. “Eli ayağı düzgün olsun, sağlıklı olsun,” denilmektedir. Ancak ailenin sürekli kız çocuğu ya da erkek çocuğu oluyorsa farklı cinsten çocuk olsun istenmektedir. Verilen isimlere ‘Yeter’ ismi verilerek beklenti dile getirilmiştir(K.K.23).

2.1.2. Doğum Sırası

Yenice’ de doğum yapılan yerde bekâr kimse olmamasına dikkat edilir. Doğum olan yerdeki dua okumasını bilen kadınlar veya yakınları, doğum esnasında dualar okurlar. Yenice merkezde ilk ebe Havva Özgü doğumları yaptırmış, köylerde bu konuda bilgili ve yaşlı kadınlar tercih edilmiştir. Doğum yapılan bazı evlerde bütün

musluklar açılır. Bu hareketi doğumun su gibi kolay olacağı inancındadır(K.K.6, K.K.22,K.K.23). Günümüzde doğumlar hastanede yapılmakta olup; normal ya da sezeryan doğum şekli tercih edilmektedir.

Foto 1 1976 yılı yapımı ahşap beşik

(Münevver Çorbacı'ya ait)

2.1.3. Doğum Sonrası

Eskiden doğum sonrası yapılan bazı uygulamalar da mevcut olup aşağıda anlatılmıştır. Günümüzde doğumlar hastanede yapıldığından; göbek kesme, yıkama gibi işlemler hastanede doğum esnasında yapılmaktadır.

2.1.3.1. Göbek Kesimi - Tuzlama - Yıkama

Çocuk doğunca ilk iş yıkandır. Banyo suyuna biraz tuz konur. Doğduğunda ses verip vermediğine bakılır. Ses vermezse gürültü yapılarak birazcık soğuk suya sokulur. Kendine gelmesi sağlanır(K.K.22).

2.1.3.2. Göbekte İlişkili İnanışlar

Göbek kordonunun kısa veya uzun olması yaşayacağı ömür ile ilgili olduğuna inanılır. Bu sebeple kordon biraz daha uzun kesilir. Kesilen kordan çöpe atılmaz.

İnanılışa göre bir okul bahçesine gömülürse öğretmen, kaymakamlık veya valilik binasının olduğu yere gömülürse yönetici olacağına inanılır. (K.K.6).

2.1.3.3. Müjde Verme

Doğum hastane de veya sağlık ocağında olacak ise haber verene hediye veya para verme âdeti halen devam etmektedir. Hatta daha eskiden doğum yaptıran erkek veya kadının da adı konulurmuş. Bu adet günümüzde geçerli değildir. Doğum müjdesini veren kişiye hediyeler verilir (K.K.1).

2.1.3.4. Ad Koyma

Doğan çocuğa isim koymak önemli bir hadisedir. Aile büyüklerinin isimleri konulması daha çok görülmektedir. Bayram ve kandil gecelerinde doğan çocuğa Bayram, Ramazan, Recep ve Mevlüt gibi isimler verilir (K.K.5). Ad koymada aile büyüklerinin (dede nine gibi) isimleri de çocuğa ad olarak konulur. Ayşe, Fatma, Ahmet, Mehmet gibi (K.K.3, K.K.9, K.K.10). Yörede artık çocuk olmasın diye ya da istediği cinsiyette çocuk olması için isim konulur. Yeter, Dursun gibi (K.K.11, K.K.12). Çocuklara ad olarak son zamanlarda siyasetçi, şarkıcı ve futbolcu adları verildiği görülmektedir. Örnek; Sergen, Sıla, Polat, Tayyip gibi ... (K.K.13).

Çocuğun bir kulağına ezan okunur, diğer kulağına kamet getirilerek çocuğa isim verilir. Konulan ismin çocukla bağ kurduğuna inanılır. (K.K.11)

2.1.3.5. Lohusa Bakımı ve Bebeği Ziyaret

Yeni doğum yapmış kadının o andan itibaren kırk günlük dönemine lohusalık dönemi denilmektedir. Lohusalık döneminde kadınlar her türlü hastalığa açık durumdadırlar. (Artun, 2013: s.173). Lohusa döneminde hasta olmamak için bazı tedbirler aileler tarafından alınmaktadır.

Doğum sonrası annenin dinlenmesine, yorulmamasına ve beslenmesine itina edilir. Bu sebeple istedikleri alınır yemesine özen gösterilir. Üşümemesine dikkat edilir ve dolayı sıcak tutulur (K.K.6, K.K.22, K.K.23)

2.1.3.6. Kırk Basması

Yörede kırk basması inancı vardır, iki kırklı kadın bir araya gelirse bunun olacağına inanılır. Doğuma yapan kadınların birbirleri ile görüşülmemesi beklenir. Bu inanışa göre çocuğa “kırk” basacağı düşünülür. (K.K.6)

Çocuğa kırk basması; “*çocuğun birdenbire zayıflamaya başlaması ve hastalanması demektir.*” Eğer çocuğa kırk bastığına inanılırsa, çocuğuna kırk basan kadınlar birbirlerinin evlerinin bacalarından çiğ yumurta atarlar (Savaş, 2007, s.11).

Anne ile bebeğin ayrı yatırılmaz. Aynı oda da kalmaları sağlanır. Ayrı durumlarda ise oda da süpürge bulundurulması hatta beşiğin yanında olması sağlanır. Ayrıca odanın duvarına da bir Kuran asılır. (K.K.23)

Anne çocuğunun bezlerini yıkarsa asla geceleyin dışarı asması istenmez. Böyle bir durumda bebeğin hastalık geçireceğine inanılır. Bebek banyo yaptıysa suyu da gece dışarı dökülmez (K.K.6, K.K.22).

2.1.3.7. Kırklama

Doğumdan sonra kırk gün tamamlanınca anne ve bebeği banyo yaptırılır. Banyo suyunun yer aldığı kaba bir fincan veya bardakla su konulur. Suyun sıcaklığı banyo yapılacak seviyeye geldiğinde içerisinde çeşitli malzemeler konular. Makas, yüzük nohut vb. çok delikli bir süzgeçten geçirilir ve banyo yaptırılır.

Çeşmeden veya lavabodan arkaya bakmadan su getirilir. Kırkar kaşıkla iki tasa ayrılır. İçlerine altın yüzük, tarak ve şişe atılır. Anne ve bebek yıkandıktan sonra dua ile başlarından aşağı dökülür. Çocuk büyümese ocağa götürülür ve orda kırklanır (K.K.7)

2.1.3.8. İlk Diş

Çocuktaki son aşama ise diş çıkarma olayıdır. Dişi gören kişiye hediye almak âdeti halen devam etmektedir. Buna diş perisi de denmektedir. Ayrıca kadınlar arasında bu kutlanmaya devam edilmektedir. Misafirlere ikram etmek adet günümüzde de devam etmektedir (K.K.22).

2.1.3.9. Sünnet

Sünnet erkek çocuklarda önemli bir evredir. Geleneksel kültürümüzde erkek çocuğa verilen önemin uygulandığı önemli bir geçiştir (Örnek 1995: s.170).

Sünnet merasimi veya düğünü, ailenin ilk mürüvveti sayılır. Bu nedenle büyük önem atfedilir. Erkekliğe ilk adım olarak görülmekte; ailenin eş dost arasındaki saygınlığını artırmaktır. Yenice’de, bebek yaşlarda sünnet yapılmaktadır. Geçmişte köy ve mahallelere sünnetçiler gelir ve sünnetsiz çocuğu bulunanlar hep birlikte çocuklarını sünnet ettirirlerdi. (K.K.9). Köye gelen sünnetçi sağlık memuru veya sağlıkçı olarak bilinirdi. Diplomasız sünnetçilerde köye gelirdi. Sünnet yaptıran aile ekonomik durumuna göre, genellikle para verirdi, bazen erzak, tavuk, bakliyat türü ürünler de sünnetçiye verilirdi. Sünnetçi atıyla gelir ve elinde sünnet çantası taşırdı (K.K.19). Şimdilerde olduğu gibi çalgılı düğün yapılmazdı. Küçük yaşta sünnet çok yaygın değildi. Genellikle 5-6 yaşlarında sünnet olunurdu. Onlu yaşlarda sünnet yaptıranlar da olurdu. Sünnet olma fikri çocukları korkutur, çocuklar sünnetçiden kaçarlardı.(K.K.5, K.K.13)

Günümüzde, doğumdan hemen sonra bebeklerin sünnet ettirilmesi yaygınlaşmıştır. Sünnet düğünleri, mevlitle veya eğlenceli yapılyordu (K.K.2). Sünnet edilecek/edilen çocuk için arabalarla düğün konvoyları düzenlenirdi veya ata bindirilerek mahallede turlar atılırdı. Düğün yapılacak alan balonlarla süslenmektedir. Misafirler, sünnet düğününe gelince çocuğu ziyaret ederek geçmiş olsun, dileklerini iletir ve hediye kutusuna hediyesini bırakmaktadır. Kuran-ı Kerim okunarak dualar edilmekte ardından eğlenceler düzenlenmekte ve yemek ikramı ile sona ermektedir. Ekonomik durumu iyi olmayan aileler sünnet düğünü yapmamaktadır. Sünnet olan çocuğa sünnet elbisesi alınıp giydirilmektedir. (K.K.9)

Köylerde, sünnet için göze çarpan pek hazırlık olmazdı. Çocuk ağlamasın diye ağzına halk şekeri verilir, hemen yatağa yatırılır, “artık adam olduğu” çocuğa anlatılırdı. Başucuna konan bir kutuya veya yastığının altına gelen konuklar para ve hediye koyarlardı. Eskiden sünnet olan çocuk, birkaç defa su dolu leğene oturtulurdu. Suya bir miktar tuz atılırdı. Don veya külot yerine uzun bir eteklik giydirilirdi. (K.K.4, K.K.5)

Foto 2 Yenice toplu sünnet töreni, Yıl:1965

(Tuncay ARSLAN arşivinden)

2.1.3.10. Askerlik

Askere gidecek olan gencin hısım, akraba, komşuları asker evine ziyarete gelirler. Askerlik yapanlar askerlikle ilgili hatıralarını ve tecrübelerini anlatır ve bol bol öğüt verirler. Yola çıkmadan önce uğurlamaya gelenlerce, para konulması için bol cepli ceket veya hırka giydirilir. Parasını saklaması için ayrıca iç çamaşırının içine cep dikilir; taşıyacağı parayı, burada saklaması tembih edilir. Dikkatli olması öğütlenirdi. Eskiden askere gidenlere yolda yemesi için yemek hazırlanırdı. Yanına börek, yumurta, tavuk vb. yiyecekler konurdu.(K.K.4, K.K.5)

Eve uğurlamaya gelenler veya askere gideceği gün gelenler askere “Uğur Parası” adı altında küçük büyük harçlık verir. Yenice ilçemizde asker uğurlamaları istasyonda yapılır. Tren yolu ile asker uğurlaması yapılırken trenin acı acı bağırması makinistlerden istenir. Bu durum gelenek halini almıştır. Trenin acı acı düdük sesini duyan asker ve asker yakınları yaşlı gözlerle askerini yolcu eder. Aynı dönemde birden fazla askerin uğurlaması istasyonda büyük bir kalabalık meydana getirir. 1990 yılların ortasına kadar bu uygulama devam etmiştir. Askere gitmeden bir gün önce, asker tıraşı olunurdu. (K.K.17)

Son yıllarda Karabük ile Yenice ilçemiz arasında karayolu ağının açılmasıyla tren yolu üzerinden asker uğurlamaları azalmıştır. Artık köy ve mahallelerde askere gitmeden yaklaşık bir hafta öncesinde mahalle gençleri bir araya gelerek “asker eğlenceleri” adı altında eğlenceler tertip etmeye başlamıştır. Bu eğlencelerde yarışmalar ve açık arttırma adı altında askere gideceklere yardım toplanmaktadır. Mahallede uğurlama esnasında veya Asker eğlencelerinin sonunda; askerliğin vatan borcu olduğu, sağlık ve selamete gidilip gelinmesi temenni edilerek dua sona erer.(K.K.2)

Asker uğurlamalarında uğur parası uygulaması devam etmekte olup askerlerimiz otobüs terminallerine kadar ailesi ve yakınları tarafından getirilir. Özellikle asker konvoyları yapılıp araçlar Türk bayraklarıyla süslenmektedir. Konvoy ve otobüse bindirme esnasında “ en büyük asker bizim asker” sloganıyla yolcu edilir. (K.K.17)

2.2. Evlenme

Evlenme, insan hayatının en önemli zamanlarından biridir. İki insanın hayatlarını birleştirmesi ve nesillerin devamı bu olaya bağlıdır. Kültürel farklılıklar evlilik öncesi sıkıntı oluştursa da zamanla aşılabilecek konular arasında gelir. Gelenek ve görenekler evliliğin üzerinde baskı oluştursa da toplum desteği ile bu kolaylık ile aşılabılır (Boratav, 1999 b, s.167).

2.2.1. Evlenme Durumu

Yenice’de severek ve tanıştırlarak yapılan evlilik türü görülmektedir. Önceleri, kız ve erkek ergenliğe girdikten sonra evlendirilmiş. Askere gitmeden çocuk sahibi bile olanlar varmış (K.K.3). Anne ve babaların; çocuklarını bu kadar erken evlendirme sebeplerinin kendilerine bağda bahçede yardımcı olacak kişi sayısını artırma, bir an evvel yuva kurdurma, torun torba görme isteğinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu sebeplerden dolayı 16- 17 yaşlarında evlenenler olmuştur. Halk arasında sandalyeye oturduğunda ayağı yere değiyorsa evlenebilir denilmektedir. Boyu posu serpildi diyerek küçük yaşlarda kızlar evlendirilmiş. (K.K.1, K.K.3, K.K.5)

Günümüzde ise üniversite okuyan gençler; evleneceği kişi ile bu süreçte arkadaşlık yaparak tanımakta ve mezun olduklarında evlenmektedirler. Askerliğini yapmadan ve bir işe girmeden erkekler evlenmemekte; kızlar ise okuyorsa okulu bitirince veya yirmili yaşları geçince evlenmektedir.(K.K.8)

Geçmişte birbirini seven ancak düğün yapamayan, düğünü beklemek istemeyenlerin izlediği diğer bir yolda kızı kaçırarak yapılan evlenme şeklidir. Her ne kadar ailelerin onayı olmasa da bu evlenme şekline rastlanmaktadır. Kaçarak evlenme gerçekleştiğinde, aileler genellikle-kız tarafı- çocuklara küsmektedir. Bu küslük kısa sürebileceği gibi çok uzun süren küslükler de olmuştur. (K.K.14, K.K.19)

2.2.1.1. Eş Seçimleri

Aile büyüklerinin uygun görmesi, akrabalarından birinin göstermesi, erkeğin görüp beğenmesi gibi vesilelerle başlayan süreçtir. Ailelerin tanışması, maddi olanaklarının olması, işe girmiş olması gibi nedenler eş seçimini kolaylaştırmakta ve aile büyükleri tarafından gençlerin yuva kurmaları istenmektedir.

Yenice ilçesinde evlenmek isteyen gençler; babasının ayakkabısını çakması, evde üfleyip püflemesi, aşk şarkıları dinlemesi gibi bazı emareler gösterirmiş(K.K.14, K.K.16).Evlenmek isteyen gençlerin Yenice’de cumartesi günü kurulan pazara gelmeleri ve sevdikleri kızları burada görmeleri mümkün olmuştur. Yenice’deki pastanelerde tanışmalar ve sonrasında evlenenlerde olmuştur. (K.K.22)

2.2.1.2. Gelin İstenmesi- Sözün Verilmesi

Kız istemeye damat adayının aile büyükleri ve yakın akrabaları gider. Kız evine varıldığında, oğlanın annesi tarafından merdivenlere şeker serpilir. Bunun sebebi konuşmaların tatlı geçmesi içindir. (K.K.14) Görücüler, kız evine beraberlerinde tatlı götürürler. Kız evinde yemekler yenilip, çay veya kahve içme esnasında sohbete başlanır. Bu esnada damat tarafından (yaşlılardan veya usul bilenlerden) birisi, "Biz Allah'ın emri, Peygamberimizin kavli ile sizlerde uygun görürseniz; oğlumuz, kızınıza talip istemeye geldik" diyerek gelin adayının anne ve babasından kızı ister. Kızın ailesi, "Biz kendi aramızda düşünüp taşınalım, sorup soruşturalım. Kısmetse, Allah da nasip etmişse ne diyelim" derler. Bu sözler kızın verileceği anlamını taşır. Eğer kız

tarafı "Siz kısmetinizi başka yerde arayın" derse, bu kızın verilmeyeceği anlamına gelir. (K.K.3, K.K.16, K.K.17)

Kız istemeye gelirken erkek tarafının getirmiş olduğu tatlı veya ikramlıklar, aileye tekrar verilirse bu da kızın verilmeyeceği anlamına gelmektedir. Getirilen ikramlık veya tatlı yerine başka bir şey karşılık olarak konursa bu da kızın verileceği anlamını taşır. (K.K.17).Eskiden ağırlık parası, başlık parası ve süt parası adı altında erkek tarafından para alınır, alınan bu para kızın annesine verildiği gibi kızın düğün masrafları için de kullanılırdı. (K.K.16)

Kızın verileceği damadın ailesi tarafından bu şekilde anlaşıldıktan sonra, birkaç kez daha kız evine dünürlüğe gidilerek söz kesilir. Söz tatlısı yenir. Oğlan tarafına **dünür**, kız tarafına **dünürşü** denir. Kızın verileceği anlaşıldıktan sonra kız tarafı oğlan tarafına ziyarete gider. Bu ziyaretin amacı; oğlan tarafını daha iyi tanımak ve maddi durumlarını görmek içindir. (K.K.11)

2.2.2.Nişanlılık

2.2.2.1. Nişan - Nişanlı Görme

Söz kesildikten sonra, kız evinde nişan ve düğün konuları konuşulur. Kız tarafı isteklerini oğlan tarafına bildirir. İki aile bir araya gelerek nişan günü tespit eder. Nişan günü için yapılacak hazırlıklar ve yapılacak işler belirlenir. Nişan alışverişi yapılır. Nişan, kız evinde yapılır. Nişan masrafları damat evi tarafından karşılanır. Nişana akrabalar ve yakın dostlar davet edilir. Misafirler kız evinde toplanır. Misafirlere yemek ikram edilir. Yemek yenildikten sonra, sofranın üzerine açılan bir bohçaya hediyeler bırakılır. Bundan sonra yüzük takma merasimine geçilir. Gelin ve damat bir araya gelerek orada bulunan her iki tarafın üzerinde anlaştıkları bir kişi tarafından nişan yüzükleri takılır. Aile büyüklerinden birisi tarafından dua edilir. Yüzükler takıldıktan sonra yakın akrabalar tarafından geline takı takılır. Yüzük ve takı işleminden sonra gelin ve damat misafirlerin ellerini öper. Nişan merasimi sohbet ve eğlenceyle devam eder. Kurban Bayramı, nişanlılık dönemine tesadüf ederse, oğlan tarafı kız tarafına kurbanlık koç gönderir. (K.K.7, K.K.9, K.K.12, K.K.17)

2.2.2.2.Düğün Sözü

Makul bir nişanlılık dönemi sonunda erkek tarafı, düğün için gerekli hazırlıklarını tamamlamışsa düğün sözü için kız evine gider. Kız tarafı ve erkek tarafı, kız evinde bir araya gelerek düğün tarihini netleştirir. Düğün günleri özellikle güz mevsimi yani (harman sonu) olarak tespit edilir. (K.K.8, K.K.17)

Günümüzde düğünler için belli bir tarih yoktur. Genellikle yaz ayları tercih edilse de, ailelerin uygun gördüğü zamanlarda düğünler yapılmaktadır. (K.K.13)

2.2.2.3.Urba Kesimi

Düğüne yakın bir zamanda (15-20 gün) kız ve oğlan tarafının yakın akrabaları bir araya gelerek bilinen ve tanınan bir mağazaya giderler. Burada kızın tüm ihtiyaçları alınır. Buna "urba kesme" denir. Urba kesimi denilen bu alışverişte kızın bütün ihtiyaçları alınır. Urba kesme esnasında hazır bulunan yakın akrabalara da çeşitli hediyeler alınır. Alınan urbalar bir sandığa yerleştirilerek kız evine taşınır ve düğüne kadar orada saklanır.(K.23)

Günümüzde Urba Kesimi adı altında olmasa da kız ve erkek tarafı, düğün alışverişini birlikte yapmakta kuracakları yuvanın ihtiyaçlarını birlikte karşılamaktadır. Eskiden eşyaları erkek tarafı alırken; günümüzde kız tarafı, yatak odasını ve mutfakta kullanacağı eşyaları almaktadır.(K.K.18)

Düğün öncesi çeşitli sebeplerden dolayı nişanlı çiftlerin ayrılmasına “Nişan Atma” denir. Nişan atma olayı gerçekleştiğinde aileler birbirlerine aldıkları eşya, takı ve hediyeleri iade ederler.(K.K.22, K.K.23)

2.2.3. Düğün Hazırlıkları

Düğün hazırlıkları bir, iki hafta önce başlar. Haftada bir cumartesi günleri kurulan Yenice pazarından kumanyalar tedarik edilir. Pazartesi günü baklavalar yapılır. Salı, ekmek yapma günüdür, yufkalar açılır, bazlamalar yapılır. Çarşamba günü, oğlan tarafından kız tarafına düğün kumanyası gönderilir. Perşembe günü, yöre yemeklerinden dolmalar, lokmalar yapılır. Düğünde harcanacak et için sığır kesilir. Cuma günü, öğleye kadar sıcak yemekler hazırlanır. Cuma namazından sonra ise

davetlilere yemek ikramına başlanır. Davetliler ya hediye ya da para ile düğün evine gelirler(K.K.4, K.K.23).

Yenice de gelin ve damadın nikâh kıymak istediğinde “muamele” veya “Tebdil-i Mekân” yaptırması gerekmektedir. Muamelenizi yaptınız mı? Tebdil-i Mekânı yaptınız mı? Demek nikâh kıyılması demektir. (K.K.12, K.K.17)

2.2.3.1. Düğüne Davet

Düğünlere davet, eskiden 10-15 gün öncesinden akrabalara, komşulara ve köylülere düğün davetiyesi olarak; bir dilim börek, bir tepsi baklava, tepsi üzerine haşlanmış bütün tavuk gönderilerek yapılırdı. Tepsi baklava veya tepsi üzerindeki tavukla; köy muhtarı, resmi devlet kurumu çalışanları davet edilir ayrıca köy ve mahalleli de davet edilirdi. (K.K.16, K.K.19)

Belli süre sonra, börek âdeti yerini bisküviye terk etmiş olup günümüzde matbaalarda basılan davetiyelere yerini bırakmıştır. Bazı köylerde halen düğün sahibince önem atfedilen bazı kişilere baklava ve tavuk âdeti ile davet devam etmektedir. Bu davetiye malzemelerine eskiden “okuntu”, “okuluk” denirdi.(K.K.8, K.K.17)

Davetiyeyi alan akraba, komşu ve mahalleli, imkânları dâhilinde tavuk, horoz, koyun, hoşaf, bulgur gibi ürünleriyle düğün öncesi düğün evine yardımcı olurlardı. (K.K.12, K.K.17)

2.2.3.2. Düğün Günü

Düğün, cuma günü öğleden sonra başlar. Eğer düğün davullu yapılacaksa bir veya birkaç takım da aynı gün oğlan evine gelir. Yenice'de düğüne gelen misafirlerin oluşturdukları gruba "posta" denir. Akraba, komşu ve mahalle/köy sakinleri, düğün sahibine düğün süresince yardım ederler. Konuklar, beraberce karşılanır ve ağırlanır. Düğüne ilk olarak yakın akraba ve komşular gelir. Eski davullu düğünlerde postalar, düğün evine direkt gitmez, eve 100-200 metre mesafede kendilerine mehter denilen çalgıcı takımının gelmesini beklerler. (K.K.17).Haber alan düğün sahibi çalgıcı takımını, postayı karşılaması için gönderir. Davul -zurna eşliğinde ve ağır adımlarla misafirler düğün evine gelir. Bu geliş esnasında postaya "maşahılar" eşlik ederdi. O

zamanlar yörede elektrik olmadığından çevreyi aydınlatmak için çıra yakılır; bu çıraları taşıyanlara “maşalı” denirdi. Yine düğüne gelen postalar, düğün evine yakın bir mesafede durarak, buldukları yere ateş yakarlar ve düğüne geldiklerini bu şekilde haber verirlerdi. Düğünde gelen postalar da düğüne gelirken ellerinde hediyeler ile gelirdi. Hediyeler; para, tavuk, horoz vb... (K.K.4, K.K.12, K.K.17)

Düğünlerin ağırlıklı kısmı ikinci günü olan Cumartesi akşamıdır. Davetlilerin ve misafirlerin çoğu, düğüne ikinci akşam gelirler. Yörede, düğünün bu ikinci akşamına "Darabul Gecesi" denir. Darabul gecesinin özel misafirleri "Danacılar"dır. Bunlar, kız tarafından gelen akrabalarıdır ve tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Erkek tarafı onları sabırsızlıkla bekler. Danacılar düğün evinin en çok değerli misafirleridir. Bu akşam yaşanacak olumsuzluk düğün günü sorunlara ve bazı zorluklara sebep olabilir düşüncesiyle her istekleri büyük bir itinayla yapılır. Hava karardıktan sonra bazen daha da saat 9-10 gibi düğün evine Danacılar, gelir. Kız babasının ya da gelenlerin birlikte almış olduğu hediyelik eşyayı (yatak, yorgan, döşek, yastık vs.), erkek tarafına verirler.(K.K.5, K.K.9, K.K.13) Gecenin ilerleyen saatine kadar eğlenirler. Kız tarafı, erkek tarafına, naz yapıp damatla eğlenirler. Bu gecede köçek ve çalgı takımı eşliğinde oyunlar oynanır. (K.K.8, K.K.17)

Yenice’de düğünler çalgılı ve köçekli yapılmaktadır. Özellikle köçekli düğün yapmak aileler için gurur vesilesidir. Bu çalgı ve köçek sayısı çok olursa bu ailenin ekonomik gücünün bir belirtisi sayılır.(K.K.3)Köçek denildiğinde Gökçebey ilçesinden düğünlere köçek ve oyun takımı getirilmesi adettendir. Yenice’de henüz salon düğünlerinin olmadığı, öyle elektronik çalgıların adının bile bilinmediği dönemlerde bu yörenin üç ustası belki dönemlerinin son 50 yılının düğünlerine katkı sağlamış, emek vermişlerdir. Onların olmadığı yerde düğünden söz edilemezdi. Özellikle gelin çıkarken çaldıkları ‘yas havası’ çevrede dillere destan olmuştu. Kız anasını ağlatmada üstlerine yoktu. (K.K.8, K.K.17, K.K.19)

Foto 3 Düğün fotoğrafı

(Hasan CEBECİK arşivinden)

2.2.3.3. Kına Yakma

Düğünün ikinci günü cumartesi sabahı erkenden oğlan tarafının amcaları ve diğer akrabaları toplanır ve bir heyet halinde kız evine kına götürür. Erkek tarafı, kız tarafı erkekleri ve yakınları tarafından evin önünde saf tutarak karşılanır. Kız tarafına, kına bir sandık içinde gelinlikle de içindeyken çalgıcılar eşliğinde götürülür. Erkek evinde eğlenceler ve misafirler ağırlanırken, düğünün ikinci akşamı kız evinde de "kına gecesi" olur. Bu gece, kız evinde çeşitli eğlenceler yapılır. Eğlence başladıktan bir süre sonra, genç bir kadınla genç bir kız tarafından geline, kına yakılır. Kına yakılırken, gelinin başındaki tülbent çıkartılıp dört ucundan tutup etrafında dönmeye başlanır. Bu arada kına türküleri söylenir. Kınalar genellikle bayan bayana yapılır. (K.K.6, K.K.7, K.K.22) Zamanla kınalara erkeklerde katılır olmuştur. Erkeklerin katıldığı kınalar artık salonlarda yapılmaya başlanmıştır. Kına da kırmızı kına elbisesi giyilir. Son dönem de yapılan kınalarda kına tahtları kullanılmaktadır. (K.K.22)

Yenice'de belli başlı kına türküleri şunlardır:

“Kızım kınan kutlu olsun,

Helvan tatlı olsun

İyi olursan dolap bucak, senin olsun,

Kötü olursa ip nacak senin olsun.”

“Gelin anasına”

“Kınayı getir anam

Parmaklarını batır, anam

Bu gece son gecemiz

Beni koynunda yatır anam”

“Kız anasına (Gelin)”

“Ah benim anam, garip anam

Beni verdin ellere kutnu anam

Doyamadım yüzüne garip anam

Ah anam, ah anam, güzel anam”

“(Anası kızına)”

“Geceleri uykusuz kaldın yavrurum

Kuzuları uykusuz koydun yavrurum

Sacak bacağı gibi büyüttüm

Seni merdivenden nasıl indireceğim yavrurum”

“(Anası kızına)”

“A benim kızım kutnu kızım

Mancarları diktin yemeden gittin

Beni nasıl terk ettin

Evlerde kimler salınacak

Yemeği kimler yapacak

Bu acıya kim dayanacak.” (K.K.8, K.K.14, K.K.23)

Kına merasiminde, kızın annesi, yengeleri ve kız kardeşlerinin yas tutması âdettendir.

2.2.3.4. Hak Alma

Düğünün 3. Günü (pazar) damadın amcaları, uzak yakın tüm akrabaları ve komşuları düğün evinde toplanarak gelin almaya gitmek üzere hazırlıklara başlarlar. Yine bu arada gelenlere yemek verilir. Kız tarafın tayin ettiği saatte gelin almak üzere oluşturulan bir konvoy eşliğinde, gelin almaya gidilir. Oluşturulan bu konvoy geçmişte atlardan, öküz arabalarından oluşurdu. Gelinin eşyaları öküz arabasıyla taşınırdı(K.K.12). Konvoydaki atlara genellikle kadınlar binerdi(K.K.4. K.K.18). Günümüzde arabalarla konvoylar oluşturulur. Buna "Hak Alma Günü" denir. Hak Almacılar, kız evi tarafından evin önünde saf tutularak karşılanır. Kız tarafı gelenlere yemek verir. Yemekten sonra kız tarafından görevli bir kişi konuklara fincanla şerbet dağıtır. Diğer bir kişi de şerbeti içenlerden bir tepsiyle para toplar, toplanan bu paralar gelinin çeyiz sandığına konur(K.K.22, K.K.23).

Foto 4 Düğün fotoğrafı Gelin alma, Yıl 1968

(Hasan CEBECİK arşivinden)

2.2.3.5. Bahçe Çıkarma

Bu işler yapılırken kız tarafının görevlendirdiği üç kişi tarafından bahçe çıkarma işlemi yapılır. İlk kişinin elinde taş olup bu taşın anlamı; kurulan yuvanın sağlam ve sağlıklı olması temennisidir. İkinci kişinin elinde kazık veya köken olup bunun anlamı; çiftlerin birbirine sadakate bağlı olmaları temennisidir. (K.K.17).Üçüncü kişi, küçük bir ağacın dallarına çeşitli yiyecek ve tatlılarla (lokum, dolma, yumurta, tavuk, baklava vb.) asmış olarak hak almacıların ortasına getirir. Bunun anlamı ailenin bereket ve bolluk içinde olması temennisidir. Bu yiyecekler Hak Almacılar tarafından alınır. Buna "bahçe çıkarma" denir.(K.17)Bahçe çıkarma süresi, damat tarafının bir dün öncesi danacılara bakma durumuna göre değişir. Danacılara iyi bakılmışsa bahçe süresi kısa tutulur. Gelinin çıkarılması kolay olur. Danacılara iyi bakılmamışsa bahçe süresi uzun tutulur. (K.K.12, K.K.17)

Foto 4 Bahçe Çıkarma

(Hasan CEBECİK arşivinden)

2.2.3.6. Gelin Çıkarma

Gelin çıkmadan önce ana-baba ve kardeşlerinin elini öper, odasından çıkmadan önce dışarıda sağdıç tarafından gelinin bineceği at sağa-sola koşturularak gelin için hazır hale getirilir. (K.K.17). Gelin, kardeşleri tarafından yere indirilir. Merdiven önünde takılar takılır ve erkek kardeşleri tarafından ata bindirilen gelinin başına para veya şeker serpilir. Gelin ata binince dua okunur, atın ayaklarının arasından bebek geçirilir.(K.K.13,K.K.17) Bu sırada Cıngan Ahmet, Göbez (Mehmet Kazancı) ve Çil'a (İsmail Değirmenciler) olarak ünlenen bölgenin en usta klarnet ve zurna sanatçıları, en acıklı yas havalarını çalarak anne ve babayı ağlatırlar(K.K.8). Gelin, kardeşleri tarafından oğlan evine doğru yola çıkarılır. Bu arada kızın ailesi tarafından kızına, düğün hediyesi olarak sığır cinsi hediye edilir ve gelinle birlikte erkek tarafına gönderilir. Ayrıca kız tarafının hazırladığı bir tepsi baklava da gelinle birlikte damat tarafına gönderilir. Gelinin damada hediyesi olarak gönderilir. (K.K.12, K.K.23)

Foto 5 Cıngan Ahmet (Ahmet Demir)¹

Foto 6 Arap Gobez (Mehmet Kazancı): 1922 -1996²

¹ Cıngan Ahmet (Ahmet Demir): Baba adı Muharrem, anne adı Nazife'dir. Dört kız, bir erkek babası ve asıl adı Ahmet Demir olup "Cıngan Ahmet" lakabıyla bilinir. Okuma yazması yoktur. Gökçebey'de doğmuş ve ölümüne dek orada yaşamıştır. 1925 yılında doğan ve Yenice düğünlerinin kemane ve klarnetiyle vaz geçilmezi olan, zenginlik katan Ahmet Demir 1997 yılında Gökçebey'de vefat etmiştir.

Oğlan evine 100-200 metre bir mesafede damat gelini bir at üstünde karşılar, atını gelinin ardına sürerek yakın mesafeden onu takip ederdi. (K.K.17)Elindeki gül veya kuşburnundan yapılmı çubuğuyla gelinin sağ ve sol omzu ile kafasına vurduktan sonra çubuğu kırarak gelinin üzerine atardı. (K.K.12, K.K.17).Sağ ve sol omuz ile kafasına vurması; gelinin sağına ve soluna dikkat etmesi ve aklı başında olsun anlamındadır. (K.K.17).Gelin eve geldiğinde, attan indirilmeden önce eline bir oğlan çocuğu verilerek atın boynundan üç defa dolandırılması sağlanırdı. Daha sonra bir ibrik dolusu su yine gelin tarafından atın başına dökülürdü. Bu arada, kaynana oraya çağrılıp geline ne vereceği sorulurdu. O da ya tarla ya da inek verdiğini ilan edince gelin attan inerdi. Hediyesini almayan gelin attan inmezdi (K.K.14, K.K.17, K.K.19, K.K.23)

Gelinler al denilen kırmızı renkli elbise giydirilir başına fes takılırdı. Fesin süslemeleri vardır. Maddi durumuna göre kırmızı kurdeleye altın takılırdı. (K.K.6, K.K.7). Günümüzde gelin almaya erkek tarafı, akraba, arkadaş ve dostları ile birlikte araç konvoylarıyla erkek tarafından hareket eder ve gelin evinin önüne gelir. Damada sağdııcı refakat eder. Damadın yanında ona yardımcı olan ve bir nevi rehberlik yapan arkadaşı bulunur, bu kişiye “Sağdıç” denir. Damat sağdııcı ile gelin evine girer ve gelin sağdııcı ile çıkarılır. Gelinin kardeşleri veya arkadaşları tarafından kapıyı kilitleme, ayakkabı saklama, çeyiz sandığı üzerine oturma gibi oyunlar yapılır. Sağdıç, bu oyunları oynayanlara para vererek kızı çıkarır. (K.K.14, K.K.17)

2.2.3.7. Gerdek Gecesi

Gelini, erkek kardeşi düğün evine teslim eder. Kardeşi, gelini teslim ettikten sonra evden ayrılır. Kendisine hediye olarak para verilir(K.8, K.17). Gelin, eve girerken önüne süpürge atılır. Eğer gelin süpürgenin üzerinden geçerse, evdeki büyüklerin sözünü dinlemeyeceği, başına buyruk davranacağına; eğer geçmezse saygılı ve itaatkâr olacağına inanılır (K.K.17, K.K.23).

Gelin odasına girdiğinde bacaya tereyağı sürer. Bu da kaynanasının emirleri karşısında yağ gibi eriyeceği ve uysal olacağı anlamını taşıır(K.K.8). Bu arada kaynana

² Arap Gobezi (Mehmet Kazancı): 1922 _1996 yılları arasında yaşamıştır. “ Klarneti ağlatan” olarak ün salmıştır. Özellikle “Gelin Çıkarma” anında icra ettiği “Gelin Havası” ve “ Anne Ağlatma” klarnet icrası Yenice köylerinde nam salmıştır.

geline bir bardak su verir, gelin de buna karşılık kaynanasının elini öper. Gelin, odasında anası evinden beraberinde gelen "Ebeyle dini nikâh kıyılması için hocayı bekler. İmam nikâhı kıyıldıktan sonra damat orada bulunanların elleri öper, daha sonra damat hızlıca odasına gider, ağır hareket ederse yumruklanarak gerdek odasına sokulur. Damat gelinin yanına girdiğinde gelinin ebesi de odada olur. Yine ebe, gelin ve damada birer seccade açar ve onları namaza davet eder, gelin ve damat namaza durunca odadan çıkar ve onları baş başa bırakır.(K.K.12, K.K.22, K.K.23).

Damat gelinle baş başa kalınca gelinin duvağını açar ve kendisine hoş geldin diyerek, tatlı ikram eder. Gelin ikram edilen tatlıyı almaz ve damatla konuşmaz. Bu onun damattan "yüz görümlüğü" istediği anlamına gelir. Damat, gelinin razı olacağı görümlüğü (takıyı) verir ve gelinle konuşur. Birlikte tatlı yerir ve gelin damadın ayağına basar, bu da sözünün üstün olması içindir. (K.K.17, K.K.23)

2.2.4. Düğün Sonrası

Yenice ilçesinde düğün yapıldıktan sonra Duvak, Üç Günlük denilen ziyaretler gerçekleştirilir. Bunlardan günümüzde Duvak âdeti genel olarak kalkmıştır. Artık düğün yapan gençler Balayı denilen sürede tatil beldelerine giderek bu süreyi tatille değerlendirilmektedir. (K.K.12, K.K.17)

2.2.4.1. Duvak

Gerdek sabahı gün ışımadan damat silah atarak uyandıklarını etrafa haber verir. Bunun üzerine ebe yanına aldığı bir çocuk ve damat tarafının aile büyüğü kadınlarla beraber gerdek odasına girerler, gelin ve damat içeri girenlerin başta çocuk olmak üzere ellerini öperler. Yatak ebe ve damadın annesi tarafından toplanır, bu arada damat tarafından yastığın altına konan para ebe tarafından alınır, buna "ebe parası" denir. (K.K.18)

Bundan sonra gelin çay demler ve anası evinden beraberinde getirdiği tatlılarla beraber ev halkına servis yapar. Gelin bu işlerle meşgul olurken damat da sağdıçıyla beraber kız tarafını getirmek üzere yola çıkar, vardığında kaynanasının elini öper ve kendilerine yemek ikram edilir. Yemek esnasında kaynana tarafından dizlerine örtülen havlu karşılığında para verirler. Damat ve sağdıç kız tarafının kadınlarını kendi

tarafına getirir, Buna "Duvakçı'lar denir. Duvakçılar arasında bazen gelinin erkek kardeşleri de bulunur. (K.K.6, K.K.7, K.K.22)

Gelin, Duvakçıları evin merdivenlerinde karşılar, büyük küçük gelen herkesin elini öper. Duvakçılara yemek verilir. Daha sonra eğlence ve oyunlar başlar. Bu oyunlarda kız ve oğlan tarafının kadınları, birbirlerini yenmeye çalışırlar. (K.K.23)

Duvak; gelinin çeyizlerinin görülmesidir. Gelin çeyizlerini göstermek için odasına serer. Kız tarafından gelenler çeyizleri görürler. Gelin evi eskiden bir göz odadan oluşmaktaydı. Artık bağımsız bir daire tutulmaktadır. (K.K.17)

Günümüzde duvak olayı kalmamıştır. Çünkü çeyiz olayı pek kalmamış, her şey hazır alınır olmuştur. Evini görmeye eşyalarına bakmaya gelinmektedir. (K.K.7)

2.2.4.2. Üç Günlük

Duvaktan iki gün sonra, kız evinden damat evine iki kişi gelir. Bunlar gelin ve damadı kız evine davet ederler(K.K.8). Gelin ve damat hane halkıyla beraber bu davete duvaktan üç gün sonra gittiklerinden, buna "üç günlük" denir. Bu davette çeşitli sohbetler edilir. Kız tarafı yemek için ortaya sofraya koyar. Sofraya ilk önce gelen yemeğin üzeri yufka ve kaşıkla örtülür. Buna "Sorumalık" denir, yani damat yemek yemiyor anlamındadır. O zaman kaynana bir hediye vermek durumundadır. Ya tarla ya da sığır vererek damadın Sorutmaliğe son verir. Ondan sonra yemeğe başlanır, sohbetlerle davet tamamlanır(K.K.12, K.K.13).

Burada verilen hediyeler genellikle dişi hayvanlardan, meyve veren ağaç ve bahçelerden verilir ki buradaki amaç; yeni çiftte ekonomik katkı sağlamaktır(K.K.11, K.K.17).

2.3. Ölüm

Doğum ve ölüm hadisesi her canlı için bir haktır. Ölüm bir son değil sonsuzluğa açılan bir kapıdır. Bu sebeple doğum gibi ölüm öncesi ve sonrası da bazı uygulamalar yapılmaktadır.

2.3.1. Ölüm Öncesi

Ani ölümler dışında ölüm, bir hastalık veya bir kaza sonrasında durum halidir. Bu sebeple bu gibi durumlarda yenice de insanlar toplanıp Kuran okurlar ve hastanın son isteğini yapmaya çalışırlar.

2.3.1.1. Ölüm Belirtileri

Yaşanılan yöreye farklılık gösteren bazı durumlar, ölümü hatırlatır. Bunların başında baykuş ötmesi gelir. Bunu duyan sanki yakında bir ölüm olacak hissi oluşturur(K.K.4, K.K.5).

Sadece hayvan sesleri değil, yüz bezermesi veya solması sanki üzerinde bir ölüm duygusu oluşturur(K.K.10, K.K.11). Yenice de bunlar oldukça yaygındır.

2.3.2. Ölüm Sırası

Yaşlının veya hastanın durumu ağırlaşınca durumu takip edilir. Yanında olmaya dikkat edilir. Su ile ağzı gözü silinir ve bolca dua okunur (K.K.10).

2.3.3. Ölüm Sonrası

Hasta son nefesini verdikten sonra çenesi bağlanır. Ayakları bağlanır. Şişme meydana gelmesin diye üzerine bıçak benzeri bir şeyler konulur. Üzeri beyaz bez ile örtülür (K.K.4, K.K.5).

2.3.3.1. Ölüm Haberinin Duyurulması

İnsanlar vefat ettiğinde defin işlemlerine hemen başlanır, yakın veya uzaktaki akrabalarına haber verilir. Mahalle veya köyde eskiden cenaze haberini duyurmak için muhtara veya imama haber verilir. İmam olmadığı dönemlerde yüksek sesle duyulabilecek bir yüksek tepeye çıkılır. Falancanın kızı veya oğlu Namaza Kalmadı” veya “falancanın kızı veya oğlu Namaza Kalmadı” diye ağlamaklı bir sesle bağıarak cenaze duyurulurdu. (K.4)Cenaze namazı şu vakitte kılınacaktır, “duyduk duymadık

demeyin ”denilerek ölen kişinin künyesi okunarak cenaze namazına davet edilirdi. (K.K.12, K.K.17, K.K.21)

Günümüzde cami ve belediye hoparlöründen vefat haberleri duyuruluyor. Son yıllarda sosyal medyadan da duyurular yoğun olarak yapılmaktadır.

Cenaze defnedilene kadar tazive için cenaze evine gelenler, aileye;

“*Rahmetlinin toprağı bol olsun.*” ,“*Rabbim başka acı vermesin.*”, “*Yapacak bir şey yok Allah’ın Emri*”, uzun süredir hasta ise “*Çok çekti, kurtuldu, Allah Kurtardı.*” türünden sakinleştirici söz ve ifade kullanıp (K.K.3, K.K.19, K.K.22) ardından dua okurlar.

2.3.3.2. Defin İşlemleri

Vefat haberinden sonra köyde/mahallede mezar kazma işi ile uğraşanlara haber verilir, köy veya aile mezarlığında mezarı kazılır ve defne hazır hale getirilirdi. Mezar kazanlara ücret verilirdi. Tabutun üzerine mezar kazanlara verilmek üzere havlu konur; definden sonra mezarlıcılara, verilirdi(K.K.4, K.K.5).

2.3.3.2.a. Yıkanması – Kefenlenmesi

Geçmişte, cenaze için köy odası veya cenaze evinde uygun olan oda hazırlanır ve dışarıda kazanlarla cenaze suyu, hazırlanırdı. Ölü yıkarken su, sabun, lif, ibrik kullanılır. Yıkama işini yapan erkek veya bayan kişiler yıkama ve kefenleme işlemini yapardı.(K.K.3, K.K.4). Zamanla bu uygulama, yerini modern gasil hanesi olan camilere, hastanelere bırakmıştır. Hastane, kefen ihtiyacını gidermekte ve kefenlemeye ait tüm işleri yapmaktadır.

Belediyelerin cenaze yıkama araçları yıkama ve kefenlenme işini çok rahat yapmaktadırlar. (K.K.17). Erkek ve kadınların kefen bezi birbirinden farklı olup erkeklerde üç parça bez, kadınlarda beş parça bez kullanılmaktadır. Bir bez parçasıyla çenesi bağlanır. Cenazenin güzel kokması, kabri gül bahçesine dönsün ve benzesin düşünceyle gül suyu sürülür.(K.10, K.K.11, K.K.23) Bazı köylerde cenazenin üzerine

bıçak veya kesici alet konulur. Bıçak sayesinde cenazenin şişmeyeceği inanılır. (K.K.5)

Kefenlenmiş cenaze, yakınları ve akrabaları yardımıyla özenle tabuta konur. Tabut genellikle kapatılır ve ayet yazılı örtü serilir. Cenazenin erkek veya kadın olduğu tabutun üstüne konulan eşyalardan anlaşılmaktadır. Başörtüsü ve tülbent varsa kadın; gelinlik varsa genç kız olduğu anlaşılmaktadır.(K.K.22). Tabutların üzerinde genellikle havlu konulmaktadır, (K.K.10, K.K.22)

2.3.3.2.b. Cenaze Namazının Kılınması

Cenazenin yıkama ve kefenleme işlemleri bitince evinin önüne getirilir, burada helallik istenir. Ardından cenaze köy odası/cami avlusu veya mahalle meydanında getirilir. Burada helallik alınır, cenaze namazı kılınır ardından mezarlığa götürülür. İmam namaz öncesi, vaaz eder, bu esnada helallik istenir (K.K.10, K.K.11). Son yıllarda cami altlarında yemekhanelerin olması nedeniyle cenaze yemekleri verilmektedir. Cenaze namazı öncesinde başlayan bu yemek, defin süresince devam etmektedir(K.K.9).

2.3.3.2.c. Cenazenin Defnedilmesi

Cenaze, mezarlığa getirilir. Dua ve salavatlar okunarak tabuttan özenle çıkarılır. Çocuklarından biri veya ikisi kazılmış mezara iner(K.K.1). Cenazeyi, özenle İslami usulle mezara indirir ve yüzü kibleye gelecek şekilde yerleştirir. Mezar tahtalarını düzgünce kapatır. Hocanın Kur'an-ı kerim okumasıyla ve mezara toprak atılmasına başlanır(K.K.10). Mezarlığa gelen herkes üç kürek toprağı mezara atmaya çalışır. Defin işlemi tamamlandıktan sonra mezara su dökülür. Defin tamamlanıp kuran bitince, mezarlıktan ayrılırlar. Eskiden defin sonrası, somun ekmek, buğday unundan kavru olarak yapılan Nişasta helvası yapılıp yufkayla birlikte dağıtılmış.(K.K.4, K.K.5, K.K.12). Çocuklara da öncelikle verilirmiş.(K.K.12) Günümüzde ise bazı köylerde helva, kek ve meyve suları dağıtılmaktadır. (K.K.11) Bu âdetin mezarlığa uzaktan gelenlerin karınlarını doyurmak için yapıldığı söylenmektedir.(K.K.12) Defin işleminin sonunda mezarlıkta imam tarafından telkin verme işlemi yapılır. İmamın ölüye iman esaslarını hatırlatması veya söyletmesidir. (K.K.17).

2.3.3.3. Defin Sonrası

Cenaze defninden sonra; cenaze evine konu komşunun taziye ziyaretleri, konu komşu ve akrabalarının en az üç gün yemek getirmeleri, ölünün eşyaları, ev temizliği, yas tutma ve kuranı kerim okunması ve mevlit işlemleri yapılmaktadır.

2.3.3.3.a. Ölü Evi Ziyareti ve Merasimler

Vefat haberinin ardından başlayan taziye ziyaretleri defin işlemi gerçekleştikten yaklaşık yedi gün sürer. Konu komşu, hısımlar ve akrabalar cenaze evini sık sık ziyaret ederek aileyi teskin etmeye, yaslarını paylaşmaya çalışırlar. (K.K.12)

2.3.3.3.b. Merasim Günleri - Ölünün Anılması

Defin işleminden sonra akraba ve komşularca cenaze evine imkânlar ölçüsünde yemekler getirilir. İlk yedi gün her akşam evde hoca eşliğinde Kuran-ı Kerim okunur. Gelenlere ikramlarda bulunulur. Yedinci günü mutlaka yemek verilir. Ardından 40 gün, 52 gün ve senelik mevlitleri cami ya da evde okutularak yemek ikramı verilir. Son yıllarda yemek verme işlemi köy konakları veya cami altlarında bulunan yemekhanelerde gerçekleştirilmektedir. Sulu yemek veya pide şeklinde ikram yapılmaktadır. (K.K.21)

2.3.3.3.c. Ölünün Kullandığı Eşyalar

Ölünün eşyaları yakılmakta olup; aile efradına veya çevrede fakir fukara kullanacaksa ona verilir. (K.K.4) Genel anlamda ölünün eşyalarını kullanma fikri insanlara soğuk gelmektedir. (K.K.5) Ölünün çıktığı evde temizlik yapılır. (K.K.17)

2.3.3.3.ç. Yas Hali

Eskiden özellikle bayanların ağlaması ile bir evde cenaze olduğu anlaşılırdı. Hısımlar akrabalar koşarak eve giderler ve aile teskin edilmeye çalışılırdı. Definden sonra

aileyi komşu ve akrabaları yalnız bırakmazlardı. Özellikle ilk yedi gün hısım akraba aileyi yalnız bırakmamaya çalışır acı hafifletilmeye çalışılırdı.

Eskiden özellikle bayanlar ağlayarak ve sesli olarak yas tutarlardı. Yas tutulmaması tuhaf karşılanırdı. Dinimizce sesli yas tutmak uygun görülmemiş olsa da yas tutulmaması yadırganırdı. (K.K.22)

Yas tutulmadığında ölenin ölmesi istenmiş gibi anlaşılırdı. (K.K.23)

2.3.3.3.d. Mezar Ziyareti

Cenazenin defni esnasında bayanlar defne katılmazlardı. Defin işlemi tamamlandıktan sonra yâda ertesi gün mezarlığa ziyaret gerçekleşir ve kuran okunurdu. (K.K.11). Acının taze olduğu o ilk günlerde mezar ziyareti her gün yapılırken daha sonra acının hafiflemesi nedeniyle ara ara ziyaret edilirdi. Yılından sonra, Ramazan ve Kurban bayramlarında veya arifelerinde mezar ziyareti gerçekleşirdi. Yasin'i şerifler, Kuranı Kerim okumalar ve dua edilir, Kuranı Kerim okumasını bilmeyenler hoca getirirdi. (K.K.10)

3.BAYRAMLAR, İNANIŞLAR ve UYGULAMALAR

Bayramlar kaynaşma olduğundan Yenice de topluca bayramlaşma âdeti devam etmektedir.

3.1. Dini Bayramlar

Ramazan ve kurban olmak üzere 2 ye ayrılır. Yılda iki kez kutlanan bayramlar kente canlılık getirir.

3.1.1. Ramazan Bayramı Kutlaması

Ramazan ayı yaklaşırken herkes ev temizliği yapar. Ev temizlikleri bittikten sonra yemek hazırlıklarına başlanır. Bu hazırlıklar genellikle yufka açılması, kadayıf ve makarna kesme şeklinde olur. (K.K.23)

Ramazan ayında herkes oruç tutar. Eskiden köylerde ramazan hocası tutulurdu. Hocanın sahur ve iftar yemekleri köydeki aileler tarafından sıraya dökülür, sırası gelen hane ramazan hocasının sahur ve iftar yemeklerini ya namaz kılınan köy odasına taşır ya da hocayı evine davet ederdi. (K.K.14). Oruç ayı boyunca, ramazan hocası sahur vakti sala verir, ilahiler ve maniler okuyarak evleri tek tek gezer ve aileleri sahura kaldırırdı. Bazı köylerde ve özellikle Yenice merkezinde sahura kaldırma işi ramazan davulcuları tarafından yapılır. Ramazan hocaları, sahura kaldırma esnasında ilahilerle beraber şu manileri söyler:

“Sabah oldu kalkmaz mısın?

Sen Allah’tan korkmaz mısın?

Kuldan utanmaz mısın?

Geldi on iki ayın sultan...” (K.K.10, K.K.11)

"Fitre" ve "Zekâtlar bayram namazından önce verilir. Ziyat günlerinde ot veya yeşil bir şey koparılmaz inancı vardır. Bayrama hazırlık olarak ev baklavaları yapılır. Yemekler hazırlanır. Kolonya, ceviz helvası, lokum, şeker ve çikolatalar alınır. Bayram namazına erkekler, en yeni ve temiz elbiselerini giyerek giderler. Namazdan sonra camii önünde en başta yaşlılar olmak üzere bayramlaşma sırasına girilir. Bayramlaşmadan sonra herkes evlerine giderek aile efradıyla bayramlaşır. Köylerde bayram gezmeleri olur. Çocuklar ev ev gezerek el öperler ve kendilerine şeker verilir. Bayramlarda mezarlık ziyareti de yapılmaktadır. (K.K.12). Yenicenin köylerinde üç

gün boyunca evlerde yemekler hazırlanır, ziyarete gelen akraba, komşulara yemek ikramında bulunulur. Köy ve mahalleler üç güne bölünerek her gün ayrı bir mahallede bayram yapılır. Ramazan Bayramında cevizli helva alınır ve gelenlere ikram edilir.

3.1.2. Kurban Bayramı Kutlaması

Bayramın bir hafta kala bayram temizliğine başlanır. Evde yıkanılabilir tüm eşyalar yıkanır, evler temizlenir. Bayramdan 8 gün önce bahçelerden yaş sebzeler toplanır. Bayrama 7 gün kala tekbir girdiğine inanıldığından bu 7 gün içinde canlı olan hiçbir bitki koparılmaz, kesilmez. Yine bu süre içinde değirmen çekilmez. (K.K.1, K.K.22)

Arife günü, yörede "Ziyat" günü olarak adlandırılır. Ziyaret kelimesinin bozulmuş yada değişmiş halidir. Yenice de "Yağbasan Ziyatı" denilen bayram öncesi ikinci gün vardır. Ziyat; mezarlık ziyareti anlamına gelir. Çünkü Arife günü (ziyat) erkenden herkes, yakınlarının mezarına gider. Bu ziyaret esnasında beraberlerinde getirmiş oldukları yufkadan yapılmış "gözlemeleri orada bulunan çocuklara dağıtırlar. Yenice ilçemizin Karakırklar mahallesinde yapılan mezarlık ziyaretlerinde (Gardiyan Zeki olarak tanınan) Zeki Karakırık dağıtırmış (K.K. 26). Daha sonra mezarların başında dualar okunur. Ziyata beraberlerinde hoca da getirenler vardır (K.K.12).

Arife günü akşama bayram yemeklerinin hazırlığı yapılır. Ve yine bu akşam kadınlar ellerine kına yakarlar. Köylerde kına yakan kadın, köpek havlaması duymadan uyumaya çalışır, çünkü köpek havlaması duyduğunda kınanın tutmayacağı inancı vardır. (K.K.22). Erkekler sabahleyin Ramazan Bayramında olduğu gibi bayram namazına giderler. Namazdan sonra camii önünde bayramlaşma olur. Bayramlaşmadan sonra herkes kurbanını kesmek için evine gider. Kurbanlar kesilir. Genellikle bayram günleri, semt veya mahalle mahalle bayramlaşılır. Yenice merkez ve köylerinde üç veya dört gün bayram yapılır. Köyün her bir mahallesi ayrı ayrı bayram yapar ve her gün ayrı mahalleye bayrama gidilir.(K.K.18)

Bayram gezmeleri kadın ve erkek gruplar halinde ve ayrı ayrı yapılır. Kadınlar bayram gezmeleri esnasında hiçbir ev atlamazlar. Her evde bayramlaşmadan sonra her gruba yemek verilir. (K.K.18).Erkek gruplar genellikle köy meydanında (Köy Odası) toplanır. Kendilerine bayram yemeği burada ikram edilir. (K.K.16). Eskiden yemekler

evlerden getirilirken, son yıllarda erkekler yine köylerden toplanarak, bayram yemekleri, tutulan bir aşçıya yaptırılmaya ve köy gençleri tarafından bayramcılara ikram edilmeye başlanmıştır. (K.K.12)

Kurban Bayramlarında gençler oyunlar oynardı. Bu oyunlardan en ünlüsü "hoymola" oyunuydu. En az dört kişi ile oynanırdı, gençler omuzlara çıkar, bir yada iki kat omuzlara arkadaşlarını çıkarırdı. Bu şekilde hareket ederek bayramlaşmak istedikleri yere veya eve giderlerdi. Eve doğru giderken "Hoymola" söylerler ve eve yaklaştıklarında üstteki gençler; eve pencereden girer, alttakiler kapıdan bayram evine girerdi. (K.K.9, K.K.12, K.K.14)

HOYMOLA

"Tasa koydum ayranı

Geldi Kurban Bayramı

Ben askere gidiyom

Kızlar yapsın bayramı

Dolma ise öte gitsin

Börek ise beri gelsin

Ağlama yavrum ağlama

Üç gün kaldı bayrama

Ben gidiyorum askere

Düşmanlara bel bağlama

Dolma ise öte gitsin

Börek ise beri gelsin" (K.K.8, K.K.14).

Foto 7 Kurban Bayramı (Hoymala Oyunu)

(Hasan CEBECİK arşivinden, Yıl 1970)

3.2. Türbe Ziyaretleri

Halk arasında Allah dostu, denilen zatların mezar yerleri olan türbeler halk arasında önemli bir konumları vardır. Arapça "türab" kelimesinden türetilen türbe, yöresel inanışlardan kaynaklanan ve çok fazla ziyaret edilen yerlerin başında yer alır. Kutsallık konumlarından dolayı saygı gösterilen dua edilen yerlerdir (Ayverdi, 2005; Köse ve Ayten, 2010).

Türbe veya yatır olarak isimlendirilen bu mezarlar, içlerinde yatanlara atfen kutsal olarak bilinmektedir. Kutsal kavramı Türkçede şu anlamları ifade etmektedir:

"1. Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken, kutsî, mukaddes."

"2. Tapınılacak veya yolunda can verilecek derecede sevilen kutsî, mukaddes."

"3. Bozulmaması, dokunulmaması, karşı çıkılmaması gereken, üstüne titrenilen."

"4. Tanrıya adanmış olan, tanrısız olan" (TDK, 2019).

Yenice'de, çocuğu olmayan, çocuğu olup da ölen kadınlar, baş ağrısı çekenler ve kendini hasta hissedenler dertlerine derman bulmak, muratlarına ermek niyeti ile kutsal saydıkları türbe denilen buralara giderler. Yörede değişik isimlerde ve değişik yerlerde türbeler vardır. Türbeler cuma günleri erken saatlerde ziyaret edilir. Adakta

bulunanlar başlarındaki tülbentten, vücudu ağrıyanlar elbiselerinden bir parça kopararak, devamlı baş ağrısı çekenler saçlarından bir kısım keserek türbede bulunan ağacın dallarından birine asarak iki rekât namaz kılarlar ve adağın kabulü için dua eder. (K.K.12)

3.2.1. Oğlan Baba Türbesi

Yenice’de, Oğlan Baba türbesinde bir mezar bulunmaktadır. Bu mezarın Oğlan Baba’ya ait olduğu, oğlunun mezarı babasının mezarına yaklaşık 200-300 metrede olduğu tahmin edilmektedir. Oğluna ait mezar kaybolmuştur (K.K.2). Mezarlıkta bulunan Oğlan Baba, mezarının ziyaret edildiği, abdestli olarak mezara el sürüldüğü, mezarlarının etrafında üç defa dönüldüğü namaz kılınıp dualarda bulunulduğu bilinmektedir. Kısır olan kadınların, hasta ve huysuz çocuğu olanların buraya çocuklarını getirip şifa aradıkları bilinmektedir. Ziyarete gelenlerden bazılarının buradaki mezar taşının öptükleri, mezarın yanında bulunan meşe ağacı dibinde bulunan toprağın ıslatılıp çamur hale getirip yüze sürdükleri söylenmiştir. Buradaki türbeden sorumlu türbedar kadınların olduğu ve buraya gelenlere yardımcı oldukları bilinmektedir. Sebahattin Çelik’in babaannesi türbedardır. (K.K.4, K.K.5, K. K.20)

Foto 8 Oğlan Baba Türbesi

3.2.2. Göktepe Türbesi

11. yüzyıla kadar geçmişinin uzandığı 15. Yııldan itibaren Osmanlı toprağı haline geldiğı belirtiliyor. Cenevizlilerin yaşadığı mekân olarak bilinen bölge Osmanlılar tarafından alınmıştır. Hamit Sultan adında bir komutan ya da Allah dostunun öldüğü, bu kişinin türbe olarak bilinen alana gömüldüğü bildirilmektedir. Mezar bulunan yerin zamanla türbeye döndüğünü söylemektedir. Burada geçmişte, kazanlarla etli mısır çorbası yapıldığı ve buraya gelenlere dağıtıldığı ifade edilmektedir. Bazılarınca bu türbede papaz yattığı da söylenmektedir. Ancak bu bölgeye 800 m Uzaklıkta bir kilisenin varlığı da söz konusudur.

Buraya çocuk sahibi olmak için gelenler, evlenmek isteyenler, askere giderken dua için gelenlerin olduğu bilinmektedir. Allaktan medet umanların geldiğini söylemiştir. Zamanla ağaca çaput bağlandığını söylemiştir. Buraya para atanlar da görülmüştür.1982 yılında buradaki taşın yenicedeki komutan tarafından karakola getirildiğı ancak taşın yerinden kaldırıldığında yeniceye 40 gün süreyle yağmur, dolu yağdığı ve fırtınalı günler yaşandığı belirtilerek yenicenin ileri gelenlerin karakola giderek komutanı ikna ederek taşın türbeye geri getirildiğinde yağmurun kesildiğı anlatılmıştır. (K.K15)

3.2.3. Kabalıklı Türbesi

Şirinköy'de olup çocuğı olmayan ve hastalığına şifa arayanların gittikleri yerlerdendir. Ayrıca kuraklık zamanında buraya gelinerek yağmur duası edilir. Buraya gelenlerce çorbalar kaynatılıp ikram edilir. (K.K.19)

3.2.4. Hisar Türbesi

İki meşe ağacının arasında bulunan türbede psikolojik sıkıntı yaşayan kadınlar ve çeşitli hastalığı olan çocuklar getirilip burada 2 rekât namaz kılıp türbe etrafında 7 defa dönüp şifa beklemişlerdir. Burada bulunan dikili taş sonra da kırılmış olup türbe yapısını korumuştur. Kıyancık türbesinin devamı buradan el alındığı söylenmektedir.(K.K.21, K.K.23).

Foto 9 Hisar Türbesi

3.2.5. İrcaluk Türbesi

Hem su hem de türbe vardır. Ruhsal sıkıntıları olanlar gelir. Buradaki suda banyo yaptırılıp şifa bulunduğu inanılır. Bu türbenin adının “iriceoluk” olduğu sonradan ırcaluk dendiği düşünülmektedir. Buradaki su sütlü olduğu inancı vardır. Suda koku olup bayanların pazartesi ve çarşamba günleri burada yıkandıkları şifa buldukları söylenmiştir. Bu suyun yaklaşık 200m yakınında türbe de bulunmaktadır. Banyo yapan kadınlar buraya gelerek namaz kılıp dua edip buradaki ağaca çaput bağlamıştır. Burada bulunan taş defînciler tarafından parçalanmıştır. (K.K.21, K.K.22)

Foto 10 Ircaluk Türbesi

Foto 11 Ircaluk Suyu

3.2.6. Kıyancık Türbesi

Yenice'nin Çengeller köyünde bulunan türbedir. Ruhsal yönde sıkıntıda olanların daha çok ziyaret ettikleri türbe de dikkat çeken husus 91 adet taşın yer almasıdır. Zaman zaman kurban kesme adetlerini günümüzde devam ettirmektedir (K.K.21).

3.2.7. Kayabaşı Türbesi

Ibrıcak Köyü Ayanlar mahallesi üstündeki kayanın bulunduğu bölgedir. Köylüler kel kayası da demektedir. Coğrafi adı Boynuz Kayasıdır. Burada yağmur duası da edildiği belirtilmiştir. Burada yapılan yağmur duasının kabul olduğu daha kayadan inmeden yağmur yağdığı belirtilmiştir. Burada yalak bulunduğu ve bazı taşların yalakta ıslatıldığı rivayet edilmiştir. Buraya gidenler namaz kılıp dua ederek dileklerini iletmişler. Rivayet eden kişi burada Selçuklu asker mezarı olduğunu ifade etmiştir. (K.K.2, K.K.20)

3.2.8. Mayasıl Suyu

Mayasıl, birdenbire ortaya çıkıp gelişen, kaşıntı, kızartı, sulanma, kabuk bağlama gibi belirtilerle kendini gösteren bir tür cilt hastalığıdır. Basur rahatsızlığına da mayasıl denmektedir (<https://sozluk.gov.tr/>).

Yenice'nin İncedere bölgesinde bulunan türbedir. Özellikle egzama başta olmak üzere cilt hastalığına sahip olanların ziyaret ettikleri bir yerdir. Çocuğu olmayanlarında gelip dua ettikleri bir türbedir (K.K.14, K.K.23).

3.2.9. Nevazim Türbesi (Kadı Mezarlığı)

Herhangi bir mezar veya kabir bulunmamaktadır. Günümüzde tarla özelliğindedir. Ibrıcak köyündedir. Bu türbeyi, en çok dış rahatsızlıkları çekenler ziyaret eder. (K.14) Bu bölge de alınan toprağın suyla karıştırılarak dış bölgesine sürülmesi sonucunda ağrılarının geçtiğine inanılır (K.K.1, K.K.20).

3.2.10. Nar Oluğu Türbesi

Bu türbeye ise en çok çocuğu olmayanların ziyaret ettikleri söylenir. Büyük bir taş etrafında eller sürülür dua edilir. Bulunan suyun şifalı olduğuna inanılır ve burada bir türbe bulunur. Yenice'ye bağlı Yazıköy'un Erikiler mahallesindedir (K.K.21).

Foto 12 Nar Oluğu

3.2.11. Peygamber Taşı

Peygamber taşında efendimizin ayak izinin olduğuna inanılmaktadır. Ayak izi olduğundan kutsallık atfedilmiştir.1984 yılında bu bölgeye yol çalışması esnasında peygamber taşı denilen taş 200 metre aşağıya yuvarlanıyor. Yuvarlanınca bir bolumu parçalanıyor. Yerinden yuvarlanan bu taş sebebiyle uzun süre yağmur yağmadığı sonrasında belediye yardımı ile taşın eski yerine getirildiği ve yağmurun yağdığı belirtilmiştir. Bu peygamber taşı denilen bölgeye 500 metre uzaklıkta Güvemli Türbesinin bulunduğu, türbeye gelenlerin daha sonra peygamber taşını da ziyaret ettikleri ve taşın üzerinde oyuk içine su dökerek bu sudan egzama bölgesi veya baş bölgesine surulduğunde baş ağrısına iyi geldiği ifade edilmiştir. 1977 yılında 104 yaşında olan Osman MISIRLI bu taşın kutsal olduğunu iddia etmiştir.(K.K.25)

Foto 13 Peygamber Taşı

3.2.12. Sülük Gölü

Yer yer bataklığı andıran çamurlu bir görüntüsü olan şifa aranan göldür. Yenice Yazıköy'dedir. Bu göl de yer alan sülükler, ayak bölgesinden başlayarak vücutta yer alan pis kanı emerler (K.K.20).

3.3. Kurşun Dökme

Kurşun dökme yörede önemli bir inanç biçimidir. Genellikle küçük çocukları nazardan korumak veya devamlı baş ağrısı çekenlere şifa dilemek için başvurulan bir yöntemdir. Bu işte öncelikle silahtan çıkma kurşun tercih edilir. Kurşun dökülecek kişi önce yere oturtularak başının üzerine beyaz bir örtü geçirilir. Bir kovada eritilen kurşun 3 defa ihlas Suresi'nin okunması ile o kişinin başının üzerinde, içinde soğuk su bulunan bir kovaya boşaltılır. Kurşunun suda aldığı şekle göre yorumda bulunulur.(K.K.22, K.K.24)

3.4. Hidrellez

Hızır ve İlyâs isimlerinin halk ağzında aldığı şekilden ibaret olan hidrellez, kökü İslâm öncesi eski Orta Asya, Ortadoğu ve Anadolu yaz bayramlarına dayanan, Hızır yahut Hızır ve İlyâs kavramları etrafında dinî bir muhtevaya bürünmüş halk bayramının adıdır. Bu bayram, merkezini özellikle Anadolu ve Balkanlar'ın, Kırım, Irak ve Suriye'nin teşkil ettiği Batı Türkleri arasında, bugün kullanılmakta olan Gregoryen takvimine göre 6 Mayıs (eski Jülyen takvimine göre 23 Nisan) günü kutlanmaktadır. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/hidrellez>).

6 Mayıs Hıdırellez gününde Yenice'de çeşitli inançlar sergilenir. O gün hafta sonuna geldiyse piknik yapılır. Komşular bir araya gelir. Çocuklar bir araya gelerek oyunlar oynanır. Hidrellez günü ot koparılmaz. Bazı köylerde toplu yemekler verilir. (K.K.3, K.K.4, K.K.6, K.K.8)

3.5. Yağmur Duası

Bu gelenek, uzun yıllardır yapılmamakla birlikte, eskiden sık sık başvurulmuş bir inanç biriydi. Uzun ve kurak geçen yaz aylarında, yağmur duası için yörede kutsal sayılan yerlere (türbelere) yağmur duasına gidilirdi. Özellikle köylerde ileri gelenler, muhtar ve imamlar yağmur duasına çıkılacak günü tespit ederler, kararlaştırılan günde halk toplanarak imam ve yaşlıların arkasında yürüyüş yoluna girerek tekbir ve ilahilerle yağmur duasının yapılacağı yere gidilirdi. Bu yürüyüş esnasında herkes el parmaklarını aşağıya dönük şekilde tutardı. İki rekât Hacet namazı kılındıktan sonra kurbanlar kesilir. Kazanlarda çorba, keşkek, etli pilav türü yemekler yapılırdı. Genellikle Yemekler yendikten sonra herkes tekrar dua ve tekbirlerle dağılırdı. Bazen dönüş yolunda yağmurun yağdığı olurdu.

Cihanbey'in tepesinde Kabalaklı Türbesi ile Yeniköy de bulunan Oğlan baba türbesine gidilmiştir.(K.K.1, K.K.19)

3.6. Diğer Bazı İnanışlar

“Kül üzerine basıldığında cin çarpacağına,”(K.K.21)

“Köpek uluduğunda ölü çıkacağına,”

- “Küçük çocukların aynaya baktıklarında şaşkınlık olacağına,”* (K.K.23)
- “Çocuk üzerinden geçildiğinde boyunun uzamayacağına,”*
- “Meşe ağaçlarında fazla pelit olduğunda kışın uzun süreceğine,”*
- “Çocukların ahıra sokulduğunda ahraz olacağına”.* (K.K.8)
- “Gece insanın önüne tavşan ve kedi çıktığında işlerin ters gideceğine,”*
- “Sabah kalkılınca kapı veya pencerelerin açılmasıyla eve nasip ve nimet gireceğine,”*
- “Yere düşüp de kırılmayan bardağın uğursuzluk getireceğine,”*
- “Çocukların bacakları arasından geriye baktıklarında eve misafir geleceğine,”*
(K.K.8)
- “Çocuğa nazar değmemesi için, nazar boncuğu, cevşen takılır ya da kurşun dökülür.”* (K.K.23)
- “Merdiven altından geçilmez yoksa boyu uzamaz.”* (K.K.17)
- “Sağ ayak kaşınırsa yolculuk görünüyor demektir.”* (K.K.12)
- “Sağ Avucun kaşınması para geleceğine işarettir”*
- “Göz seğirmesi misafirin geleceğine işarettir.”* (K.K.8)
- “Gece tırnak kesilmez.”*
- “Gece küll dökülmez.”*
- “Makas ve bıçak ele verilmez. Yere konur ve oradan alınır.”*
- “Yolda önden geçen kedi uğursuzluk getirir.”* (K.K.12, K.K.17)
- “Mezarlığa parmakla işaret edilmez”*
- “Ev yakınlarındaki bir ağaca karganın konup uzun uzun ötmesi, birinin öleceğine işarettir.”* (K.K.21, K.K.23)
- “Aş eren kadın neye bakarsa çocuğu ona benzer.”*
- “Gece sakız çiğnemek ölü eti yemektir”*
- “Eşiğe oturulmaz, evden birinin iftiraya uğrayacağına inanılır.”*
- “Yılan yakılırsa yağmur yağacağına”* (K.K.6)

4.YENİCE'DE DİĞER HALK BİLİMİ UNSURLARI

4.1. Halk Takvimi

Halk takvimini herhangi bir yöre insanının temelde kültürel miras olarak edindiği doğal olgularla, toplumsal kurumlar ve olgular arasındaki uzun süreli deneyimlere dayalı ilişkilerin kurulduğu dinsel, tarihsel, töresel, eğitsel, inançsal, hukuksal, tarımsal, siyasal, ekonomik bağın anımsama ve anımsatma görevini üstlenmiş olan zaman-hayat ikilisinin bir dizgesi olarak tanımlayabiliriz. Halk takvimi dediğimiz yerel takvim bilinen, yaygınlık kazanmış takvimlerden daha farklı olarak yılı bölümler; ayları ve günleri başka bir biçimde adlandırır. Kimi zaman birimlerine, kimi doğal olaylara iyi ya da kötü özellikler yükler. Yaygın bir inanca göre uzun süreli deneyim ve bilgi birikiminin ürünü olan halk takvimlerine uymamak, onun gösterdiği doğrultuda hareket etmemek bireyin büyük zararlara uğramasına neden olur. Çünkü halk takvimleri oluştukları doğal ve kültürel ortamın ürünüdürler. Yerel takvimlerdeki zamanı noktalama ya da bölümlenmeler, bazen düzenli bir biçimde yinelenen doğa olaylarına bağlı olurken, bazen de dinsel törenler, toplumsal ortamı etkileyen diğer toplumlarla ilişkiler, topluma getirilen bir yenilik, saygın bir kişinin ölümü gibi bir olaya bağlı olarak da belirlemektedir. Halk takvimlerinin oluşumunda yer alan temel öğelerden pek çoğunu üretim türü ve buna bağlı olan toplumsal yapının kimi unsurları, kimi kurumları olarak sayabiliriz. Toplumsal yapıyı belirleyen ekonomik uğraş, toplumda ağırlıklı üretim ögesi çevresinde kümelenen uygulamalar, bunlarla ilgili olgular ve inanç sistemi halk takvimlerinin iskeletini kurarlar. Temelde halk takvimlerinin oluşumunda toplumun ekonomik yapısı ve ekonomiyi belirleyen uğraş biçimi etkili görünmektedir. Sümer, Akad, Babil, Eski Mısır, Roma gibi günümüz takvimlerinin temelini oluşturan takvimlerle, halk arasında kullanılan kimi gün, ay, mevsim adları bunu açık bir biçimde göstermektedir.<https://aregem.ktb.gov.tr/TR-134573/halk-takvimi.html>. Yenice ilçemizde halk takvimine ilişkin inanışlar mevcuttur.

“Ayva çok olursa kışın şiddetli geçeceğine”

“Cuma günleri çamaşır yıkanmaz”

“Cuma günleri komşuya evden bir şey verilmez.”

“İki bayram arası düğün yapılması uğursuzluk getirir.”

“Hamile kadın çocuğunun güzel olması için aya bakar.”

“Ocak (Zemheride) ayında hava sıcak giderse yazın bereketsiz geçer.”

“Ay doğarken donuk görünürse yağmur yağar”(K.K.8).

“Kavak ağaçları, yapraklarını tepesinden dökerse kış mevsimi uzun ve soğuk geçer.”

“Çam ağacının, kozalağı fazla olursa soğuk geçer”(K.K.19).

“Ay hilal biçimindeyse ve açık kısmı yukarı doğru bakıyorsa bu durum kısa süre içinde yağmur yağacaktır.”

“Koyunlar yüzünü kibleye karşı dönerek yatarsa bu kısa süre içinde yağmurun yağacağı anlamına gelir.”

“ayağının birini kaldırıp kafası, kanatlarının arasına sokan tavuk görüldüğünde havanın yağacaktır. ” (K.K.8, K.K.17).

4.2. Halk Mutfağı

İnsan yaşamının temel ihtiyacı olan yemek ve onun kurumsallaşmış kimliğinin adı olan mutfak en önemli halk kültürü öğeleri arasında yer alır. Halk mutfağı daima bulunduğu coğrafyanın temel unsurlarıyla donanmıştır. Doğanın insana bahsettiği tüm ürünler, yine insanın doğaya uyum sağlayarak yarattığı besin türleriyle desteklenmiş, mutfak kültürü de bu doğal denge üzerine kurulmuştur. Kent mutfağındaki yeni arayışlar -hatta doğaya karşı çıkış- halk mutfağında bulunmaz. Her şey ihtiyacın karşılanması ve yaşamsal fonksiyonlar üzerine kurulmuştur. Halk mutfağında yerel kimlik öğeleri, iklimin ve çevrenin yeme - içme alışkanlıklarına direkt etkisi görülür. Bu türden mutfaklara halk mutfağı denilir ki Türk halk mutfağı yer küre üzerindeki en zengin halk mutfaklarından birisidir.

Türk halk mutfağı, elbette geniş bir coğrafyada yaşayan çeşitli Türk topluluklarının yerel özelliklerini kapsar. Türkiye diğer folklor alanlarında olduğu gibi halk mutfağı ürünleri açısından da olağanüstü zenginliklere sahiptir. Türkiye topraklarında yaşanan Coğrafi ve etnik çeşitlilik, yemek kültüründe de damak tadında

da zenginleştirmeyi beraberinde getirmiştir. Türkiye'nin özgün doğal koşulları, önümüze her yörede ayrı bir çeşitlilik sunar. (<http://www.turkish-cuisine.org/print.php?id=4&link=http://www.turkish-cuisine.org/regional-cuisine-4.html>).

4.2.1. Çorbalar

Mısır çorbası: Özellikle köylerde kış mevsiminde sıkça yapılan yemeklerden biridir. Yemeğin yapılacağı günün akşamı, mısır yarması ve barbunya fasulye yumuşaması için ıslatılır. İsteyen aynı günde haşlama yolunu izleyebilir. Yemeğin yapılacağı gün mısır yarması ve fasulye yaklaşık bir saat kadar pişirilir. Pişirildikten sonra ayrı bir tava da soğan, salça ve yağla birlikte kavrulur. Pişmiş olan yemeğin üzerine sos olarak dökülür. Afiyetle yenilir.(K.K.6)

4.2.2.Ana Yemekler

Karamancar Yemeği: Bahçeden kökü ile birlikte kesilen karalahanalar (karamancar) bol su ile yıkandıktan sonra küçük parçalar halinde doğrandıktan sonra kaynar suya atılır. 10 dakika kaynadıktan sonra süzgeç vasıtasıyla suyu süzülür. Pişirme işlemi başlamadan önce pişeceği tencerede yağ, soğan, salça ve bir miktar yeşil veya kırmızıbiberle kavrulur. Süzülen karalahana, kavrulmuş soğanın üzerine aktarılır. Yaklaşık 5 dakika karıştırılır. Karıştırma işleminden sonra karalahana seviyesine kadar su ilave edilir. Tuz eklenir. 4 kişilik bir yemekte 1 su bardağı mısır yarması ilave edilir. Mısır yarması ile 1 saat pişirilir. Bir saat sonra karıştırılır, karalahana ile mısır karıştırılır ve servise hazır hale gelir. (K.K.6)

Keşkek: keşkek, bir su bardağı barbunya akşamdan yumuşaması için ıslatılır. İslatılan keşkek ve barbunya yıkanır. Yıkandıktan sonra soğan, yağ, tuz ve salça koyarak pişinceye kadar kaynatılır. Piştikten sonra servis edilir. (K.K.6)

Kabuklu Bakla: Kabuklu Bakla yemeği fasulyenin kurutulmuşu ile yapılan yemektir. Bahçeden dalından toplanan olgun fasulyeleri kırıp kuruturlar. Kış mevsimi, sofralarında yenilen bu yemek artık köylerde yapılan bir yemek haline gelmiştir. Soğan yahnisiyle birlikte yenildiğinde lezzetine lezzet katılır. Sarımsaklı yoğurtla da servis yapılabilir. (K.K.7)

Kabalak: Satın alınan veya toplanan kabalaklar önce temizlenir. Sonra yıkanır ve doğranır. Haşlama işlemine tutulur ve ardından suyu süzülür. Daha sonra önceden doğranmış soğanlar, tereyağı veya sıvı yağla tencerede kavrulur. Kavrulma işleminden sonra kabalaklar atılır. Bir süre ateşte birlikte karıştırılır. Üzerine tuzu, baharatı atılır bir süre sonra alınıp servis edilir. Üzerine istenirse ceviz konulur. (K.K.6)

4.2.3. Tatlılar

Lokum/Lokma Tatlısı: Bayram, kandil ve düğünlerde yapılan bir hamur çeşididir. Un, süt, yumurta, maya, tuz, karıştırılır ve su ile yoğurulur. Yaklaşık yarım saat kadar hafif cıvıklıkta yoğurulur ve bir saat mayalanmaya bırakılır. Köy ocaklarında ya da evde ocaklarda tavalara yağ konulur ve bu yağ kızgın hale getirilir. Mayalanmış hamur teknesinden avuç içinden sıkılır, kaşıkla çıkan hamur kızgın yağın içine atılarak pişirme işlemi yapılır. Kızarıncaya çıkarılır. İsteyen tuzlu isteyen tatlı olarak hazırlayabilir. Tatlı olarak yemek istenirse şerbet içine atılarak şekerlemesi sağlanır. (K.K.7)

Sultaniye: Sultaniyesin kurutulmuş tanelerinden yapılır. İlk önce ılık suda bir gün öncesinden ıslatılır. Islanan sultaniye el yardımıyla kabuklarından ayrılır. Temizlenen sultaniye pişirilir. Pişirilen sultaniye robot yardımıyla püre haline getirilir. Püre getirildikten sonra şeker ilave edilerek kaynatılır. Kaynatıldıktan sonra 2-3 cm kalınlıkta olacak şekilde tepsiye dökülür. Yayılma işleminden sonra soğumaya bırakılır. Baklava şeklinde kesilerek servise hazır edilir. (K.K.7)

Pekmezli cevizli Tatlı: altı adet kuru yufka yağlı suda yumuşaması için ıslatılır. Islatılan yufkalar tepsiye yerleştirilir. Yufkaların arasına çekilmiş cevizler serilir. En son yufkanın üstüne yağlanır. Közde altı ve üstü çevrilerek pişirilir. İki su bardağı dut pekmezi ile iki bardak şeker ve iki bardak suyla kaynatılır. Pişirilen tatlı baklava dilimi şeklinde kesilir. Ardından hazırlanan şerbet üzerine dökülür. Yarım saat sonra yemeğe hazır hale gelir.(K.K.7)

Ceviz Helvası: Sadece Yenice'de yapılan yöreye has bir helvadır. Bayramlarda yapılarak satışa sunulur.(K.K.6)

Muska (Hamaliğbağı): Düğün ve bayramlarda yapılan yemeklerdendir. Ceviz parçaları ve şeker kullanılır. Hamurun içine bunlar konur ve muska şekline getirilen

hamur, yumurtaya batırılır ve kızgın yağa atılır. Kızdıktan sonra alınır. Sonra servis edilir. (K.K.6)

Avuz (Ağz Sütü):Süt uygun bir tencereye alınır ve orta ateşte sürekli karıştırarak koyulaşması beklenir. Çok dikkatli olunması gerekiyor kaynamasına izin verilmemelidir çünkü kaynadığında kesilmektedir. Koyulaşan süt ocaktan alınır ve cam bir kapta saklanır. Konuya komşuya dağıtılır. Şeker konularak yenilebilir. (K.K.6)

4.2.4. Unlu Yiyecekler

Cevizli Kömeç: Buğday ununa, süt, tuz, yumurta, maya, bir kaşık şeker karıştırılarak hamur haline getirilir. Kulak memesi kıvamına getirilir. Hamur bir saat dinlendikten sonra 7-8 pazı haline getirilir. Bu pazılar oklava yardımı ile yufka büyüklüğünde açılır. Açılan yufkanın içine çekilmiş ceviz konur. Oklavaya dolatıp tepsiye konulur. Pazılar bittikten sonra, yoğurt ve yumurta karıştırılarak üstüne sürülür. Tepsi fırına sürülür. Kızdıktan sonra fırından çıkarılır. Servise sunulur. (K.K.7)

Cizleme: Buğday ununu tuz, maya ve su ile lokum kıvamında yoğurulur. Bir saat kadar bekletilir. Bazlama büyüklüğünde ve ince şekilde pişirildiği saca tahta kaşıkla yayılır (K.K.7).

Malay: Kış aylarında yapılan yiyeceklerdendir. Tencereye su konulur ve su kaynatılır. Daha önceden hazırlanan ince mısır unu kaynar suya atılarak karıştırılır. Su ile mısır özleşene kadar mısır unu ilave edilir. Hamur haline gelene kadar karıştırılıp 5 dakika pişirilir.

Servis tabaklarına tencereden kaşık kaşık koyu halde servis edilir. Daha sonra eritilmiş tereyağı dökülür. İsteyen ciğer dökerek de yiyebilir. Geçmişte pekmez dökülerek de yenilmiştir. Çok eskiden kaz yağı ile de yenildiği olmuştur(K.K.7).

Şaptak: Ovaz kurutulup el değirmeninde çekilir. Un haline gelen ovaz biraz şeker katılarak yoğurularak yemeğe hazır hale getirilir. (K.K.7)

Katlaç: Darı un haline getirilir. İçine az miktarda buğday unu ilave edilir. Tuz ilave edilerek su katılarak yoğurulur. Yoğurulduktan sonra hamur pazı haline getirilir. Pazılar biraz bazlama büyüklüğüne getirilir. Saç da pişirilir. Servise sunulur. (K.K.7)

4.3. Köy Seyirlik Oyunları

Yenice ilçesinde düğün, Ramazan ve kurban bayramlarında gençlerin oynadığı oyunlar vardır.

4.3.1. Köy Göçtü Oyunu

Eskiden bayramlarda ve düğünlerde oynanan bir oyundur. 21 kişi tarafından oynanır. İlk 10 kişi geniş bir daire oluşturur, diğer 11 kişi ise, bunların arkasında ikinci bir daire oluşturur. Oyun ortada bulunan bir kişinin "altüst köy göçtü" komutuyla başlar. Bu komutla arkadaki daireyi oluşturanlar yer değiştirerek öndekilerle eşleşir, eş bulamayan on birinci kişi (buna çoban denir) evvela diğerleri tarafından yumruklanır, daha sonra kendisine komut veren kişi tarafından değişik sorular sorulur. Ve yine "altüst ol köy göçtü" komutuyla oyun tekrarlanır. Bu işlem arkadaki ikinci daireyi oluşturan on bir kişinin teker teker dayak yemesiyle tamamlanmış olur.(K.K.14)

4.3.2. Arap Oyunu

Bu oyun üç kişi ile oynanıp oyun iki oyuncu üzerine kuruludur. Üçüncü kişi, türkü söyler ve oyunu yönlendirir. Oyun oynayan iki oyuncu ceketleri önden giyerler. Başlarına birer fes takıp yüzlerini tanınmayacak şekilde siyaha boyarlar. Diğer kişi, aşağıdaki türküyü söyler ve oyun başlar;

“Çalkala arabım çalkala

Kıç kıça gel de ırgala

Arap da dereye apışmış

Kıçına da yavsu yapışmış” (K.K.8).

Oyuncular türkünü söyleniş biçimine ve sözlerine uygun hareketlerle oyunu devam ettirirler.

4.3.3. Güvercin Takla

Dört kişilik iki grup tarafından oynanır. Evvela birinci grup ebe olur. Bunlardan ikisi başlarını yere eğerek, diğer ikisi de ayakta önlerine eğilerek vaziyet alır. Diğer grup bunların üzerinden başları üzerine parende atarak geçerler. Eğer bunlardan düşen veya

elleri yere değen olursa onlar ebe olur. Ve diğer grup bunların üzerinden atlamaya devam ederler.(K.K.17).

4.4. Çocuk Oyunları

4.4.1.Köşe Kapmaca

Çocukların sevdiği oyunlardandır. 4 köseye geçenler koşarak birbirlerinin yerine geçmeye çalışırlar. (K.K.8)

4.4.2.Atçılık

Çocuklar, yaptıkları sopalar ile oynarlar. Bacak arasına aldıkları sopalar ile dışarda oynarlar. (K.K.3)

4.4.3.Beş Taş

Yazın açık havada iki kişi ile oynanan bu oyunda araç olarak misket büyüklüğünde beş tane taş kullanılır. Sayışarak oyuna başlama sırası belirlenir. Sayışmayı kazanan, taşları avucuna alıp tutabileceği kadar yükseğe atıp, oyuna başlar. Yerdeki taşlardan birini seçer ve onu atarak, yerden bir taş alır ve diğer taşı düşmeden aynı eliyle tutar. Aynı şekilde tüm taşları birer birer düşmeden tutmaya çalışır. Elinde beş taş olunca hepsini havaya atar. Sonra yerdeki taşları ikişer ikişer, üçer üçer ve son olarak da dörder dörder toplar. Beşinci toplamada taşlardan biri işaret ve başparmak arasında, diğerleri avuçtayken tek kalan taş havaya atılır ve diğer dört taş yere konarak havaya atılan taş düşmeden elle tutulur. Elde tek olan taş tekrar havaya atılınca düşürmeden diğerleri avuca alınır ve havaya atılan taş düşmeden tutulur. (K.K.14)

4.5. Bilye (Mile) Oyunları

Yenice misket oyunları kız erkek demeden çocuklar arasında oldukça bilinen oyunlardandır. Genellikle cam misketler kullanılıp bunlara mile denmiştir. Toprak zemin ve açık havada oynanır. Eskiden bölgede misket oyununun dört farklı çeşidi vardı. (K.K.8)

4.5.1. Baş Vurma

Dışarıda ve misketin rahatlıkla yuvarlanabileceği döz ve genellikle toprak yerde oynanır. En az iki kişi ile oynanır. Misketlerin dizileceği yerin 4-5 metre uzağına bir çizgi çizilir. Bu çizgi oyuna başlama sırası belirlemede kullanılır. Oyuncular, misket durumlarına göre oyuna bir misket ya da daha fazla sayıda misketle katılabilirler. Misketi dizileceği yere de belli belirsiz çizgi çizilir ve isteğe göre tespit edilen sayı da misket bu çizginin üzerine dizilir. Oyuncuların ellerinde başlık denilen bir misket vardır. Bu misket diğer misketlerden daha büyük olabilir. Oyuncular 5-6 metre uzağa çizilen çizgiye misketlerini atarak çizgiye en yakın olan oyuna ilk başlama hakkını, En uzağa atan ebe olur. Oyuna başlama sırası ve ebe tespit edilince, ebe misketlerin başına geçer ve oyunculara ne tarafın baş tarafı olduğunu söyler ve oyun başlar. Ebe, "benden baş" veya "öteki baş" diyerek oyunu başlatır. Oyuna başlama sırasına göre oyuncular, başlıkları yardımıyla, dizili misketleri baştan vurmaya çalışırlar. Oyunun heyecanı artar. Oyuncuların misketleri bitene kadar oyun devam eder. (K.K.8, K.K.14)

4.5.2. Vuruş-karış oyunu

Bu vuruş karış oyunu en az iki kişi ile oynanan oyundur. İlk oyuna başlama hakkını kazanan misketini ileri yuvarlar. Oyuncular sıra ile birlikte misketlerine vurmaya çalışarak oynanır. Vuramayan diğer miskete vurur. (K.K.8, K.K.14)

4.5.3. Üçgen oyunu

Döz ve misket yuvarlanabilecek genellikle toprak zemine 10cm boyutlarında üçgen çizilir. Bu çizgi çok derin çizilmez misketler vurulunca çizgi dışına çıkabilecek şekilde olmalıdır. En az iki kişi ile oynanır. Oyuncu sayısı arttıkça üçgenin büyüklüğu de artmaktadır. Çünkü kişiler çizilen bu üçgenin içine misket dizerler. Bu üçgene yaklaşık 3-5 metre uzaklığa oyuna başlama sırasını tespit etmek için bir çizgi daha çizilir. Oyuncular bu çizgiye en yakın olmak için misketlerini atarlar. Çizgiye yakın olan birinci, çizgiye uzaklıklarına göre sıralanırlar ve atış hakkı kazanırlar. Çizgiye en uzak olan en son atış yapar. Atış yapan üçgen içindeki misketleri vurup üçgenin dışına çıkarmaya çalışır. Üçgen dışına çıkardıklarını kazanmış olur. Aynı zamanda üçgene

yakın olmaya çalışmalıdır. Herkes atışını yapmaya başlar. Atışlar sonunda üçgenin içindeki misketler vurularak üçgen dışına çıkarılırsa oyun sona erer ve oyun tekrar üçgen içine misket dizilerek tekrar başlar. Atışlardan sonra üçgenin çevresindeki misket sahipleri sırayla tekrar atış yaparlar. Bu sefer atışları serbest atış şeklinde değil, işaret parmağı ile başparmak arasına misketin konularak başparmak tarafından atış yapılarak üçgen içindeki misketler vurulmaya çalışılır. Üçgen içindeki misketi vurup dışarı çıkararak oyuncu, atışına devam eder, vurduğu misketler vuran oyuncunun olur ve oyuncu misketi vuramadığında sıra diğer oyuncuya geçer. Üçgenin içindeki misketler vurularak üçgen dışına çıkarılınca oyun sona erer. (K.K.3,K.K.8, K.K.14)

4.6. Çivi Oyunu

Erkek çocukların 7-13 yaşlarında oynadığı oyundur. Genellikle toprak zeminde oynanan, kış ve bahar aylarında çivi ile en az iki kişiyle en çok dört kişi ile oynanan bir oyundur. Toprağa çivinin saplanabilmesi önemlidir. Toprağın nemli olması gerekir. İki kişi ile oynanacaksa yere V harfi yapılır. Bu V harfi, iki oyuncunun oynayacağı zaman kullanılır. Üç kişi olacaksa yere Y harfi çizilir. Bu harflerin bir ucu bir oyuncunun yeridir. Oyuna ilk başlayanı tespit etmek için yere 20 cm uzunluğunda bir çizgi çizilir ve bu çizgiye oyuncular çiviye atarak saplamaya çalışırlar. Çizgiye en yakın atış yaparak saplayan oyuna başlar. Oyunda çizilen harfin etrafında çivi ile atış yapılarak rakip, hapsedilmeye çalışılır. Oyuncular yere çiviye saplayamadıklarında veya rakibin çizgisine sapladıklarında yanar ve oyun rakibe geçer. Oyun bu şekilde devam eder ve rakibi hapseden ve çıkışına müsaade etmeyen oyunu kazanır. Rakip pes ettiğinde oyun sona erer. (K.K.3,K.K.8, K.K.14)

4.7. Türküler

Yenice müzik kültüründe; genelde yakınlığı, sosyal ve kültürel ilişkileri ve geçmişindeki idari bağlantısı nedeniyle Safranbolu ve Devrek ve Bartın'ın izleri görülür. Ne var ki değişen teknolojik koşullar ve kırsaldan kentlere göçler nedeniyle bölgede var olan kültürel değerlerin izleri hızla silinmiş kaybolmaya yüz tutmuştur. Bunları ortaya çıkarmak ancak derin ve kapsamlı bir akademik çalışmayla mümkündür. Buna karşın köylerdeki ileri yıllardaki kişilerin belleklerinde hala eski

türkülerin izleri yaşamaktadır. Satuk Köyü, Yusuf beyoğlu mahallesinde yaşayan İbrahim Dereli sadece bunlardan birisidir. (K.K.4, K.K.8, K.K.14) Söylediği bazı türküler ise;

DERELER

“Endim derelerine

Bilmem nerelerine

Beni doktor yapsınlar

Kızlar memelerine

Deniz dibi delinsin

Sen bir taze gelinsin

Dokuz kocaya varsan

Son nikahta benimsin

Deniz üstü tütüyor

Kız memelerin bitiyor

Memelerin biterken

Aklım baştan gidiyor

İndim dereye durdum

Turalı para buldum

Yedi köyün içinde

Ben bir kıza vuruldum

Derelerin uzununu

Kıramadım buzunu

Aldım çerkez kızını

Çekemedim nazını

Bahçalarda mürdüme

Çare bulun derdime

Ben bu deritten ölürsem

Tel çekin efendime”(K.K. 8)

Ayrıca eğer bölgenin kendine özgü müzik kültüründen söz edilecekse Safranbolu’dan sonra bu alanda Yenice ağırlığını göstermektedir. Yenice’de mâni üretme kültürünün yanında orak biçme aylarında tarlalarda söylenen ve ‘Hoy ’ olarak adlandırılan sözlü, uzun hava formatında türküler ayrı bir zenginlik katmaktadır.

Hoylar kadınlar arasında tek başına söylendiği gibi iki kişi veya imeceyle ekin biçilirken karşılıklı gruplar halinde de söylenir. Biri susarken diğeri, diğeri susarken öteki devam eder. (K.K.4, K. K.8, K.K.14)

“Ekincüğüm döşek gibi

Ne duruyon eşek gibi

Oracığım kesmez oldu

Bileciğim tutmaz oldu

Kalmadı gidiyor ekincüğüm baştan başa

Yeni camii direk ister

Söylemeye yürek ister

Benim karnım toktur ama

Arkadaşlar börek ister

Kalmadı gidiyor ekincüğüm baştan baştan başa

buğdaylarım ola gelmiş

*Tarlalara dola gelmiş
ekincüğüm orak ister
Kalmadı gidiyor ekincüğüm baştan başa*

*Bir taş attım ala kaza
Vardı tuttu yavru kuşa
Haydi gidelim kara taşa
Benim gönlüm sarı kıza
Kalmadı gidiyor ekincüğüm baştan başa*

*Ben giderim öte başa
Gelmez misin beri başa
Ben atlarım baştan başa
Gelmez misin beri başa
Kalmadı gidiyor ekincüğüm baştan başa” (K.K.4, K. K.8, K.K.14)*

Foto 14 Kadınlar ekin tarlasında Hoy çağırırken

(Hasan CEBECİK arşivinden)

ÇİLLİ

“Tarakçı'dan aşağıya

Bulut yağıyor, bulut

Madenkeşlik uzadı

Unut sevdiğim unut.

Devrek görünmez oldu.

Halvası yinmez oldu

Bir Çillinin yüzünden

Dertlerim dinmez oldu.

Soğanlı kenarında,

Ekin yıkayamadım

Kara kömür yüzünden

Çillime doyamadım

Devrek görünmez oldu.

Helvası yenmez oldu

Bir Çillinin yüzünden

Dertlerim dinmez oldu.

Yenicenin kızları

Gözler kömür karası

Bana resmini yolla

Ocaklarda kalası.

Devrek görünmez oldu.

Helvası yenmez oldu

Bir Çillinin yüzünden

Dertlerim dinmez oldu.”(K.8)

4.8. Maniler

Mani söyleme geleneği kuşaktan kuşağa devam eden, içerisinde duygu hüznün gibi söylemleri barındırır.

Yenice’de söylenen manileri çoğu tarihsel ve kültürel bağları olan çevre il ve ilçelerde de benzeri olan manilerdir. Özellikle Devrek, Bartın, Safranbolu ve Çaycuma yöresinin manileriyle yakınlığı ve örtüştüğü gözlemlenmektedir. Yenice’de Yaygın Olarak Söylenen Maniler şunlardır;

Bostanlarda fasilye

Anam gitti gezmeye

Ben anamdan öğrendim

İnce boncuk çizmeye”(K.K.8, K.K.14)

Koyunum var Karaman

Gaybolursa araman

Ben bir reçber kızıyım

Şehirliye yaraman(K.K.3)

Dere boyu gidelim

Koyun kuzu güdelim

Sennen beni görmüşler

İnkâr bayrım edelim (K.K.14)

*Ak koyun kuzusuna
Gün dutmuş postusuna
Ne desen de ağlasam
Arnımın yazısın” (K.K. 8)*

*Tut yedim duttu beni
Yarım unuttu ben
Yarı yola varmadan
Hiçkırık tudu beni*

*Ak tavuk almadın mı
Kümeşe koymadın mı
Kör olası gaynana
Sen gelin olmadın mı? (K.K. 8)*

*Arabası kirenden
Mendil sallar trenden
A benim nazlı yârim
Nasıl ayrıldın benden*

*İki çeşme yanyana
Su içsem kana kana
Bana ediresini ver
Mektup yazayım sana*

Sergenlerde çekirdek

Bostanlarda bitecek

Ben isterim babamdan

Dört davul sekiz köçek” (K.K. 4, K.K. 8)

“Evleri var üst başta

Kundum dalda taşta

Sen orada ben burda,

Akıl kalmadı başta(K.K.14)

Harmanı yuvarladım

Samanı çuvalladım

Gara gözlü ey abim

Allaha ısmarladım(K.K.3)

Keteni bez edeyim

Hangi yol gözeteyim

Kara gözlü yârimi

Kimlere benzeteyim

Mendil serdim bir taşta

Neler geldi bu başta

Öptüm bir kız yanağı

Dedi bana çok yaşta

İp attım ucu kaldı

Ocakta saçı kaldı

Ben büyüttüm el aldı

Yürekte açığı kaldı” (K.K. 8)

“Garşıdan gelen atlı

Ne gayratlı gayratlı

Ben istedim vermedi

Niman malın giymatlı

Kara kabak bağı atar

Altında yılan yatar

Ben bilmem mi a yarım

Goynunda neler yatar

Deniz coştı göl oldu

Yarım sana ne oldu

Benim sana yandığım

Memlekette şan oldu.(K.K. 4)

Kapelesi ketenden

Yarım indi trenden

Boynuna sarılayım

Gülünü incitmeden

*Kayalar yarılmasın
Yar bana darılmasın
Yar bana darılıp da
Ellere sarılmasın ” (K.K.4, K.K.8)*

*“Çaya inesim geldi
Şeker yiyesim geldi
Ala gözlü ablamı
Gene göresim geldi*

*Hey hızara hızara
Dalda elma gızara
Beni sana vermizler
Başka yerden giz ara*

*Gayadan öküz bakar
Öküzün arını sakar
Delikanlı dururken
Sakallıya kim bakar*

*Mendil aldım on beşe
Onu serdim güneşe
Gitti yarım gelmedi
Beni aldı telaşe*

Dağdan kestim kereste
Kuş besledim kafeste
Yârin hasta dediler
Yetiştim son nefeste” (K.K.8)

“Ev ötene ev yaptım
Çıktım üstüne baktım
Yarım gelecek diye
Çifte lambalar yaktım

Irmak gumsuz galır mı
Dibi susuz galır mı
Senin gibi güzelin
Goynu yarsız galır mı? (K.K.26)

Karşıdan ünliyorlar
Badılcan belliyorlar
Bu köy nasıl köyümüş
Varmadan övüyorlar(K.K.26)

Mısır ektim azmasın
Gelen geçen kazmasın
Yar üstüne yar seven
Gençliğine doymasın (Yenice Gazetesi (s.3) yıl 1972)

Titretin ışıkları

Çaliver kaşıkları

Yürü tirenim yürü

Kavuştur aşıkları

Elinde demir orak

Mektup göndersem irak

Cebinde tarağın

Bana yadikar bırak(K.K.26)

Elma attım nar geldi

Dar sokaktan yar geldi

Eğil biyol öpeyim

Al yanaktan kan geldi

Gökde yıldız niniylen

Köçek oynar ziliylen

Ayağına taş batmış

Siliyor mendiliylen

Dam kapısı açıldı

ince boncuk saçıldı

Yar kapıdan girince

Gözüm gönlüm açıldı

Dağda davşan oynuyor
Yelesini yağlıyor
Ötmüş yarim dizime
Garip garip aylıyor. (K.K.26)

Irmak coştı kül oldu
Yarim sana ne oldu
Olan oldu a gülüm
Madenkeş sebep oldu.

Tütün içtim lüleden
Benim yarim Güney'den
Biricik biricik baş olmaz
Hoş geldiniz cümleden

Karşıda ala inek
Tüyleri benek benek
Hiç boğzumdan geçmiyor
Yarsız yidiyim yemek

Kuş kafese girmiyor
Buna aklım ermiyor
Hiç boşuna ah çekme
Annem beni vermiyor(K.K.26)

*Evleri sarı boya
Gel yarım doya doya
İç vereme tutuldum
Garnıma koya koya*

*Armut dalda bir iki
Saydım baktım on iki
On ikinin içinde
Gök yazmalı benimki*

*İnce yazma düreyim
Aç koynunu gireyim
Uyan uyan sar beni
Yar olduğunu bileyim(K.K.26)*

*Tavanlarda tencere
El vurmadım incire
Gavur babam duymasın
Çeker beni zencire (K.K.26)*

*Çaya indim taş buldum
Yüzüğüme kaş buldum
Neredeydin la sürgün
Yanıma yoldaş buldum (K.K.26)*

Damda kırat harlıyor

Kapılan parlıyor

Aşmış yengem geliyor

Beyaz mendil sallıyor

Kayalar yarılmasın

Yarbana darılmasın

Yarbana danlıp da

Ellere sarılmasın

At üstünde cenderme

Dut kolundan goyverme

Giz ben seni alacam

Kimselere deyverme” (K.K.8)

Sarı kâğıt yazarım

Sandık sandık basarım

Yârimi vermezlerse

Ben kendimi asarım

Kar yağıyor yağıyor

Abamı giyeceğim

İhtiyara varıp da

Goca mı diyeceğim

Ŗu giden kimin oğlu

Paltası da ak kolu

Döntüp bana bakmıyor

Saki vezirin oğlu

Bahçenizde gül var mı

Gül altından yol var mı

Gel gidelim sevgilim

Annenden izin var mı? (K.K.26)

Kayadan indirmişler

Tirene bindirmişler

Kara saçlı yârimi

Gurbete göndermişler” (K.K.4, K.K.8)

“Ay gelir aydan beri

Çay gelir dağdan beri

Ben yârimi görmedim

Bir buçuk aydan beri (K.K.4, K.K.8)

Bostanlarda aşlama

Aşlamayı taşlama

Ben askere giderken

Ağlamaya başlama(K.K. 26)

Su koydum su taşına

Masanın ortasına

Memelerin benziyor

Ferik yumurtasına(K.K.4, K.K. 8)

Denizin dibi derin

Üstüne halı serin

Sandık sepet istemem

Beni sevdiğime verin(K.K.3)

Ak koyun meler geli

Dağları deler geli

Yalnız yatan yiğidin

Aklına neler geli(K.K.8)

Yılan çıktı kavuktan

Su akıyor oluktan

Baba beni eversen

Donuyorum soğuktan(K.K8)

Hey hızara hızara

Dalda alma gızara

Beni sana vermezle

Başka yerden gız ara(K.K.4)

Gayadan öküz bakar
Öküün alnı sakar
Deliganlı dururken
Sakallıya kim bakar.”(K.K.8)

Deniz coştı göl oldu
Yarım sana ne oldu
Benim sana yandığım
Memlekette şan oldu

Kara kabak bağ atar
Altında yılan yatar
Ben bilmem mi a yarım
Goynunda neler yatar

Garşıdan gelen atlı
Ne gayratlı gayratlı
Ben istedim vermedi
Niman malın gıymatlı(K.K.4, K.K.8)

İp attım ucu kaldı
Ocakta saçı kaldı
Ben büyüttüm el aldı
Yürekte acı kaldı(K.K.8)

Mendil serdim bir taşa

Neler geldi bu başa

Öptüm bir kız yanağı

Dedi bana çok yaşa

Keteni bez edeyim

Hangi yol gözeteyim

Kara gözlü yârimi

Kimlere benzeteyim

Harmanı yuvarladım

Samanı çuvalladım

Gara gözlü ey abim

Allaha ısmarladım

Bostanlarda fasilye

Anam gitti gezmeye

Ben anamdan öğrendim

İnce boncuk çizmeye(K.K.8)

Koyunum var Karaman

Gaybolursa araman

Ben bir reçber kızıyım

Şehirliye yaraman

*Dere boyu gidelim
Koyun kuzu güdelim
Sennen beni görmüşler
İnkâr bayrım edelim*

*Ak koyun kuzusuna
Gün tutmuş postusuna
Ne desen de ağlasam
Arnımın yazısına(K.K.4)*

*Tren gelir öterek
Kömürünü dökerek
Ben anamdan ayrıldım
Gözüm yaşım dökerek*

*Tut yedim duttu beni
Yarım unuttu beni
Yarı yola varmadan
Hıçkırık tudu beni*

*Ak tavuk aldın mı
Kümeşe koymadın mı
Kör olası gaynana
Sen gelin olmadın mı? (K.K.8)*

Arabası kirenden

Mendil sallar trenden

Abenim nazlı yarım

Nasıl ayrıldın benden(K.K.4)

Kara tren ak tren

Askerleri say tren

Benim yarım kırk beşti

Postasıyla say tren(K.K.8)

İki çeşme yanyana

Su içsem kana kana

Bana edresini ver

Mektup yazayım sana(K.K.8)

Sergenlerde çekirdek

Bostanlarda bitecek

Ben isterim babamdan

Dört davul sekiz köçek(K.K.8)

4.9. Ninniler

Anonim halk şiir içerisinde yer alan ve hece ölçüsüyle söylenen ninnilerde daha çok annenin çocuğuna karşı hissettiği duygular (sevgi, öğüt, dilek, temenni, dua, şikâyet vs.) ifade edilir. Anne ile çocuk arasında, sevgi ve ilgiye bağlı psikolojik bir bağın kurulduğu ninniler, çocuğun ruhsal gelişiminde, sağlıklı büyümesinde ve huzurlu olmasında da oldukça önemlidir. (Şimşek, Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi S. 8, 33-64.)

“Dandini dandini dastana

Danalar girmiş bostana

Kov bostancı danayı

Yimesin lahanayı

Nennilerle beledim

Al bağırdağ doladım

Seni haktan diledim

Nenni yavrum nenni.” (K.K.14)

“Hu Hu Hu Allah

Eylik sağlık ver Allah

Kızım büyür inşallah

Kurban keserim vallah. (K.K.8)

Bahçay kurdum salıncak

Eline verdim oyuncak

Güççük yavrum uyuyacak

Uyuyacak büyüyecek

Nenni nenni. “(K.K.14)

“Dandini dandini dastana

Danalar girmiş bostana

Bostanı yemez otunu yer

Benim oğlum lokum yer.” (K.8)

*“Uyusun da büyüün nenni,
Büyüsün de yürüsün nenni,
Benim oğlum adam olsun,
Nenni yavrum nenni,*

*Hu Allah’ın yoğurdu.
Oğlumu kimler doğurdu?
Oğlumu doğuran ana,
Balınan mı yoğurdu?” (K.K.24)*

4.10. Bilmeceler

Bilmeceler, sözlü halk edebiyatının en yaygın ve zengin verimlerinden olmakla birlikte, yenice de önemli örnekleri vardır. Tabiat olaylarından etkilenen ve bir nesneyi veya olguyu bulmak amacıyla sorulan soru şeklidir (Elçin, 2004: s.607).

"Benim üç kızım var ikisi birbirine bakar biri bana bakar, (Ocak)"

"Kat kat döşek bunu bilmeyen eşek. (Lahana)"

"Tepsinin içinde iki tavuk, biri sıcak biri soğuk (Güneş ve Ay)"

"Alçacık dallı yemesi ballı (Çilek)" (K.K.8, K.K.12)

"Elemez melemez, Ocak başına gelemiz (Yağ)"

"Ağzı açık aya bakar (Bulgur dibeği)"

"Yer altında sakallı baba (Pırasa)"

"Çalı dibinde bi yoğurum hamur (Tavşan)" (K.K.8)

4.11. Dualar

Dua yaratıcıdan bir şey istemek amacıyla yapılır. Farklı bir şekilde ise de bir kişinin başka bir kişiye iyi niyet içeren sözcükler topluluğudur. Müspet kelimeler içerir.

Yenice ilçesinde kullanılan alkış (dua) örnekleri şunlardır;

"Su gibi aziz ol"

"Allah dert verip derman aratmasın"

"Allah kimseyi aç-açık bırakmasın."(K.K.11)

"Allah kapılara bakıtmasın"

"Allah, ağrı göstermezsin"

"Allah, bir yastıkta kocatsın"

"Allah, el ayağa düşürmesin"(K.K.10)

"Allah, gönlündekini hayırlıysa versin"

"Allah, işini rast getirsin"

"Rabbim, muradına erdirsin" (K.K.24)

"Allah, razı olsun"

"Allah, sıkıntı, derman vermesin"

"Allah, tez kavuştursun"

"Allah, acı sızı vermesin"

"Rabbim hayırlı ömür versin"

"Allah'a emanet ol"

"Allah imandan Kuran'dan ayırmasın"

"Fatime Ana'mıza komşu olasın" (K.K.10, K.K.11)

4.12. Beddualar

Beddua ise tam tersidir. Kendisine yapılan bir kötülük sonucunda menfi olarak söylenen, karşısındakine kötülük dilemek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yenice ilçesinde kullanılan beddua örnekleri şunlardır;

"Başına taş düşsün."

"Boynu altında kalası"(K.K.23)

"Boyu devrölesü"

"Canın çöksün." (K.K.3)

"Ellerin dert görmesin"

"Emdiğın süt haram olsun."

"Geberesi" (K.K.6)

"Gençliğine doyma"

"Gidişın ola (da), dönüşün olmaya." (K.K.25)

"Gözünü toprak doyursun"

"Hatır soranların çok olsun."

"İki gözün önüne aksın" (K.K.24)

"İyilik bilmeyen nankör"

"Kese dibi görmeyesin." (K.K.21)

"Ocağın sönsün"

"Sabaha çıkmayası" (K.K.12)

"Doğanna yemeyesice" (K.K.2)

"Ermeyip de ermeyesi"

"Devrölesi, Devrölmeyesi"

"Gıran giresi"

"Sürüm sürüm sürünesi"

"Sürüm sürüne inşallah"

"Zehir zıkkım olsun" (K.K.23)

"Zıbarası"

"Sabaha leşin çıksın emi"

"Adı batasica" (K. 22)

"Emdiğin süt haram olsun"

"Boynun altında galasica"

"Gözüne dizine durasica" (K.K. 24)

"Hortlayasica"

"İki yakası bir araya gelmeyesice"

"Ocağına incir ağacı dikilesi"

"Zıkkımın kökünü yiyesi"

"Ellerin gırılısın"

"Gidişin olsun da dönüşün olmasın." (K.K. 25)

4.13. Yenice Ağız Sözlüğü

Anadolu'nun pek çok yöresinde olduğu gibi Yenice'nin de yerel ifadeleri vardır.(K.K.8). Biz bunlardan Yenice yöresinde kullanılan yöresel söyleyişlerden bazıları şunlardır;

Tablo 1. Yenice Yöresinde Kullanılan Yöresel Sözcükler ve Anlamları

A	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Aba	Abla
Abıca	Amca
Abıla	Abla
Abıldamak	Emeklemek
Abudun gazı	Obur, açgözlü
Abugat	Avukat
Adda	Koş (çocuklar için)

Adı batasica	Kahretsin seni (İlenme sözü)
Afat	Yağmurun çok şiddetli yağması
Afur	Ahırda hayvanların yem yediği oluk biçimindeki bölüm
Aganın	Abisinin
Agubat	Avukat
Ağıl	Üstü açık keçi, koyun barınağı
Ağmak	Çıkmak, yükselme
Ağnanmak	Kaşınmak isteği ile merkebin yerde sırt üstü dönerek yuvarlanması
Ahdarmak	Aktarmak, devirmek, altını üstüne getirmek
Ahdıman	Bir şeyin yerine getirileceğine dair söz vermek, vaatte bulunmak
Ahıldamak	Çok yorulmakla nefesin tıkanması
Ahlat	Yabani armut.
Ahraz	Dilsiz
Ak-bak	Bembeyaz
Akuru	Yamaçlarda, eğimli arazilerde enine düz ve yan yol.
Aklan	Su kanalı, ark
A'la	Genellikle diken ve çalıdan oluşan çit
Alaf	Hayvan yemi, aşırı sıcak
Alaşa	Çok konuşan, dedikoducu
Alaz	Sürülmemiş toprak
Alaz kalmak	Sönmemiş ateş
Allasen	Allah'ını seversen
Alma	Elma
Ameden/Amadan	Aniden
Anadın mı	Anladın mı?
Andaval	Aptal, bön, beceriksiz
Anda bunda	Gelişi güzel
Anız	Ekinin kesildikten sonra tarlada kalan sapı
Apışıp kalmak	Şaşırarak
Arka	Sırt, dayanak

Arkaşmak	Birbirine arka çıkmak, yardımcı olmak.
Aşa	Aşağı
Aşam	Akşam
Aşası	Aşağısı
Aşerme	Hamileni bazı yiyecekleri çok arzulaması yada istememesi
Aşık atmak	Rekabet etmek, iddialaşmak
Aşma	Aşılı fidan
Aşmak(argo)	Hayvanın cinsel ilişki için diğer hayvanın sırtına çıkmak
Aşna fişna/ Aşna fişne	Gizli dost
Atlama	Bahçe veya bir arazide engeli aşmak için her iki tarafında kısa merdiveni olan geçit.
Avaç	Ağaç
Avanak Otu	Sigara
Avarmak	Ağarmak
Avla	Bahçe etrafına yapılan çit, engel
Avu	Zehir
Avurduna maşadına	Kızgınlıkla söylenen bir nevi küfür
Avuz	Doğum yapan ineğin ilk günlerde verdiği süt
Ayakyolu	Tuvalet
Ayarlamak	Evlik için gönlünü etmek
Ayıtlamak	(Taneleri) Seçmek
Azarmuk	Azar
Azıtmak	Anormal hareketlerde bulunmak
Azmak	Hiddetlenmek, delirmek, kontrolünü nü yitirmek
Azuk	Yiyecek, yol yiyeceği, erzak

B	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Badak	Erkeklik organı, taşak
Badılcan	Patlıcan
Bağa bak	Bana bak

Bağırdak	Küçük çocukların göğüslerine sarılan kuşak
Bah hele, Bakale	Olumsuz bir durum karşısında şaşma sözü (Bah hele şu adamın yaptığına!)
Bakal	Kara tavuk, av kuşu
Bakam	Bakayım; 'yap bakam da görem."
Banak	Lokma, bir lokmalık ekmek parçası
Banmak	Ekmek parçasını batırmak, suya gömülme
Basak	Merdiven
Batasıca	İlenme sözüdür.
Beğildeme	Uykuda veya beklenmedik anda dış etkilerden ürkme
Bekimek	Hayvanların girmesini önlemek için bağ, bahçe, tarlanın etrafındaki açıklıkları taş, diken veya çalılarla kapatmak.
Belemek	Çocuğu kundaklamak, sarmak, beşiğe bağlayarak sararak yatırmak veya kuma gömmek
Belertmek	Kızgınlıkla gözlerini alabildiğine açmak
Bellemek	Öğrenmek 'Dersini yice belledi.' Toprağı Kazmak
Berek	Börek
Beti benzi atmak	Beti benzi atmak
Bezek	Süs
Bıçak	Ev içinde kap kaçak konulan yer, küçük göz
Bıdık	Yumurta
Bıdırdamak	Gürültü yapma
Bıldır sene	Geçen yıl
Bıtırak	Kırlarda yetişen dikenli bir otun dışı, dikenli tohumu
Bıyıl	Bu yıl
Bızalacı	Buzağılayıcı / koyun, keçi, inek
Bızlamak	Hayvanlar için) Doğurmak
Bidene	Bir tane, bir adet
Bıdıkım	Bir lokma

Biguruk	Azıcık
Bihamla	Çabucak, Bir Hamlede
Bikerem	Bir kere
Bilassa	Özellikle
Bilesük	Bilezik
Bili bili	Tavukları çağırmak için kullanılan ses.
Bismillasuz	İşleri ters giden, uğursuz
Boduk	Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz
Boğarsuk	Bağırsak
Boh boh	Köpeklere çağırmak
Bohça	Çeyiz
Bolbazarı	Bolu pazarı (pazartesi)
Bol bolamaç	Çok, bol
Bonduruk	Boyunduruk
Boylamak	Su derinliğini boyla ölçmek
Boyna	Durmadan, ha bire
Bozak	Domuz yavrusu
Böcük	Böcek
Böğün	Bugün
Budum	Kardeşim
Buğar	Köy pınarı
Bunar	Pınar
Buğütlen	Böğürtlen
Bunculayın	Bu kadarını
Burunsuluk	Hayvanın yem yemesine engel olmak için başına takılan metal aygıt
Bürük	Tarlalardaki çalı ve diken topluluğu

C	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Caara	Sigara
Cam	Pencere
Camekan	Komedin

Cenabet	Erkek ve kadınlarda gusül abdest almayı gerektirecek durumda olmak
Cerat	Vücuttaki iltihaplanma
Cereme	Bedel, ceza
Ceyran	Elektrik
Cık gada	Azcık
Cılbır	İnce ve dar patika yol
Cıngan	Çingene, roman
Cırcır	Fermuar
Cırmalamak	Tırmalamak
Cıs çıplak	Çırılçıplak
Cibe	Keçi yavrusu
Cibiyetsüz/Cibiliyetsiz	Soysuz, sütü bozuk
Cice	Abla, büyük kız kardeş
Cicik	Güzel
Cin	Küçük, ufacık
Cincile	Dağlarda yetişen iyi cins bir mantar
Civek	Koyu kırmızı, küçük taneli kiraz
Cizleme	Yağda veya sacda sulu hamurdan yapılan ekmek
Cööz	Ceviz
Cıp cıp/Cıbı Cıbı	Banyo yapmak (bebekler için)
Curuk	Hindi
Cücük	Soğanın tohum veren uzun sert yaprağı
Cümcük	Çimdik

Ç	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Çalı	Fasulyelerin tırmanması için toprağa saplanan sopa. Çubuk olarak da bilinir.
Çalpalamak	Çalkalamak
Çanak	Ağaç veya madenden yapılmış kap
Çanak	Tabak
Çangal	Akarsuyun sığ bir alanda taşlardan sekerek hızla akması

Çapaçul	Üstüne başına özen göstermeyen
Çaşıt/ Çaşıt Çat	Bacak arası. (Dedem çatını kaşdı)
Çatuk	Üzüm omcası
Çekiş etmek/Çeğiş etmek	Kavga etmek
Çekişme	Ağız dalaşı
Çentik	İşaret
Çetlemük	Çitlembik
Çıbık	Çubuk
Çıfit	Öteberi, eşya
Çığ	Ağaç kabuklarından yapılan ve üstünde yemek, ekmek taşınan yayvan tepsi
Çığ	Tabak taşınan ve ağaç kabuklarından örülen bir sini çeşidi
Çığır	Karlı yollarda kürekle açılan yol, iz
Çıkım	Bahçe kazarken mola vermeden kazılan alan.
Çıkırık	Genellikle tahtadan yapılan tarla, sokak kapısı
Çılpı	Çalı çırpı
Çınga	Ateş parçası, kıvılcım
Çıtçıt	Kumaşın ya da üzerine dikilmiş buldukları şeyin iki kenarını üst üste getirerek birleştirmeye yarayan, birbirinin içine girerek kapanan, iki parçadan oluşan tutturmalık.
Çıtma	Yumurta ve pırsadan yapılan patates salatası
Çıtman	Küçük, saplı süt bakracı
Çisemük	Sis ve yağmurlu hava
Çit	Küfe. Saman vb. nesnelere konulduğu sepet
Çizi	Çift sürerken sabanın toprakta açtığı iz.
Çoğgen	Çokça
Çon/ Çon Çökelez	Tırık, sincap
Çöpel	Kalbur üstünde kalan tane
Çörtük	Ahlat; hayvanların nallama esnasında ayaklarını havada tutmaya yarayan çatal

	ağaç
Çörtük	Özellikle kömüş nallarken ayağına bağlanan ağacı yukarı kaldırmaya yarayan v seklindeki ağaç, (eşek)
Çötüre	Ağaçtan yapılan su testisi.
Çövmek	Zıplamak, sıçramak
Çükündür	Kırmızı pancar

D	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Dadak/ Dana baklası	Koca bakla, iç bakla, tane bakla
Danacı	Düğünlerde kız tarafının erkek tayfası
Dangırdamak	Alakasız, boş boş konuşmak
Daniskası	En iyisi
Danlamak	Alay etmek
Daraba	Bahçe çevresine çekilen tahta perde, tahta bölme
Darak	Tarak
Dav	Dağ
Debertmek	Karıştırmak
Değmen	Değirmen
Dehlemek	Kovmak
Dekmük, Tepük	Tekme
Dengilmek	Yıkılmak, yatıp uzanmak.
Densüz	Münasebetsiz
Destire	Testere
Devek	Üzüm salkımı
Devrek bazarı	Pazartesi
Devrülesi, Devrülmeysi	İlenme sözü
Dey da	İşte orda (işaret)
Deymen	Değirmen
Deyüs	Namusunu kıskanmayan
Dıkım	Ağza bir kerede alabilecek büyüklükte ekmek parçası
Dızıklamak	1.Çabuk, acele hareket etmek.

	2. Koşmak, kaçmak, seyirtmek.,
Diklimbaş	Takla
Dikme	Meyve fidanı
Dinelmek	Ayakta beklemek
Dingildek	Hafif Meşrep
Direşmek	Sözünden veya kararından dönmemek, direnmek
Doğul	Davul
Dokumak	Kestane ve ceviz gibi yemişleri sılıkla düşürme
Dolaşuk	İki yüzlü
Dolukmak	1. Ağlayacak hale gelmek, ağlamak üzere olmak, 2. İçi dolmak, efkârlanmak, birisiyle dertleşme ihtiyacı duymak, 3. Gözleri dolmak
Dombay	Ağır aksak hareket eden / kişi
Döner	Akarsuyun bir derin zeminde etrafında dönerek aktığı derin çukur
Döngel	Muşmula
Döşek	Yer yatağı
Duragalmak	Yorulmak
Dutturmak	İşemek (Sidik için)
Düdükleme	Aldatmak, kandırmak. Zorla cinsel ilişkiye girmek
Dünbek	Dümbelek
Dünür	Evlenmiş olanlardan oğlan tarafı
Dünürşü	Evli olan taraflardan kız tarafı
Düttürü	Dar, kısa, yıkanmış da çekmiş gibi duran giysi
Düzen	Küçük kilim dokuma tezgâhı
E	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Ebücük	Buzağı
Ecük, eccük	Azıcık, biraz

Ehdi	Mal varlığı olmayan, züğürt
Ehmet'a	Ahmet Ağa
Ekleşme	Musallat olmak, takılmak, kavga aramak
Elekçi	Çingene
Elekçi garısı	Hiç durmadan gezen, orda burda vakit geçiren
Elemiyon	Alüminyum
Eletmek	Götürmek
Elcek	Bazı aletlerin tutma yeri, sapı.
Elicek	El değirmenini çevirmek için el ile tutulan yer, yüksekteki meyveleri indirmek için kullanılan uzun sırık
Elimsağma	Gökkuşağı
Elizahman	Ebemkuşağı, alkım, gökkuşağı
Ellam	Sanki
Ellehem	Galiba
Elleme	Karıştırma
Ellik	Eldiven
Encek	Kedi yavrusu
Enderi	Kadın elbisesi
Endi gün	Önceki gün
Endi yıl	Geçen yıl
Enemek	Kısırlaştırmak (Hayvanlar için)
Enselemek	Yakalamak
Epesgi	Çok eski
Erkeç	Genç teke
Ermeyesi	İlenme, azarlama sözcüğü.
Erük	Erik
Esger	Asker
Eşgare	Göz göre göre, alenen
Eten	Döl yatağındaki süngerimsi bir yapı.
Evitlemek	Ayıklamak, seçmek.
Evlek	Saban çizgisi
Evmek	Acele etmek

Evsü	Ucu sönmekte olan yanmış odun parçası
Eyin baş	Üst baş, giyim giysi
Eylek	Gölgelik

F	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Fasit	Kıskanç, Arabozucu (kadın)
Fer	Güç, kuvvet
Ferasetsüz	Anlayışsız
Fırlama	Piç, çok yaramaz, gözü açık
Fışarna	Yağmurla karışık sert rüzgâr
Fışırdamak	Ekşimək
Fışkı	Hayvan gübresi
Filke	Musluk
Filinta	Yakışıklı
Fişeklemek	Tahrik etmek
Fitlemek	Birini, başkasına karşı kışkırtmak
Fol	Tavukların olur olmaz yerlere yumurtlamaması için yumurtlaması istenilen yere konulan yumurta.
Fors (atmak)	Artistlik yapmak, hava atmak, caka satmak.
Fos	Çürük, boş, kof
Fosforlu	Yollu kadın
Furdola	Komple, çepeçevre

G	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Gabalak	İsbıt, zılbıt
Gadun	Kadın
Gafakocanı	Nüfus cüzdanı
Gakluk	Evlerin dış kısmına ve pencereye bitişik üzerinde meyve kurutulan geniş ve düz çıkıntı
Gakmuk	Hafif yumruk

Galaba	Kalaba
Galan	Artık
Galiye	Kara lâhana köklerinden yapılan bir yemek türü
Galtak	Fahişe kadın
Galtak:	Orospu (kadın)
Gandak	Kanal, çukur
Ganmak	Doymak, inanmak
Gapgacak	Tencere, tava (mutfak araç gereçleri)
Gara guş	Karga
Gara mancar	Kara lâhana
Garannuk	Karanlık
Garartı	İşaret, gölge. (Duvarın arkasından bi garartı geçti)
Garban	Ağaç kabuklarından örülmüş çamaşır sepeti
Garıl garıl etmek	Yerinde duramamak
Gari	Artık, bundan böyle
Garnı guruldamak	Karnından ses gelmek
Garşu	Karşı
Gartlaç	Mısırdan yapılan yufka ekmeği
Garuk	Olmamış yabani üzüm
Garuldayuk	Yerinde duramayan, sürekli kıvranan
Gaşal	Mısırın kurumuş yaprağı
Gaşuk	Kaşık
Gatik	Sarımsaklı yoğurt
Gave	Kahve
Gavil	Sözleşme
Gavlak	Çınar ağacı
Gavlamak	Deri değiştirmek
Gavuç	Fıtık
Gavuk	Kaya, çürümüş ağaç ya da dişlerdeki oyuklar, takke, bere
Gavuş	Tabana döşemelik tahta

Gaygana	Bir tür omlet, yağda yumurta.
Gayış	Kemer
Gaynamak	Alay etmek
Gayrak	Düz, yassı taş
Gebedek	Şişman, göbekli
Gelingadun	Gelincik, sincap
Geliya	Geliyor
Gem	Ekin demetlerini bağlamaya yarayan uzun buğday sap
Gerelti	Perde
Geriz	Lağım
Gevmek	Ağızda katı bir şey çiğnemek, geviş getirmek.
Gı	Kadın ya da kızlara ünleme sözü (Öte git gı)
Gıdır	Yeni
Gıç	Göt, ayak
Gımıl gımıl	Yavaş yavaş
Gındap	Sel veya bağlanan sağlam ve kalın sicim
Gınguç	Cevizin kabuğundan bütün halinde çıkarılmışı
Gıran giresice	Hastalığa, derde yakalan anlamında bir beddua
Gıremisse	Boyna takılan beşibirlikten daha ince bir altın
Gırıdak	Kendini beğenen, çalımlı (kimse)
Gırma	Hayvan yemi olarak kullanılan kırılmış tahıl
Gırnata	Klarnet
Gısabacak	Kısa boylu
Gıt	Az, yetersiz
Gıygaşuk	Aralık (kapı, pencere vb. şeyler için)
Gıyık	Küçük, ince ve sivri tahta ya da kemik parçası, kıymık.
Gıymuk	İnce çıra parçası
Gidişmek	Kaşınmak

Gobel	Küçük erkek çocuk.
Goca'ba	Dede
Goca'na	Nine
Gocamak	İhtiyarlamak
Gocuk	Tek parça hayvan postundan yapılan ceket
Godak	Eşek yavrusu, anne veya babasının arkasına takılan çocuk
Goğ	Birinin arkasından dedi kodu etmek
Goruk	Üzümün olmamışı
Goşma	Öküzlerle bir seferde yakmak için getirilecek uzun kütük
Goşmak	Öküzü kağına bağlama
Göbel	Yaramaz çocuk
Göbez	Köpek yavrusu
Gökyaşıl/Gökyeşil	Kertenkele
Gömgök	Ham
Gön	Hayvan derisi
Gönü dönmek	Midesi bulanmak
Göresimek	Özlemek
Göt döşeği	Yer minderi
Göt veren	Bir tür küfür
Götlek	Götçü, göte düşkünü, homoseksüel, işine gücüne güvenilmez kimse.
Götümek	Götürmek
Götün götün	Geri geri
Gözer	İri gözenekli kalbur
Gözgöre	Ocakların ve büyük dolapların iki yanındaki küçük hürecikler.
Grevet	Karavat
Gubarmak	Gururlanmak, kibirlenmek
Gubuz	Palavracı
Gullep	Menteşe
Gunnacı/ guzlacı	Hamile (büyük baş hayvanlar için)
Gurcalama	Kurcalama, karıştırma. "Televizyonu

	gurcalama bozasın."
Gursak	Guatr,ümük
Guslane	Banyo
Gutnu	Pamuk ile ipek karıştırılarak dokunan kalın, parlak ve kırmızı bir tür kumaş Guvayigünü: pazar günü
Guvayigünü	Pazar günü
Guymek	Koymak (Tencereye su guy)
Guytak	Küçük çukur
Güccek	Küçücük
Güdük	Kısa boylu
Güdüman	Şimşek
Gündöndü	Ayçiçeği
Güppedek	Birdenbire, ansızın
Gürel	Hindi

H	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Haddak	Aniden
Hak alma (günü)	Gelinin baba ocağından alınacağı gün
Halbüsem	Halbuki
Hambar	Ambar
Haral	Büyük çuval
Harar	Büyük çuval
Hasıl hasıl	Nefes nefese
Havallahi	Vallahi yemin sözünün pekiştirilmesi
Haybe	Boşu boşuna, işe yaramaz, anlamsız
Hazetmek	Sevmek, hoşlanmak
Heleşe	Gereksiz yere konuşan, cıvık ve samimiyetsiz
Herene	Kazandan küçük tencere
Heybireme	Vah vah, tüh tüh
Hey bire medet	Bütün emekler boşuna
Hikkık	Hıçkırık

Hıra	Kardeşlerden küçüğü
Hırcacuk	Ufacık
Hışdamak	Konuşmak, ses çıkarmak
Hışırdamak	Şımarıklık yapmak
Hıyarağası	Gereksiz kibirlenen
Hiba etmek	Bağışlamak
Hin	Kurnaz, açığöz ve uyanık kişi(kimse)
Hodan	Kabalak, Isbit, zılbıt
Hol	Tavuğun yumurtlayacağı yeri şaşırması için follukta sürekli bırakılan yumurta
Holluk	Kümesin içinde tavuğun yumurtlayacağı yer
Hom hom etmek	Söylenmek
Hora geçmek	İyi olmak
Hotalak	Yuvarlak, tombul (kişi)
Höcüre	Çok eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş
Hunge	Çöp atık madde, genelde yonga talaş toz karışımı atıklarda kullanılır
Hurun	Fırın
Hutun	Ayran çalkamak, yağ yapmak için kullanılan dar silindir ağaç boru
Husa Çekmek	Merak Etmek
Husa	Endişe
Hutun	İçinde yoğurt çalkalanarak ayran ve yağ çıkarılan içi boş, silindir biçiminde ağaç kutu
Hüşge	Şırası alınmış meyve posası

I	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
İçcak	Sıcak
İralamak	Uzaklaşmak
İraametli	Rahmetli
İscak	Sıcak
İşdanacık	İşte

İ	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
İdare	Küçük silindir biçiminde, tenekeden yapılmış, gazyağı ile kullanılan bir aydınlatma aracı
İlyan	Leğen
İmza çakmak	İmza atmak
İnahtar	Anahtar
İrende	Rende
İrkilmek	Sıçramak
İskelen	Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı.
İynedenlik	İğneyi batırarak saklamaya yarayan sünger.
K	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Kabalak	Kabak yaprakları biçiminde etli ve tüylü yaprakları olan, kırlarda ve su kenarlarında yetişen bir bitki
Kafakoçanı	Nüfus cüzdanı
Kak	Kurutulmuş elma, armut ve erik. elma, armut ve erik kurutulup güneşte bekletilir ve kışın tüketilir
Kaklamak	Dilimlemek (meyveler için)
Kalak	1. Kocaman burunlu, 2.Utanılacak derecede suç, 3.Kasketin siperliği
Kalaylamak	Sövmek, küfretmek
Kapele	Gömlek
Karban	1.Götü kocaman
Kaş	Yokuşun düzlüğe çıkılacak yeri, yokuşun başı
Kavlamak	Deri değiştirmek (sürüngeleler için),soymak, soyulmak
Kelem	Beyaz lahana
Kemre	Hayvan dışkısı, gübre

Kendürük	Zayıf, cılız
Kerata	1.Ayakkabı çekeceği 2.Yaramaz çocuk
Kerhaneci	Asıl manası, testi ve tuğla ocağı sahibi, sık sık genelevine giden kişi
Kerrat cetveli	Çarpım tablosu
Kerti	Çıkıntı, ahşap üzerindeki iz
Kes lastik	Beyaz spor ayakkabısı
Keşkek	Dövülmüş buğday ve etle pişirilen yapılan yemek türü
Kıçın kıçın	Geri geri
Kılçan	Keçi kılından yapılmış döşek
Kıpuşuk	Kirpikleri yapışık gibi olan (kimse)
Kırmak	Tıraş etmek
Kışalamak	Kovalamak
Kiren	Kızılçık meyvesi
Kişlik	Özel günlerde giyilen elbise
Koğu ışığı	Ay ışığı
Koğucu	Dedikoducu, söz getirip götürən, arkadan çekiştiren.
Komar	Orman gülü
Koyvermek	Bırakmak
Köhnemek	Meyvelerin aşırı olmuş hali.
Köhnü	Köhnemiş
Köklük	Ürün ekilmek için orman veya koruluktan açılan tarla
Kölek	Hayvanların çiy ile birlikte toprak içinde ve zemindeki oluşan suyu içtiklerinde rahatsızlanıp sağa sola can havliyle koşması
Kömeç	İki saç arasında ya da külde pişirilen mayasız ekmek.
Kömüş	Manda
Köpen	Eski püskü, çul
Köstek	Kağmı Arabasının yokuş aşağı inişlerde hızlı gitmemesi için tekerleğin aralığına bağlanan zincirli fren sistemi

Kösüre	Kesici araçları bilemeye yarayan bileği taşı
Kötürüm	Felçli
Kubuz atmak	Böbürlemek
Kumbe	Sirke, pekmez, turşu koymaya yarayan toprak kap
Kurbaa	Kurbağa
Kuskuç	Saç tokası
Külük	Kuluçka
Kümpür	Patates

L

<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Lay lom	Avare
Lom lom	Herkese kırıcı laflar eden

M

<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Mafat	Ölüm
Mahna	Bahane
Marazat	Yaramazlık yapan (çocuk)
Masusdan	Yalandan
Matçalı	1. Hastalıklı, dertli, kötü. 2. Yangılı.
Mavin	Muavin
Maya	Domates
Mayış	Maaş
Meccene	Bedava
Meh	Al anlamında verme sözü
Melake	Melek
Melhe	Suyla gelen çok ince toprak veya mil
Meyter	Mehter. Davul zurna ekibi
Mıkdar	Muhtar
Miyancı	Yaltakçı

Moh moh	Köpek gel
Mormeni	Mora yakın
Montkemer	Mont
Musaf	Kuran-ı Kerim
Müdde-i umum	Kamu adına iddiada bulunan, yani nam-ı diğer savcı
Müstembel	İkinci el (giyecek)
Müzevir	Çok dedikoducu, ispiyoncu

N	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Nacak	Balta
Nalet	Miskin
Namazlağı	Üstünde namaz kılınan post, kilim gibi seccade
Naştaba	Naşrapa
Nemelam	Neme lazım
Neminaan	Sana ne
Neminam	Neme lazım
Nesibetsüz	Münasebetsiz
Netcen	Ne edeceksin
Nevazil	Nezle
Niccene	Aniden /niccene köşeden karşıma çıktı
Niğman	Ne kadar, ne çok / Niğman da güzel

O	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Ocaklık	Mutfak
Oklaç	Oklava
Okuluk	Düğüne davet etmek için dağıtılan tatlı; börek, baklava. Okuntu

Ö	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>

Öcübe	İnatlaşan
Ödle	Korkak
Öndüggün	Önceki gün
Örege	Eğrilmekte olan yün, keten vb. şeylerin tutturulduğu, bir ucu çatal değnek
Örendere	Hayvan dürtmeye yarayan değnek, üvendire
Örtmen	Öğretmen
Örüsger	Rüzgâr
Öselek	Taneleri alınmış mısır koçanı
Össet	Tam zamanında
Ösüre	Yuvarlak taşlı bileyi aygıtı.
Öte geçe	Karşı taraf
Öte git	Biraz git
Ötürük	İshal, cıvık dışkı
Öyy !	Efendim

P	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Pala	Çocuk bezi
Palta	Ceket
Panga	Banka
Pantul	Pantolon
Partal	Patavatsız
Patıramak	Söylenmek
Patlak	Mısır patlağı
Patpat	Yuvarlak ve biraz kalınca ekmek
Pavruka	Fabrika
Pelit	Çınar, meşe vb. ağaçların meyvesi
Pestil	Dut kuru su kaynatılıp içerisine nişasta karıştırılıp kıvam aldırıldıktan sonra temiz bezler üzerine dökülerek, güneşte kurutulmasıyla yapılan enerji verici yiyecek. Köyde ise erikten de yapılır.
Peşkir	Havlu

Petek	Ayı yavrusu
Pıtmak	(Çocuklar için) Büyük çişini yapmak
Pislaç	Sac üstündeki ekmeği çevirmeye yarayan ince yassı tahta araç
Poğ	Beyaz ve kenarları renkli boncuklarla bezenmiş başörtüsü
Porum	Abartma, yalan
Poşu	Kaşkol
Potlak	Mısırın közde kızarmış hali
Potuk	Tombul çocuk
Poyra	Un değirmenlerinde, değirmen taşını döndürmeğe yarayan basınçlı suyu akıtma huni
Pösün	Ağaçların kuzeye bakan tarafında nemden dolayı oluşan kalın tüylü tabaka
Pötlek	Dışarıya çıkık (göz)
Puş	Kalleş, pezevenk
Püren	Çalılık ve sık otlı yerler

R	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Rabişce	Rabia abla
Rahmet	Yağmur

S	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Saduç	Düğünde gelin ve damada eşlik eden erkek
Sakırama	Sürekli titreyen
Salahna	Boş gezen, avare
Sallamamak	Önem vermemek
Sayat	Dam
Saylamak	Geçerliliğini kabul etmek/etmemek.
Sefte	Siftah
Sekizen	Seksen

Seleba	İnce ip
Semet	Duvak günü
Sergen	Raf
Seyirtmek	Koşmak
Seyitmek	(Bir iş için) Koşmak
Sındı	Makas
Sıracalı	Öfkeli, kırıcı
Sıran	Hamur kazıyıcı
Sırgan	Isırgan
Sırnaşmak	Kavga çıkarmak için tahrik etmek
Sırtarmak	Dişlerini göstererek gülmek, sırtırmak
Sırtarmak	Karşı Gelmek
Sıyrık	Deli, aklını yitirmiş
Sini	Üzerinde yemek de yenilebilen yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi
Sipsi	Söğüt dalından yapılan düdük
Sittin sene	Ebediyen
Soğukluk	Hoşaf suyu, komposta
Soluvan	Nefes darlığı olan
Sonracıma	Ondan sonra
Sormak	Emmek
Sorutmalık	Düğünden sonra damadın kız evini ziyaret ettiğinde kızın anne veya babasından bir hediye (genellikle hayvan veya tarla, arsa) almadan sofraya başında konuşmadan ve hiçbir şey yemeden beklemesi
Söm söm	İçine kapanık
Söme	Aptal, sersem
Sömek	Mısır koçanı
Sömen	Taranmış yumak biçiminde yün
Su'acı	Uçlarına kova takılarak omuzda taşınan ağaç
Suruk	Uzun boylu ve zayıf / kişi
Susa	Yolun, yerleşim yerine tepeden girdiği yer
Sübek	Beşikteki erkek çocukların sidik şişesi veya sidiği bir kaba akıtacak boru

Sühlü	Lanet, beceriksiz (gelin)
Sükkâm	Nezle, grip
Sürtük	Çok gezen
Süsmek	Büyükbaş hayvanların kafalarıyla saldırması
Süydük	Siydik, idrar

Ş	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Şarampul	Uçurum
Şartosun	Vallahi, inan ki
Şebel	Kara, iftira
Şehmelik	Bir metre boyunda söğüt yaprağına benzer yaprakları olan ve hayvan yemi olarak kullanılan kokulu bir ot.
Şeytanarabası	El arabası
Şına	Araba tekerleklerindeki demir çember
Şipidik	Terlik
Şiringil	Gaz lambalarına gaz yağı koymak için kullanılan plastik huni
Şu nimetle dursun	Yapmadığına dair yemin sözü
Şüfer	Şoför

T	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Tabula	Büyük ve geniş sofra
Tahra	Sitem
Takadok	Geyik mantarı
Takaüt	Emekli
Takdelen	Ağaç kakan kuşu
Tâla	Tarla
Takanak	Borç (para)
Tebdili mekân	Evlenecek kız ile erkeğin resmi nikâh işlemi

Tebe	Fıtık
Tecevüz	Yaramaz çocuk
Tek dur	Yaramazlık yapma, uslu dur
Teskere	Yapılarda malzeme, harç vs. taşımak için kullanılan, dört kollu ve iki kişinin taşıdığı tahta araç.
Tıhan	Tava
Tınar	bkz. Tınaz
Tınaz	Harman yığını
Tırık	Sincap
Tırka	Küçük yük vagonu
Tırkız	Kapı sürgüsü, dayağı, mandalı.
Timi	Don (erkekler için)
Tirki	Hamur teknesinin küçüğü,
Tonra	Kir, pas
Tosba	Kaplumbağa
Tosurdamak	Surat asmak
Toz gada	Azıcık
Tömbelek	Yuvarlak (taş)
Tömek	1. Ahır penceresi 2. Açıgözlü, obur
Tutak	Ateş üstündeki kabı tutup indirmek için bez vb. şeylerden yapılan tutacak
Tüğnük	Kör düğüm
Tüllü	Türlü

U	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Uğden	Önden (Sen uğden gide dur)
Umsuluk	Uman, ümit eden
Urba	Evlenecek kız için alınan özel giyecek
Usulcanah	Yavaşça
Uşak	Erkek veya kız çocuk
Uyuntu	Uyuşuk, pısırık(K. 8)

Ü	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Ümükleme	Boğazını sıkmak
Üşütmek	Delirmek, saçmalamak

Y	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Yağcı	Dalkavuk
Yağlak	Tereyağı çalınmış ekmek
Yal	Hayvan yiyeceği
Yalabuk	Şimşek
Yalak	Su oluşu(K. 12)
Yangın olmak	Âşık olmak
Yapışmak	Tutmak
Yarın	Sırt
Yarsımak	İmrenmek, öykünmek
Yaslaç	Hamur açma tahtası
Yaşmak	Raf
Yatsı mehli	Yatsı namazı vakti
Yav	Yahu (Ne diyorsun yav?)
Yavsu	Kene
Yel	Ağrı, sızı, romatizma
Yenil	Hafif
Yeye	Bostan, bahçe gibi yerlere girmeyi huy edinmiş mal
Yuka	1. İnce, zarif anlamında (Zavallı, çok yuka giyinmiş üşür), 2. Sığ (Derenin yuka yerlerinde çimin, derine gitmeyin), 3. Yufka, 4. Duygulu (Çok yuka yürekli adam)
Yuntu	Bulaşık suyu

Yüke	Akarsuyun derin olmayan yeri, sığ
Yüklü	Hamile
Yüklük	Odalarda yatak yorganın istiflendiği kapalı bölüm
Yülümek	Kazımak (ot vs..)
Yüznumara	Tuvalet

Z	
<i>Kelime</i>	<i>Anlamı</i>
Zaar	Herhalde(K. 12)
Zaretmez	Zararı yok
Zıngıdak	Aniden (durma)
Zıngıldamak	Sabit durması gereken bir şeyin sallanması
Zıvat	Sırt
Zıyrat	Arife günü
Zırzop	Aklına eseni yapan(K. 8)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Her milletin kendisine ait örf, adet, gelenek ve görenekleri bulunmaktadır. Bu sebepten dolayı her toplum kültürel yapılarının farklılığı sebebiyle diğer toplumlardan ayrılmaktadır. Karabük ilinin Yenice ilçesi de daha önce pek çok topluma ev sahipliği yapmasının sonucunda zengin bir kültürel mirasın ocağı olmuştur. İlçenin daha önceleri Zonguldak iline de bağlı olması kültür çeşitliliğini ortaya çıkarmıştır. İlçenin Karabük iliyle karayolu bağlantısının 2000’li yıllara kadar bulunmaması tek ulaşımın demiryolu ile olması, Yenice halkının maden işlerinde iyi olması, iş sahalarının da genellikle Karabük’te bulunması gibi sebeplerden dolayı kültürel anlamda da etkilenme fazla olmuştur. Özellikle ulaşımın demiryolu ile gerçekleştirilmesi yaşamı fazlaca etkilemiştir ki türkülerde ve maniler de bu olayı görmek mümkün olmuştur.

Somut olmayan kültürel miras unsurları arasında bulunan ritüeller, sözlü kültür öğeleridir. Ritüellerin özünde her zaman bolluk bereket anlayışı bulunmuştur. Ayrıca ritüeller her zaman birlik ve beraberlik ile gerçekleşmiştir. Geçmiş ve gelecek arasında önemli köprüler kurmuştur. Yenice de bu bakımdan zengin bir ilçe olarak karşımıza çıkmaktadır. Yenice ilçesinde bulunan somut olmayan kültürel miras unsurları incelendiğinde yemek kültürleri, dua ritüelleri, düğün, cenaze gibi adetlerde gerçekleştirilen çoğu faaliyetin unutulmaya başlandığına dikkat çekilmelidir.

Bu çalışmanın asıl amacı Yenice’nin gün yüzüne çıkmamış somut olmayan kültürel miras unsurlarını ortaya çıkartarak gelecek nesillere aktarmak ve aynı zaman da kültür turizmine kazandırmaktır. Araştırmanın birinci bölümünde kültürel miras kavramı ile ilgili terimlere yer verilmiş ve literatür oluşturulmuştur. Araştırmanın ikinci bölümünde ise Yenice hakkında genel bilgiler ifade edilmiştir. Son bölümde ise somut olmayan kültürel mirasların katılımcılar ile yapılan görüşmelerin sentezleri doğrultusunda araştırma bulguları kısmı oluşturulmuştur. Çalışmamızda, 26 kaynak kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler neticesinde anlatımlar aktarılırken cümlelerde kurallı hale getirilmeye gayret edilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda kültürel miras öğelerinin Yeniceliler için değerli olduğu lakin bu öğelerin, hak ettiği değeri göremediği anlaşılmıştır. Bu sebepten dolayı gelenek, görenek, maniler, kelimeler, yemek türleri ve düğün adetlerinin yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğu belirtilmelidir. İlçe köklü bir mirasa sahip olmasına rağmen hiçbir proje ve plan

uygulanmamıştır. Eğer ilçedeki miraslar, koruma altına alınırsa hem gelecek nesillere aktarılmış olacak hem de turizme kazandırmış olacaktır.

Katılımcılarla yapılan görüşme ve gözlemlere dayalı olarak Karabük ili Yenice İlçesinin somut olmayan kültürel mirasının korunması ve gelecek nesillere aktarılması için öncelikli öneriler aşağıdaki gibidir.

1. Yenice'ye özgü el sanatlarını yaşatmak için küçük bir çarşı kurulabilir ve burada hem el sanatları yapılabilir hem de gelen ziyaretçilere satışı yapılabilir.
2. İlçede kültür festivalleri ve şenlikleri düzenli olarak yapılmalı ve vasıtaıyla Yenice'nin kültürü yansıtılmalıdır.
3. Yenice ilçesinin kültürel varlıkları halka anlatılmalıdır. Bölgenin turizme kazandırılmasında halkın bilinçlendirilmesinin önemi oldukça büyüktür.
4. Yöresel mutfak ürünlerinin tanıtımı ve sunumu yapılmalıdır.
5. İlçeye günlük ya da konaklamalı turlar düzenlenmelidir.
6. Kültürün yaşatılmasına yönelik çalışmalar, projeler desteklenmelidir.
7. Tanıtım, reklam ve bilinçlendirme amaçlı broşürler, dergiler, afişler oluşturulmalı ve dağıtılmalıdır.
8. Yenice ilçesine ulaşım aktiviteleri sıklaştırmalı ve kolaylaştırılmalıdır.
9. Doğal afetlerden kaynaklanabilecek zararları önlemek için çaba gösterilmelidir.
10. Kültür ve turizm faaliyetlerini canlandırmak için sosyal sorumluluk projeleri başlatılmalıdır.
11. Tarihi sayılabilecek eserler ve yerler koruma altına alınmalı tahribe uğraması engellenmelidir.
12. İlçeye özgü olan bilmece, mani ve oyunların yazdığı eserler ortaya çıkarılmalıdır.

KAYNAKÇA

Abi, S. (2012). *“Türk Tur Operatörlerinin Kültür Turizmi Pazarında Sundukları Ürünler Açısından Yabancı Turist Talebinin İncelenmesi Kuzey ABD ve Kanada Ülkelerine Yönelik İstanbul’da Bir Araştırma”*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.8.

Akça, S. (2017). *“Kültürel Miras Yönetimi: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği Değerlendirme ve Öneriler”*. İdeal kent Dergisi. 22(8), 577-596.

Akşit Aşık, N. (2014). *“Yaratıcı (Kreatif) Turizm”*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(31), 786-795.

Alamut, B. (2010) *“Tarihi Kırkpınar Güreşlerinin Turizm Boyutu”*, 5. Uluslararası Tarihi Kırkpınar Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Edirne: Trakya Üniversitesi,(s. 37-40).

Altun, I. (2004). *Kandıra Türkmenlerinde Doğum Evlenme ve Ölüm*. İzmit: Yayıncı Yayınları.

Anadol, C. (1990). *“Lokman Hekim ve İbn-i Sina'dan Günümüze Kadar Şifalı Bitkiler ve Şifalı Sular Ansiklopedisi”*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Arıkan, M. (2008). *“Küreselleşme ve milli kimlik açısından somut olmayan kültürel mirasın korunması”*. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 8(2).1-8.

Arslandoğlu, İ. (2001). *“Kültür ve Medeniyet Kavramları”*. Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, (15), 243-255.

Aslan, Z. ve Çokal, Z., (2016), *“Profesyonel Turist Rehberinin Kültürel Değerlere Katkısına İlişkin Turist Algulamaları”*, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 4(1): 53-69.

Ayaz, N. ve Sultanova, A. (2007) *“Mevlevilik ve Bektâşılığın Simgesi Olan Ayin ve Ayin Müziğinin Karşılıklı Tahlili”*, İdil Dergisi, s. 119-134.

Aydoğdu Atasay, Ö. (2018). *“Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında İcracı Kurum T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme”* (2006-2016). Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, ss.27.

Ayverdi, İ. (2005). *“Misalli Büyük Türkçe Sözlük”*. İstanbul: Kubbealtı.

Azcan, G. (2013). *“Kültür Turizmi Açısından Köylere Hizmet Götürme Birliği Faaliyetleri: Safranbolu Örneği”*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük, s. 4-24.

BAKKA, *“Yenice Ormanları, Doğa Yürüyüş Parkurları”*. Cemre Ofset Medya Reklam.2009 s.9-15

Başçetinçelik, A. (2009). *“Adana Halk Kültüründe Doğum-Evlenme Ölüm”*. Adana.

Boratav, P. N. (1999a). *“100 Soruda Türk Folkloru”*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Cihangir, M. ve Köksal, S. *“Gençliğin Kültürel Miras Algısı: Osmaniye Yöresi İçin Ankete Dayalı Bir Değerlendirme”*, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt:6, sayı:4, 2019, ss.266-277.

Çobanoğlu, Ö. (2013) *“Halk Edebiyatına Giriş-II”*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Çulha, O. (2008). *“Kültür Turizmi Kapsamında Destekleyici Turistik Ürün Olarak Deve Güreşi Festivalleri Üzerine Bir Alan Çalışması”*. Journal Of Yaşar University, 3(12), 1826-1852.

Doğan, T. (2013). *“Gaziantep Türk İslam Dönemi Mimari Süslemeleri”*. Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, ss.13-14.

Doğaner, S. (2001). *“Türkiye Turizm Coğrafyası”*. Çantay Kitabevi.

Doğaner, S. (2003). *“Miras Turizminin Coğrafi Kaynakları ve Korunması, Ege Üniversitesi Coğrafya Bölümü Sempozyumları 2”*. İzmir: Coğrafi Çevre Koruma ve Turizm Sempozyumu, 1-8.

Düzgünoğlu, E. (2004).*“Türkiye'nin Kültür Varlıkları Üzerine Notlar”*. TÜRSAB Yayınları:1-4.

Ekici, M. ve Fedakâr, P. (2013) *“Ege Üniversitesi Deneyimleriyle Somut Olmayan Kültürel Mirası Yaşatarak Koruma”*, Milli Folklor, (s.50-60)

Elçin, Ş., *“Halk Edebiyatına Giriş”*, Ankara 2004.

Emekli, G. (2005). *“Avrupa Birliğinde Turizm Politikaları ve Türkiye’de Kültürel Turizm”*. Ege Coğrafya Dergisi, C.14.99-107.

Genç, V. (2020). *“Kültürel Miras ve Turizm İlişkisi”*,

Gümüş, M. S. & Dilek, E., *“Kültürel Miras ve Turizm (Disiplinler arası Yaklaşım)”*, Detay Yayıncılık, Ankara, s. 5-22.

Gögebakan, Y. (2015). **“Dünya Üzerindeki Kültürel Varlıkların Turizme ve Ekonomiye Katkısı”**. Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 5(2):48-71.

Gül, T., Karaçar, E., Kement, Ü., Paslı, M. M., Yayla, Ö., Erol, E. ve Göker, G. (2014). **“Rekreasyon Olgusuna Genel Bakış”**.

Gülcan, B. (2010). **“Türkiye’de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı. İşletme Araştırmaları Dergisi”**, 2(1), 99-120.

Günel, V., Alaeddinoğlu, F. ve Şahinalp, M. S. (2009). **“Türkiye’ye Yönelik Kültürel Turizm Turları ve Başlıca Güzergâhlar”**. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(1):275-298.

Güven, V. N. (2016). **“Uygulamalı Halkbilimi Açısından Antalya ve Çevresi Kültür Turizmi Ve Kültür Animasyonları”**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 35-97.

Güvenç, B. (1999). **“İnsan ve Kültür”**. Ankara: Boyut Yayınevi.

Haviland , W., H. Prins, D. Walrath, B. McBride, (2008). **“Kültürel Antropoloji”**. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Icomos. (1994). **“Nara” Özgünlük Belgesi**.

İçellioğlu, C. Ş. (2014). **“Kent Turizmi ve Marka Kentler: Turizm Potansiyeli Açısından İstanbul’un Swot Analizi”**. Sosyal Bilimler Dergisi, (1), 37-55.

Jamontaite, K. and Akova, O. (2016). **“Litvanya Karay Türklerinin Etnik Turizm Potansiyelinin İncelenmesi”**. Turar Turizm ve Araştırma Dergisi, 5(1), 30-52.

Kalafat Y. (1995). **“Doğu Anadolu’da Eski Türk İnancının İzleri”**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Karaca Y., Ş., Akkuş, G., Şahbudak, E. ve Işkın, M., (2017), **“Kültürel Miras Farkındalığı: Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama Çalışması”**, Akademik Çalışmalar ve Araştırmalar Dergisi, 9(16): 86-100.

Karapınar, E. (2017). **“Kültürel Miras Turizminin Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi: Göbeklitepe Ören Yeri”**. Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi. 1(1), 5-18.

Kiper, H.P., (2004), **“Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Tarihsel-Kültürel Değerlerinin Korunması: Türkiye Bodrum Örneği”**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kozak, M. A. & Bahçe, A. S. (2009). **“Özel İlgi Turizmi”**. Detay Yayıncılık, Ankara.

Köse A. ve Ayten, A. (2010). *“Türbeler Popüler Dindarlığın Durakları”*. İstanbul: Timaş Yayınları

Meydan Uygur, S., & Baykan, E. (2007). *“Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri”*. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, (2), 30-49.

Oğuz, Ö. M. (2013). *“Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?”*. Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Okuyucu, A. (2011). *“Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma”*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ögel, B., *“Türk Kültür Tarihine Giriş”*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.

Örnek, Sedat V., *“Halkbilimi”*, Ankara 1995. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Rukancı, F. (2018). *“Kültürel Mirasın Gelecek Kuşaklara Aktarılması ve Tanıtılmasında Yazma Eser Kütüphaneciliği”*. Erdem Dergisi. (74), 99-116.

Sekmen, M. (2010) *“Oyuncu Meddah ya da Kendi ve Diğerleri Mekanizması”*, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, (s. 27-45).

Seyhan, B. (2014). *“Frigya Bölgesinin Kültürel Miras Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi”*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, ss.1-112.

Sezer, İ. (2017). *“Kültürel mirasın turizm açısından değerlendirilmesi: Taşkoprü ilçesi örneği”*. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(2):175-198.

Şimşek, E. Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi (S. 8) 33-64.

Solmaz, L. D. (2012) *“Afyonkarahisar Mevlevihanesi Gezi Rehberi”*, Afyonkarahisar: Afyonkarahisar Belediyesi Yayınları.

Şahin, A. S., & Güner, S. (2006). *“Kültürel Miras Koruması ve Sivil Ttoplum Örgütleri Arasındaki İlişki”*, Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu, 16-18 Kasım, İzmir.

Şentürk Kara, E. (2013). *“Kültürlerarası iletişim: Kabhi Khushi Kabhie Gham adlı Hint filmindeki kültürel kodların incelenmesi”*. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8(1):263-281.

Tekerek, N. (2004) *“Geleneksel Meddah’tan Modern Meddah’a 179 Yansımalar: ‘Zilli Şih’ ve ‘Kadın Olmak’ ”*, Akademik Araştırmalar Dergisi, 1-29.

Toker, A. (2011). “**Kültür Turizminin Sürdürülebilirliğinde Profesyonel Turist Rehberlerinin Rolü: Ankara Örneği**”. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, s.8-9.

Töre, E. (2009) “**Türk Tiyatrosunun Kaynakları**”, Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, (s. 2181-2348).

Turan, Ş. (1990). “**Türk kültür tarihi**”. Ankara: Bilgi.

Uygur, S.M. ve Baykan, E. (2007)“**Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri**”. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi,(2), (S.1-20)

Uysal, K. (2018). “**Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: İznik Örneği**”. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, s.8.

Ünsal, D. ve Pulhan, G., (2012), “**Türkiye’de Kültürel Mirasın Anlamı ve Önemi: Kültürel Miras Yönetimi**”, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Yaylı, A. “**Rekreasyona Giriş İçinde**”. Ankara: Detay Yayıncılık, 5.

Yenice Belediyesi, “**Yenice 96**”, Yenice Belediyesi işbirliği ile Ay-Tur Basın Yayın Ltd. Şti. 1996.

Yenice Gazetesi, 1972 (S.3).

İNTERNET KAYNAKÇA

Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. Tören Keşkeği Geleneği, <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,50998/torenceskegi-gelenegi.html>. (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2022)

Artun, E. (2005) Halk Kültürlerinin Gelecek Kuşaklara Taşınması, <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/49.php>. (Erişim Tarihi: 20 Kasım 2021)

Artun, E. (1999) https://turkoloji.cu.edu.tr/html/ea_turk_halk_kulturu_nevruz.htm (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2014).

Bayru, E. Ç., Evrensel Mevlâna Aşıkları Vakfı. Sema Töreni, <http://www.emav.org/tr/mevlevikulturu/sema-toreni>. (Erişim Tarihi: 09 Ocak 2022)

Güzel Sanatlar Müdürlüğü. Mevlevi Ayini., <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3706/mevleviayini.html>. (Erişim Tarihi:11 Ocak 2022)

Halk Takvimi, <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-134573/halk-takvimi.html>.

Halk Mutfağı, <http://www.turkishcuisine.org/print.php?id=4&link=http://www.turkish-cuisine.org/regional-cuisine-4.html>

Hıdrellez, (<https://islamansiklopedisi.org.tr/hidrellez>)

KTVKYK (1999). 660 nolu İlke Kararı Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları. <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-263743/660-nolu-ilke-karari-tasinmaz-kultur-varliklarinin-grup-.html> (Erişim Tarihi: 11 Ocak 2022)

Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB) (2021). Kültür. <https://www.ktb.gov.tr/TR-96254/kultur.html> (Erişim: 10 Ocak 2022),

Kültürel Miras, <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> (Erişim: 11 Ocak 2022)

Mayasıl, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 11 Ocak 2022)

Türk Dil Kurumu (TDK). <https://sozluk.gov.tr> (Erişim: 11 Ocak 2022)

Unesco Intangible Cultural Heritage. Turkish Coffee Culture and Tradition, <http://www.unesco.org/culture/ich/RL/00645>. (Erişim Tarihi: 16 Ocak 2022)

Yenice Kaymakamlığı, <http://www.yenice.gov.tr/ilcemiz>, (Erişim: 19 Ocak 2022)

Yenice Kaymakamlığı, <http://www.yenice.gov.tr/kisaca-yenice>(Erişim: 19 Ocak 2022)

<https://www.zhaber.com.tr/karaelmas-diyarinda-mahzun-prenses> (Erişim: 19 Ocak 2022)
[makale,741.html?fbclid=IwAR1mO39Q1c7QPVQGe6YsdsIsyoFDLcFr1y2hfQa4YcbIb9xuwvgTkgUXAE](https://www.zhaber.com.tr/karaelmas-diyarinda-mahzun-prenses)(Erişim: 19 Ocak 2022)

SÖZLÜ KAYNAKLAR

- (K.K: 1), Yılmaz BASANÇELEBİ, 80, ilkokul, Emekli, Yeniköy, Yenice.
- (K.K: 2), Satılmış BASANÇELEBİ, 57, Lise, Ev, Emekli, Yeniköy, Yenice
- (K.K: 3), Dursun GÖKTAŞ, 91 Emekli, İlkokul, Ibrıcak Köyü, Yenice.
- (K.K: 4), Satılmış KARAÇENGEL, 85, Emekli, İlkokul, Ibrıcak Köyü, Yenice
- (K.K: 5), Dursun KARAÇENGEL, 81, Emekli, İlkokul, Ibrıcak Köyü, Yenice
- (K.K: 6), Münevver ÇORBACI, 64, İlkokul, Ev Hanımı, Yeniköy, Yenice.
- (K.K: 7), Sezen YİRMİBEŞ, , İlkokul, Ev Hanımı, Merkez Mahalle, Yenice.
- (K.K: 8), Metin ÇENGEL, 67, Ortaöğretim, Emekli, Atatürk Mahallesi, Yenice.
- (K.K: 9), Alim ÖRENLİ, 78, İlkokul, Emekli, Merkez Mahalle, Yenice.
- (K.K: 10), İlyas ÖZGÜN, 61, Ön Lisans, Merkez Mahalle, Yenice.
- (K.K:11), Zeki ALAGÖZ, 54, Ön Lisans, Yortan Mahalle, Yenice.
- (K.K:12), Kemal ELİEYİOĞLU, 68, Üniversite, Emekli Öğretmen, Alibeyler Köyü, Yenice.
- (K.K: 13), Ahmet YİRMİBEŞ, Lise, 68, Emekli Memur, Yirmibeşler Mahalle, Yenice.
- (K.K: 14), Mustafa BAKIRCIK, 75, Emekli, İlkokul, Yeniköy, Yenice.
- (K.K: 15), Sezai ÇOBAN, 81, Muhtar, İlkokul, Çeltik Köyü, Yenice.
- (K.K: 16), Selahattin Kazancı, 71, Emekli, Okur Yazar, Yirmibeşoğlu Köyü, Yenice.
- (K.K: 17), İsmet CEBECİOĞLU, 65, Emekli, Ön Lisans, Atatürk Mahallesi, Yenice.
- (K.K:18), Sakine YİRMİBEŞ, Lise, 60, Ev Hanımı, ilkokul, Yirmibeşler Mahallesi Yenice.
- (K.K: 19), Hüseyin BOSTANCI, 73, Emekli, İlkokul, Şirinköy, Yenice
- (K.K: 20) Veli BASANÇELEBİ 64, Memur, üniversite, Ibrıcak, Yenice

(K. K: 21) Mustafa ONAN, 73, İlkokul, Emekli, Güney Köyü, Yenice

(K. K:22) Hanife ELİEYİOĞLU, 60, Lise, Emekli, Merkez Mahalle, Yenice

(K. K:23) Hatice KAHVECİ, 73, Okuryazar, Emekli, Merkez Mahalle, Yenice

(K. K:24) Azize KAHVECİ, 73, Okuryazar, Ev Hanımı, Merkez Mahalle, Yenice

(K.K:25) Ahmet MISIRLI,68, İlkokul, Emekli, Kalaycılar Mahallesi, Yenice

K.K:26) Kemal CEBECİK, 65, Emekli, Karakırıklar Mahallesi, Yenice

FOTOĞRAF LİSTESİ

Foto 1 1976 yılı yapımı ahşap beşik (Münevver Çorbacı'ya ait)	42
Foto 2 Orman işletme müdürlüğünde toplu sünnet töreni, Yıl:1965	46
Foto 3 Düğün fotoğrafı	53
Foto 4 Gelin alma	56
Foto 5 Bahçe Çıkarma	57
Foto 6 Cıngan Ahmet (Ahmet Demir)	58
Foto 7 Arap Gobez (Mehmet Kazancı): 1922 -1996	58
Foto 8 Kurban Bayramından bir görüntü (Hoymala oyunu)	70
Foto 9 Oğlan Baba Türbesi	71
Foto 10 Hisar Türbesi	73
Foto 11 Ircaluk Türbesi	74
Foto 12 Ircaluk Suyu	74
Foto 13 Nar Oluğu	76
Foto 14 Peygamber Taşı	77
Foto 15 Kadınlar ekin tarlasında Hoy çağırırken	91
Foto 16. Yenice Köçekleri	152
Foto 17 Ircaluk Türbesi	153
Foto 18 Ceviz Helvası	155
Foto 19 Bazlama Ekmeği	156
Foto 20 Göktepe Türbesi	157
Foto 21 Yenice Gazetesi	158

EKLER

EK 1:

Resim 15. Yenice Kekleri

EK 2:

Foto 16 Ircaluk Suyu

EK 3: Çilli Türküsü

Çilli

Güfteci.: Metin Çengel

Besteci :Alaattin Gelen

Tarakçıdan aşağı
Bulut yağıyor bulut
Madenkeşlik uzadı
Unut sevdiğim unut

Devrek görünmez oldu
Halvası yinmez oldu
Bir çillinin yüzünden
Dertlerim dinmez oldu

Soğanlı kenarında
Ekin yıkayamadım
Kara kömür yüzünden
Çillime doyamadım

Devrek görünmez oldu
Halvası yinmez oldu
Bir çillinin yüzünden
Dertlerim dinmez oldu

Yenicenin kızları
Gözler kömür karası
Bana resmini yolla
Ocaklarda kalası

Devrek görünmez oldu
Halvası yinmez oldu
Bir çillinin yüzünden
Dertlerim dinmez oldu

EK 4:

Foto 17 Ceviz Helvası

EK 5:

Foto 18 Bazlama Ekmeği

EK 6:

Foto 19 Göktepe Türbesi

Yeni

Sayfa 2

Yenice'de orman sorunlarımız

Ama, köyümüz bilgisizliği ya da beceriksizliği yüzünden aldığımız işleri yapmıyor, daha fazla odun yakıyor. Bunun tek sebebi ise verilen ziraatî ihtiyaçların ne şekilde kullanılacağına köylüye öğretmemek.

Bir bölge şefi istersen köylünün yapacağı işleri öğrensin. Daha dikkatli bakıp, binaşın suni yapı malzemesi ile yapmasını sağlıyabilir. Böylece hem kereste işleri önlenir hem de muhtaç fakir köylüler daha az odun yakar. Bu çözümün denilerek bizzat bölge şefinin köylüye kadar gidip ev, ev döşemesi, işleri öğretmesi ve tevzinin daha elverişli şartlarla halledilmesi büyük arzularımızdır.

Bölge şefinin köylüye geldiğinden köylümüz gıcık olmaz, bilakis şeref duyur. Çünkü köylülerin Yenice'de ormancılık faaliyetleri yönünden geniş bir bilginleri vardır.

İste işleri öğretmek için bir fabrika var. İste her fırsatta ormancılarla konuşuyoruz. Ama ne fayda.

Biz Yenice'de ağaçları orman ve onların değerlerine karşı tamamen yabancısın.

İçerisinde eğitilmiş olan delikanlılar azimle, gönlü arzular ki ormancılık faaliyetleri hakkında Yenice Orman İşletmesi

Müdürliğünün sık sık eğitimci, öğretici ve teknikleri yitirdi, öğretmenler olsun.

Bütün Yenice ileri adımlarını aldıkları diyor. Dileklerini kademeli olarak yerine getirmişlerdir.

İşletme Müdürüne ve camii müderrislerine tavsiyeler yapıyorum.

Biz sadece vicdan kapılarımızı açtık. Fakat bizden önceki zamanlarda da böyle bir durum vardı. Fakat o zamanlar da böyle bir durum vardı.

SON

Haftada bir GÜLEBİLSEK

Yeni eldiven giyiver

Doktor,

—Sizce tedavi olacak ama ameliyat yapılmaz tekrar acımasız lazim.

Hasta,

—Niye?

—Ameliyat sırasında eldivenlerimi iğlerde unutmuşum da.

—Delimsin be adam? Bir çift eldiven aliver ken din.

Soru

Öğretmen tabyaya çağırıldı, öğrenciyi zorladı.

—İmin ne?

—Ahmet diye çocuk

gülmeye başlar. Moca kızlar.

—Neden gülmüyorsunuz.

—İlk soruya cevap verdiğime sevindim de.

Maniler

Garajda ayne var
Giz gelinde demge var
Gözetimden bellidir
Sevde gaza sevde var
Mist ekim ammasın
Gelen geçen karmasın
Var istene var seven
Geçmişine doymasın

Alın verdim eline
Seydi soktu beline
Yımsırdı bilmedi
Verdi Türkün eline
Tirenin şıkları
Çalver kapıkları
Yarı tircim yarı
Kavutuzam aşıkları

Benim yarım kırkbeşli
Kargın zırlığı
Şu kızın gülselliği
Onu bana verseler

Verdim hoşşelli
Yar bana derşip de
Harman yuvalarım
Samanı çuvalarım
Gara gönlü ey abim
Allahın ismarlarım

Merdiven basak başama
Yakar çıkmak şaşak
Devletin emir gelmiş
Bartın da duvak yaşak

Sergülerde çekilek
Bostanlarda bilecek
Ben isterim babandan
Dört davul sekiz köçek

Sarı kağıt yazarım
Sarı sandık basarım
Yarım vermezeler
Ben kendimi aşarım

Eviyle var üst başta
Kendim daha başta
Sen erada ben burada
Akıl kalmadı başta

Merdivenim mırk ayak
Kırksan vurdum dayak
Kız karşına çıkınca
Ne el tutar ne ayak

Ağaçlarda kestane
Kestane tane tane
Benim sevgili yarım
Bu dünyada bir tane

Çaya indim çay suşuz
Beeş iydim beş suşuz
Elin yarı geliver
Hani benim hayırsuz

Güle çıktım gülmeydim
Gölden düştüm almedim
Gara gönlüm kayboldu
Sevde nedir bilmedim

(Devami var)

Foto 21 Yenice Gazetesi, Yıl 1972 (Sayı 2)

ÖZGEÇMİŞ

İlk ve ortaokulu Karabük'ün Yenice ilçesinde, liseyi Zonguldak'ta bitirdi. 1999 yılında Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Türkçe Öğretmeni olarak göreve başladı. 2004-2013 yılları arasında müdür yardımcılığı ve okul müdürlüğü görevlerine bulundu.